

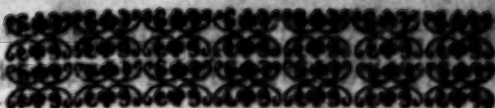
Bibliotheca
EXEMPLAR
LITERARVM,
MISSARVM, E
GERMANIA,

Ad D. Guilielmum Cecilium,
Consiliarium Regium.

Impressum Anno Domini.

M. D. XCII.

GVILIELMO CECILIO

BARONI DE BVRLA

SVMMO ANGLIAE

THESAVRARIO.

AT scio, quanta cu-
ra, quantaq; solici-
tudine, Reipub. no-
stræ incolumitati,
inuigilare tenea-
ris, illaq; libenter
amplecti, quæ pro ea tuenda, atque
propugnanda offeruntur: maxime ab
ijs, qui præter rerum domesticarum
scientiam, aliorum quoque Populo-
rum ac Principum, mores & instituta
didicere. Scio præterea, quanti sit mo-

menti ad recte in quacunque re con-
trouersa iudicandum, intelligere, quod
ab utroque aduersario dicatur: & pru-
dentis, ac considerati hominis esse,
bonum consilium à quocunque (imo
vel ab hoste) admittere.

Quapropter, cum mihi fortuito ve-
nissent in manus, quædam literæ de
rebus Anglicanis scriptæ, in quibus
plurima habentur, & Principi, & Se-
natui, & tibi, & omnibus veris & inge-
nuis Anglis, nō modo iucūda & per-
utilia, sed etiam scitu planè necessa-
ria: mihi visum est eas ad te inprimis
transmittere, de quo, non sine causa,
optimè moereri cupio.

Ex ijs multa addisces, quæ (quod
extra Angliam non fueris (aut igno-
rare, aut saltē minus perspecta habe-
re tibi necesse est. Percipies, quid de
rebus Angliæ dicant, quid sentiant
Catholici: quosquē spiritus ab ijs ex-
teri

tibi sumant. Intelliges postremo, quid
curandum, quid faciendum, ut tibi ip-
sis, amicis, & posteris tuis consulas.

Grato itaque, & beneuolo animo
munusculum hoc accipias, quod pro-
pensa voluntas offert. De auctore
quia nihil certi adhuc habeo, nihil af-
firmo: proximis tabellarijs, si ut spe-
ro exploratum fuerit, ad te perscri-
bam. (Lipsiæ Idibus Martij, 1592.)

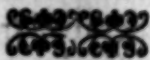
Joannes Pernius.

TYPOGRAPHVS

AMICOLECTORI

SALVTEM.

ASU factum est, ut in
manus meas pervenerit li-
terarum exemplar, quas
Ioannes Pernius Anglicus,
dirigit ad D. Cecilium Con-
siliarium Regium. Eas ego & magno-
pere sum admiratus, & vehementer pro-
bari sensi ab hominibus intelligentibus &
eruditis, ac rerum usu praestantibus: in
illis enim, sapienti ac sublimi quadam
ratione, de Regni illius & Christiano-
rum Principum statu, expectatione,
ac regimine disputatur. Quamobrem,

ut tanto latius ad omnes pateret utilitas : atque ad tollendum laborem eorum qui eas privato calamo transcribunt, prae dandas existimavi, licet festinatio fuerit in causa, ut multa menda irrepserint, quae ad calcem operis corrigemus. Vale.

1. *De la nature de la vieillesse*
 2. *De la cause de la vieillesse*
 3. *De la durée de la vieillesse*
 4. *De la santé de la vieillesse*
 5. *De la maladie de la vieillesse*
 6. *De la mort de la vieillesse*
 7. *De la sépulture de la vieillesse*
 8. *De la réputation de la vieillesse*
 9. *De la gloire de la vieillesse*
 10. *De la honte de la vieillesse*
 11. *De la pitié de la vieillesse*
 12. *De la compassion de la vieillesse*
 13. *De la charité de la vieillesse*
 14. *De la justice de la vieillesse*
 15. *De la modération de la vieillesse*
 16. *De la simplicité de la vieillesse*
 17. *De la pureté de la vieillesse*
 18. *De la chasteté de la vieillesse*
 19. *De la sobriété de la vieillesse*
 20. *De la tempérance de la vieillesse*
 21. *De la modestie de la vieillesse*
 22. *De la discrétion de la vieillesse*
 23. *De la prudence de la vieillesse*
 24. *De la sagesse de la vieillesse*
 25. *De la science de la vieillesse*
 26. *De la vertu de la vieillesse*
 27. *De la noblesse de la vieillesse*
 28. *De la grandeur de la vieillesse*
 29. *De la puissance de la vieillesse*
 30. *De la gloire de la vieillesse*
 31. *De la réputation de la vieillesse*
 32. *De la honte de la vieillesse*
 33. *De la pitié de la vieillesse*
 34. *De la compassion de la vieillesse*
 35. *De la charité de la vieillesse*
 36. *De la justice de la vieillesse*
 37. *De la modération de la vieillesse*
 38. *De la simplicité de la vieillesse*
 39. *De la pureté de la vieillesse*
 40. *De la chasteté de la vieillesse*
 41. *De la sobriété de la vieillesse*
 42. *De la tempérance de la vieillesse*
 43. *De la modestie de la vieillesse*
 44. *De la discrétion de la vieillesse*
 45. *De la prudence de la vieillesse*
 46. *De la sagesse de la vieillesse*
 47. *De la science de la vieillesse*
 48. *De la vertu de la vieillesse*
 49. *De la noblesse de la vieillesse*
 50. *De la grandeur de la vieillesse*
 51. *De la puissance de la vieillesse*
 52. *De la gloire de la vieillesse*
 53. *De la réputation de la vieillesse*
 54. *De la honte de la vieillesse*
 55. *De la pitié de la vieillesse*
 56. *De la compassion de la vieillesse*
 57. *De la charité de la vieillesse*
 58. *De la justice de la vieillesse*
 59. *De la modération de la vieillesse*
 60. *De la simplicité de la vieillesse*
 61. *De la pureté de la vieillesse*
 62. *De la chasteté de la vieillesse*
 63. *De la sobriété de la vieillesse*
 64. *De la tempérance de la vieillesse*
 65. *De la modestie de la vieillesse*
 66. *De la discrétion de la vieillesse*
 67. *De la prudence de la vieillesse*
 68. *De la sagesse de la vieillesse*
 69. *De la science de la vieillesse*
 70. *De la vertu de la vieillesse*
 71. *De la noblesse de la vieillesse*
 72. *De la grandeur de la vieillesse*
 73. *De la puissance de la vieillesse*
 74. *De la gloire de la vieillesse*
 75. *De la réputation de la vieillesse*
 76. *De la honte de la vieillesse*
 77. *De la pitié de la vieillesse*
 78. *De la compassion de la vieillesse*
 79. *De la charité de la vieillesse*
 80. *De la justice de la vieillesse*
 81. *De la modération de la vieillesse*
 82. *De la simplicité de la vieillesse*
 83. *De la pureté de la vieillesse*
 84. *De la chasteté de la vieillesse*
 85. *De la sobriété de la vieillesse*
 86. *De la tempérance de la vieillesse*
 87. *De la modestie de la vieillesse*
 88. *De la discrétion de la vieillesse*
 89. *De la prudence de la vieillesse*
 90. *De la sagesse de la vieillesse*
 91. *De la science de la vieillesse*
 92. *De la vertu de la vieillesse*
 93. *De la noblesse de la vieillesse*
 94. *De la grandeur de la vieillesse*
 95. *De la puissance de la vieillesse*
 96. *De la gloire de la vieillesse*
 97. *De la réputation de la vieillesse*
 98. *De la honte de la vieillesse*
 99. *De la pitié de la vieillesse*
 100. *De la compassion de la vieillesse*
 101. *De la charité de la vieillesse*
 102. *De la justice de la vieillesse*
 103. *De la modération de la vieillesse*
 104. *De la simplicité de la vieillesse*
 105. *De la pureté de la vieillesse*
 106. *De la chasteté de la vieillesse*
 107. *De la sobriété de la vieillesse*
 108. *De la tempérance de la vieillesse*
 109. *De la modestie de la vieillesse*
 110. *De la discrétion de la vieillesse*
 111. *De la prudence de la vieillesse*
 112. *De la sagesse de la vieillesse*
 113. *De la science de la vieillesse*
 114. *De la vertu de la vieillesse*
 115. *De la noblesse de la vieillesse*
 116. *De la grandeur de la vieillesse*
 117. *De la puissance de la vieillesse*
 118. *De la gloire de la vieillesse*
 119. *De la réputation de la vieillesse*
 120. *De la honte de la vieillesse*
 121. *De la pitié de la vieillesse*
 122. *De la compassion de la vieillesse*
 123. *De la charité de la vieillesse*
 124. *De la justice de la vieillesse*
 125. *De la modération de la vieillesse*
 126. *De la simplicité de la vieillesse*
 127. *De la pureté de la vieillesse*
 128. *De la chasteté de la vieillesse*
 129. *De la sobriété de la vieillesse*
 130. *De la tempérance de la vieillesse*
 131. *De la modestie de la vieillesse*
 132. *De la discrétion de la vieillesse*
 133. *De la prudence de la vieillesse*
 134. *De la sagesse de la vieillesse*
 135. *De la science de la vieillesse*
 136. *De la vertu de la vieillesse*
 137. *De la noblesse de la vieillesse*
 138. *De la grandeur de la vieillesse*
 139. *De la puissance de la vieillesse*
 140. *De la gloire de la vieillesse*
 141. *De la réputation de la vieillesse*
 142. *De la honte de la vieillesse*
 143. *De la pitié de la vieillesse*
 144. *De la compassion de la vieillesse*
 145. *De la charité de la vieillesse*
 146. *De la justice de la vieillesse*
 147. *De la modération de la vieillesse*
 148. *De la simplicité de la vieillesse*
 149. *De la pureté de la vieillesse*
 150. *De la chasteté de la vieillesse*
 151. *De la sobriété de la vieillesse*
 152. *De la tempérance de la vieillesse*
 153. *De la modestie de la vieillesse*
 154. *De la discrétion de la vieillesse*
 155. *De la prudence de la vieillesse*
 156. *De la sagesse de la vieillesse*
 157. *De la science de la vieillesse*
 158. *De la vertu de la vieillesse*
 159. *De la noblesse de la vieillesse*
 160. *De la grandeur de la vieillesse*
 161. *De la puissance de la vieillesse*
 162. *De la gloire de la vieillesse*
 163. *De la réputation de la vieillesse*
 164. *De la honte de la vieillesse*
 165. *De la pitié de la vieillesse*
 166. *De la compassion de la vieillesse*
 167. *De la charité de la vieillesse*
 168. *De la justice de la vieillesse*
 169. *De la modération de la vieillesse*
 170. *De la simplicité de la vieillesse*
 171. *De la pureté de la vieillesse*
 172. *De la chasteté de la vieillesse*
 173. *De la sobriété de la vieillesse*
 174. *De la tempérance de la vieillesse*
 175. *De la modestie de la vieillesse*
 176. <

EXEMPLAR LITTERARVM

CVIVSDAM ANGLI

QVIBVS RESPONDET

Protestanti amico, petenti ipsius sententiam de EDICTO quodam Regio, Londini nuper promulgato. In quibus multa habentur scitu dignissima, que ad presentem persecutionem, & Anglicani Regni statum pertinent.

CLARISSIME Domine,

Occasio
litterarum

accepi non ita pridem litteras tuas, quibus inter alia petis, ut ad te scribam, quid sentiam de edito illo, cuius exemplar ad me transmisisti. Libentius omnino tacuissem, cum præsicerim futuros, qui te paulò post ad seniores trutinam examinent: & quorum expectare sententiâ, forte esset operosum. Quoniam tamen à me nominatim poscis, & ita me urges ut nullum relinquas excusationis locum: effundam quæ occurrant in præsentia.

Periculosa
Cōsilia

Multos esse audire, non Catholicos mo-

A

do

do, verum etiam Protestantes temper-
tioris ingenij, tum in his partibus, tum
etiam (& multò magis) in Anglia, vt tu
scribis, qui tecum sentiant, & non satis
mirentur, quomodo in extremo hoc Re-
gnorum discrimine, quando intra viden-
tur decernenda armis; nutantibus, ac la-
bentibus, vt videmus, hereticorum rebus
in Gallia; accinctis vndique ad bellum
Christianis principibus; & ipso milite
astuante, & armorum fremitu complen-
te vniuersa; occupatis tandem ab Hispa-
no vicinis portubus, & diuisa, ac dissecta
in tot partes Anglia; Regina tamen consi-
lia audiat, quibus neque Philippus Rex,
neque alius quisquam eorum, qui Angli-
canam hæresim oppugnant, rebus suis
commodiora, Reginz ipsi magis incom-
moda excogitare potuisset. Nimirum,
vt nescio quam per occasionem (acce-
ptamne, an excogitatam Deus nouit) sa-
uiat in suos ciues, populares, subditos, bo-
na diripiat, sanguinem profundat, inno-
centissimum quemque vexet, dilaceret,
discruciet, & edictis, & ipsa re persua-
deat, in Anglia nullum esse quieti locum,
nulli licere esse pacatum; idcirco omni-
bus optandam, procurandam, atque adeo
(vt in rebus desperatis) etiam temerè ten-
tandam mutationem status, ex qua nihil

de-

3
debeant timere (quippe infelicissimo loco positi) sperare plurima possint. Hoc, non est salutem suam tueri, sed prodere, non fundare, sed labefactare pacem. Pacis fructus non ferent semina cædium, solo irrigata sanguine, oblimata cruoribus. Duce naturâ, vim habet ad commonendos animos frequentia funerum. Non modo periclitantis pro religione, verum etiam perditissimi rei, miseretur quicumque spectator excarnificationis. Præterquam quod, cæsus quisque aut expoliatus, suos habet domi forisque consanguineos, affines, amicos, fautores, ad quos necessario misericordia pervenit.

Sunt qui censeant hæc ab artificiosa Puritanorum officina proficisci, qui, cum alium *Solem suum* salutaturi prospiciant, nihil habent antiquius, quam ut Regina in populi odium & offensionem incurrat: quo videlicet, nihil accommodatius ad nova illa & secreta consilia, quæ de successionem coquunt, & agitant. Idcirco id per eos efficere conantur, quos habent in ipso senatu regio patronos, rerum cōseios, & fortasse auctores: & ita conantur, ut efficiant, & imponant Principi suum cursum alienis oculis insipienti, & idcirco non intelligenti, in quæ syrtium, & scopulorum discrimina deducatur.

na. 1620
on. 1621
mol. 1622
1623
Puritani
quomodo
in Regi-
nam affe-
ci. 1624
1625

Protestan-
tum Con-
siliariorū
error.

Sed aliorum calliditate decipi facili-
Regina potuerit: Puritani, priuatis docti-
rationibus, mala suaserint. Quid tamen
de Protestantibus consiliariis dicendum
est? Eos affirmare nō ausim esse deceptos.
Ex alia parte mirari satis non possum, ho-
mines alioqui non improuidos, neque re-
rum suarum negligentes, & quorum so-
licitas a presenti Reipub. statu pendet, ea
probasse consilia, quibus, & Reginz salu-
tem prodiderint, & suam incolomitatem
in magnum discrimen adduxerint. Dum-
que ipsorum iugulis imminet Puritano-
rum licet (vt externa pericula prætermis-
tam) quomodo hāc Reipub. curationem,
tam plenam periculi, tam præcipitem, tã
dubiam, & tam publicis tam priuatis ip-
sorum rebus tam contrariā, admiiserint.

Puritani
placandi.

Dices, necessitas ad periculosa sæpe im-
pellit consilia. Puritani, quorum in An-
glia magnus numerus est, in iis præsertim
locis vbi Regina moratur, indignantur,
ac ferunt grauius, quod videantur in-
dulgencia Principis augeri Catholici. Mi-
nistri Caluiniani conqueruntur, profana-
ta sua templa non frequentari magis. Ac-
cusatur ab vtrisque, & insimulatur igna-
uia magistratus. Imò vocatur nonnun-
quam a turbulentis hominibus, in pericu-
lum capitis. Publicis sermonibus, libellis
scriptis,

scriptis, impressis, denuntiant, minantur,
motum, defectionemque populi. Quid hic
faciendum Regina? Quid in tanto Rei-
pub. discrimine moliendum? aliqua certe
prouisio adhibenda erat, aliqua ratione
occurrendum.

Rectè quidem. Sed quàm opportunum
remedium, quod Puritani insanirent, se-
nare in Catholicos? Homines pacificos,
modestos, qui omnium facillimè, vt res
ipsa docet, iustis parent legibus. Hæc fa-
ba potius in ipsos cudi debuisset Purita-
nos. Ipsorum alia ratione cohibendus
fuisse furor, coercenda procacitas. Non
insultandum in Catholicos, quibus, si sa-
pisset magistratus, parcendum potius,
indulgendumque fuisset; & eorum auxi-
lio, ope, viribus (quæ exiguæ non sunt)
vtendum, ad Puritanos in officio conti-
nendos.

Instas, vefanos plerumque, & furiosos
homines esse, quos Puritanus hic spiritus
inuadit; hos, vt paci Reipub. consulatur,
omni ratione placandos. Irati periculo-
sa agitant consilia, & in quodlibet scelus,
fanatico suo spiritu impellente, ruunt præ-
cipites. Minantur Regina, nisi morem
gerat, eam se deturbaturos è solio. Can-
cellario Hattono violentas saepe iniicere
voluerunt manus, quod diceretur fauere

Importu-
num re-
medium.

Purita-
nus spiri-
tus qua-
lis.

Cancellarius Hat-
tonus Pu-
ritanis co-
trarius.

1570
1571
1572

Lecestij
consilia.

Catholicis; patrocinari Protestantibus.
Adco vt absente Regina, Londini interdū
vix auderet in publicum prodire, quod si-
bimetueret ab his hominibus, quos neque
satis cauit abditus in domus suæ penetra-
libus, nam (vt publica vox est) aliis frustra-
tentatis, ipsum veneno sustulere. Hos
Regina iure timet; vix enim illis offen-
sis, tuta esse potest: ac ne omnino quidem
diu tuta esset, nisi ipsimet timerent à Ca-
tholicis, & ab hoste externo.

Confirmat hoc Lecestrix Comes defun-
ctus; is Angliæ non ita pridem affectavit
Tyrannidem. Multa fecit, instituit multa,
quibus post Reginz mortem, sibi viam
sterneret ad successionem. Inter alia, ho-
mo vaser & subdolos, cum omnis planè re-
ligionis expers esset, Puritanum se finxit
acerrimum, cumque hac simulatione, &
multis in Puritanos collatis beneficijs, se-
ducem illius sectæ instituisset, (vt pluri-
mum valebat autoritate apud Principem)
sensim ac sine strepitu, illius farinæ
homines ad honorificentissima quæque
munia euexit; illis curavit committi om-
nia, quæ summi in Repub. momenti fue-
re; illos postremo præfecit domesticis,
ac intimis ministerijs Reginz. Quo-
rum opera, dum Regina in suo Regno,
imo domi suæ, quasi obfessa, ob manus pe-
ricu-

riculum vitandum; liberas illi habenas
totius regni permitteret: ipse in omnibus
vno excepto regio nomine, regnaret.
Quod bene nosti quantum successerit, &
miserabiles conspexissemus tragedias, ni
si opportunus Comitris obitus, & Angliam
summo periculo, & Reginam magna, cu-
raz metusque causa soluisset. Sed quid eam
ego omnino solutam dico, his Lecestrij
vinculis, quam timere sibi adhuc oport-
teat & canere; dum Puritani plurimi ea-
dem quæ prius munera obtinent, iisdem
præsent ministerijs, quibus antea, Lece-
strio superstite? Quos licet ipsa magis
quam Catholicos merito oderit, multif-
que de causis auersos, & parum fidos co-
gnoscat; tamen, uti iactant, eos nec moue-
re loco, nec officijs privare, nec alios etiã
abiectionissimos illius sectæ homines, inter-
dum vel pessime peccantes, punire au-
det: in quorum manibus, vitam & salu-
tem suam, positam esse nouit; quibusque
ad libitum in promptu est, illam è medio
tollere, & deflectere ad Huntingtonium,
aut ad alium aliquem cõpetitorum, sectæ
suz propugnatorem. Hæc cum ita sint,
& præceptosi homines nullo alio ut dixi
cohibeantur frano, quam metu & expecta-
tione externi militis: timor hic merito in
ipsorum animis alendus, & augendus vi-

Regina ci
met a Pu
ritanis.

debatur. Qui quidē licet suapte natura,
diuturni (vt ait quidam) non sit magi-
ster officij, ratione tamē præsentis rerum
Anglicanarum status, & periculi; & Regi-
næ, & ipsi Reipub. videri possit salutaria.

Puritani
insolentio
res effecti
in
amici

Post dissipatam Regis Catholici Claf-
sem, occupatis in Gallia pacificanda Ca-
tholicorum armis, ceperunt, illi soluti
hoc fræno timoris, in multis se gerere in-
solentius: nouas excitare tragedias, mi-
scere omnia. Veniendum erat ad noua re-
media, & efficiendum omnino, vt deuot-
timerent. Sicq; timore pelleretur timor:
dum illi timētes à Pōtifice Rom. & Hispa-
no milite, Regina desinerent esse timori.

Laudo consilium, acumen habere vide-
tur; Sed prudentissimorum omnium iudi-
tio, res alia ratione tentanda: alia ratio-
ne incutiendus fuisset illorum animis ti-
mor, non hac importuna Catholico-
rum cæde. Puritanos si Regina habeat
suspectos, si habeat infensos, ad quid,
Bone Deus, etiam Catholicos ita gra-
uiter offendit? Potuisset, ac debuisset
certe alio pacto sibi parare securitatem,
illis incutere timorem: minori bonorum
subditorum dispendio, leuiori periculo
regni sui. Hocq; animaduertisse puto
Cancellarium vita functum; quem quod
ceteris prudentior, vel ab animi pertur-

Edicto re-
stitit Can-
cellarius.

9
batione magis liber esset, audio huic edi-
cto restitisse, adeo ut ipso superstite se-
mel atque iterum commissum sit prelo, muta-
tis, & correctis nonnullis. Nec tamen pro-
mulgari potuit, etiam urgentibus nego-
cium consiliariis Puritanis: & fieri potuif-
set, si vixisset ille, ut accepto meliori, &
saniori consilio, res tota concideret.

Sed Regina non timet à solis Purita-
nis, timet etiam à Catholicis: quorum in-
finitus iam in Regno numerus est, con-
trarius Religionis & fidei professione,
qua, alia maior opposito esse non potest.
Habent præterea hi potentissimos Princi-
pes qui eis faueant, quo quidem nomine
sunt Puritanis formidabiliore. Existimat
Regina impunitate adeo crenisse, & nu-
merum & audaciam sacerdotum, ut nul-
la Angliæ provincia nunc illis careat, nul-
la Ciuitas nunc sit eis immanis. Ratio-
nes habent, quibus res suas tuto promul-
gant, scribunt, concionantur, liberos im-
primunt contrarios Reginz statutis;
vertunt subditos ad obedientiam Ro-
manis Pontificis, Academias, & stu-
dia publica frequentant, omnia perua-
dunt. Postremo in ipsam principis po-
netrarunt Anlam, & insuspicionem non va-
cat, inter ipsius domesticos eorum adesse
fautores, & adiutores, & eos persequi,
quos

Catholi-
ci formi-
dabiles
Reginz.

Sacerdo-
tibus ple-
na An-
glia.

Muli dis-
simulant
religionē

quos Reginz maxime fideles, Catho-
licorum hostes capitales esse dixeris.
Ita ut vix in presentia sciat cui se credat
cui vel munera publica, vel arma, vel con-
silia sine periculo committat. Quamuis
ab iis, quippe ab hominibus bonæ atque
Christianæ conscientiz, nihil timeat, aut
certe timere debeat eorum, quæ contra
rectam rationem, contra iustitiam sunt,
quæque à Catholica religione prohiben-
tur: qualia sunt venena, sicæ, seditiones,
quæ quantum timenda sint à Puritanis,
nemo est, qui non intelligat.

Sed nunquid leuia illa sunt, contem-
da, aut in Regno bene instituto tolleranda?
Profecto si Regina ista permiserit, si
dissimulauerint consiliarij, si alij Magi-
stratus: *Venient Romani, & auferent regnum*
ac gentem; aut licet non veniant, crescen-
te tamen Catholicorum domesticorum
numero, ipsa suam religionem abiicere,
& catholicam amplecti cogetur. Ex quo,
necessitate potius quam suasu Puritano-
rum, aliqui plectendi fuerunt in terrorem
multitudinis. Satis est indulgentiz, si Re-
gina permittat impunitatem iis quos nō
ignorat esse Catholicos, si Protestantium
frequentant ecclesias, & ita parere viden-
tur Regni legibus: Sacerdotes verò, & ce-
teros qui obsequiū detrectant, qui recu-
sant

Io. 11.

Simulan-
tes nō ple-
dunt.

11
sant interesse præcibus & conclonibus a
Principe approbatis, qui denique abiura-
re nolunt authoritatem Pontificis Rom.
quid mirum si Regina plectat ut hostes
& perduelles? Hos enim optare censendū
est ut mutetur status Reipub: & Pontifici,
vel Hispaniarum Regi, aut alteri cuiusq;
religionis eiusdem Principi, magis quam
Reginæ favere. Hos, quotquot in regno
sunt, exterminare cupit, alios terrere sup-
pliciiis ne accedant.

Quasi vero omnes deleri possint; qui
cupiunt mutari in Angliæ Reipub. statum,
in his saltem rebus, quæ ad religionem
pertinēt; quasi vero possent spppliciiis ter-
reri sacerdotes, ne penetrent in Insulam;
aut tandem quasi magis timendum sit a
Recusantibus, quam ab aliis Catholicis:
qui quidē in præsentia timore coacti, Re-
gni legibus ad speciem obtemperant, sed ani-
mis ita avertis faciūt, ita reluctāre, & re-
clamante conscientia: ut his actionibus;
quasi calybis & lapidum attritu, in eorū
pectoribus incredibiles succedātur ignes;
non dicam odij, sed iræ: ac vehementissi-
me optent dari aliquam occasionem, qua
declarent hominibus atque Deo, se Ca-
tholicam religionem animo perpetuo re-
tentam, dissimulasse ad tempus, coactos
iniuriis. Atque illa spe sola consolantur
ani-

Inanis est
præfens
psecutio.

Magis ti-
medi qui
simulant
hæresim.

animum suum, placant ictus conscientie, sibi que aliqua ratione satisfaciunt.

Errant
Protestan-
tantes
dum com-
pellunt Ca-
tholicos si-
mulare.

Ex quo profecto patet, quam male con-
sulant rebus suis, & quam nihil agant, qui
vi tormentorum & metu supplicij, con-
gunt infirmiores Catholicos deserere fi-
dem suam, aut abiurare religionem &
authoritatem Pontificis Romani. Errant
profecto, si putant eos Regine fideles
futuros, quod iurauerit inuiti, aut posse
religione prohiberi, cum ipsum scelus in-
reiuRANDO conceptum, nulla ratione me-
lius expiare possint, quam ipso non præ-
stando.

Nō obest
partibus
Catholi-
corū ali-
quorum
lapsus.

Nihil profecto partibus aduersario-
rum accederet, nihil detraheretur no-
stris, si vel centum milia Catholicorum,
hac ratione, compulsi metu præsentis sup-
plicij, frequentarent protestantium tem-
pla, & simularent se a Catholicis defe-
cisse. Quin potius contrarium euenire ne-
cesse est: siquidem quoties peierare co-
guntur, & violare fidem, toties grauissi-
ma sibi infligunt vulnera, & totidem
quasi acutissimos stimulos infigunt. Qui-
bus agitati dies noctesque, horrore scele-
ris & timore imminentis supplicij æterni,
ita cruciantur, ut omnis mora eis diutur-
na videatur, quo possint his angoribus
lenari: Et vix pedem ponet in insula His-

Regine
obest.

panus

panus miles, aut alius quispiam a quo
opem sperare possint, cum statim con-
fluent vniuersi: eo ad vindictam acro-
res, eo ferociore, quo animum iustiore
& vetustiore ira complente, ardent iam
diu, a tam misera & diuturna seruitute li-
berari. Qualem nec ferre quidem coge-
rentur, si vel ipsemet Turca Christiani
nominis hostis regnaret in Anglia.

Turca
miris li-
bertatem
Conscien-
tiz.

Is, vt videmus, omnibus subactis a se
populis, potestatem facit in sua religione
persistendi; & neminem prohibet cuius-
cunque sit professionis, aut fidei, exiguo
tributo reddito, impune suo sub imperio
commorari. Quin etiam vel ipsis captiuis
quos tenet in vinculis, immunitatem
conscientie permittit: nec quenquam
vlla ratione cogit suam religionem abiu-
rare.

Que cum ita sint, nec ipsos lateat Ca-
tholicos, quam dura, iniqua, & deplo-
randa captiuitate premantur: ridiculum
est putare (quomodo tanque simulent aut
dissimulet, in presentia) illos, quando ve-
niendum erit ad arma, ex Regine, aut
hæreticorum partibus fore, cum tanto
libertatis & salutis sue dispendio. Cumq;
infinitus horum hominum sit in Anglia
numerus, iudicent alij, quomodo violentus
hic rerum status diu consistere possit.

Regina
gravi se
periculo
subicit.

repressus quasi exundantis fluminis cursu
 sus aggeribus persecutionū. Qui quidē si
 quando aut casu aliquo erupto dabitur,
 aut adeo creuerit moles aquarū, ut non
 possint ulterius cohiberi: tanto maiori
 impetu & aduersariorum strage erumpet
 quanto diutius retētus, & contra naturā
 coercitus, ipsa mora, suas copias & quasi
 vires auxerit.

Catholici
 ei Recu-
 santes nō
 timendi.

Quod vero spectat ad *Catholicos Recu-
 santes*, sunt hi quidem optimi cines, viri
 pacifici, innocentes, qui praesentia con-
 temnere didicerunt, ut fruantur aeternis,
 quorum firmatus est animus ad omnia
 toleranda. Vxoribus, liberis, diuitijs, &
 ceteris vitae commodis iam nuntium re-
 misere, ut in patientia possideant animas
 suas. Solas hi versant mente cogitationes
 pacis: parati ad quaecunque tormenta
 pro defensione religionis. Hos dum inse-
 quitur Magistratus, dum spoliat bonis,
 quod nolint cum Protestantibus communi-
 care, sicut nec olim cum Arianis, aut No-
 uatianis Catholici, dum morte plectit ut
 reos lesae Maiestatis, quod missam audie-
 rint, quod sua confessi sint peccata sacer-
 doti. Quid commodi? quid emolumenti
 Reip. nascitur? Ab his certe omnium mi-
 nime timendum erat, qui omnia alia tra-
 ctant quam seditiones aut arma, qui tan-

Inutilis il-
 lorū per-
 secutio &
 exdes.

tum

19
tum absque à iusta sui defensione, ut ad
Christi consilium, & normam euangelicæ
perfectionis, parati sint maxillam dare percu- Matth. 5.
tienti. Egregia certe bona, egregia hinc
commoda Reipub. parat Magistratus.

Sed quid dicam de sacerdotibus, quos sacerdo-
nunc occidunt in Anglia? Agamus non ut res quan-
in iudicio, sed amice, ad solam veritatem tum pro-
cognoscendam. Hæc de ijs affirmo, homi- sint An-
nes sunt innocentissimi, quorum vel pro- gliz.
fessio est prodesse omnibus, nemini nocere.
Solam hi quærunt gloriam Dei, ex lu-
cro animarum (quicquid somnient, aut
blaterent hæretici) solam cupiunt suorum
Civium salutem, quos probitatis exem-
plo, & innocentia vitæ, allicere student
ad amorem virtutis. Concionibus sacris
reuocant errantes ad obsequium fidei; ar-
mant aduersum peccata sanis consilijs; &
ex Christi Domini præcepto, purgant ho-
minum conscientias à sordibus peccato-
rum, ac maculas in hæresi contractas eluunt
Ecclesiasticis sacramentis. Corrigunt de-
prauatos Anglorum mores ad antiquam
rectitudinis normam, & restituere sata-
gunt, quem sustulit Caluini labes, pristi-
num candorem animi, & aueram pieta-
tem. Curant nostri per vim aut dolum
ablata restitui; Iniusta prohibent com-
mercias, fraudes tollunt, vsuras, menda-
cia;

cia; & docent denique, quomodo sobria
fir viuendum, vt Christianos decet; ne
postquam sua decoxerint, rapere cogantur
aliena.

Persecu- Hæc & alia his similia prestant genti-
tores ac- suæ, sacerdotes. Hæc ego de ijs affirmo.
culare sa- Loquatur ad cor & ad veritatem, ipsi ac-
cerdotes- culatores, ipsi iudices, ij ipsi, qui vt per-
non pos- duelles, & Reip. proditores eos damnant.
sunt.

Vere non dissentient; aut saltem in con-
trarium nihil afferent verum aut certum;
quàmuis contraria studia, diuersa reli-
gio, odium inueteratum, falsa vox pluri-
morum aliter interdum persuadent.

Mortem - Monstra videbor afferre si dixerò, pro
loco bene- suis laboribus nullam ab ijs mercedem
ficij & magis expectari Martyrio. At si quis præ-
præmij- terita exempla constantie mente reuol-
ducunt, uerit, exploratum id fortasse iudicabit.
Ea huc ardorem animi, quo nostri avidius
mortem appetunt, quàm aduersariorum,
quisquam vitam humanam certe non pu-
tabit aut naturale.

Horret, refugit, auersatur humanitas,
dissolutionem naturæ, vt hinc etiam si en-
piditatem exuât, si velum obductum ocu-
lis deponant, clarissime cernere possint
aduersarij, diuinum quiddam subesse illo-
rum consilijs; veram habere religionem,
qua freti, & spiritu Dei, quò illa regitur

pleni

Diuinus
spiritus in
Catholi-
cis.

17
pleni, humanitatem transcendant, naturæ
vires (eius astante numine) superant, &
mortem quam exhorrescunt ceteri, ani-
dissime exoptant.

Quid quod antiquissimum esse hunc
affectum in ecclesia Dei recordamur? uti-
nam quantam nobis voluptatē affert hæc
cogitatio, quod videmus nos priscis illis
Martyrum miriadibus, & affectu, & sæpe
re ipsa, copulari; tantam illis lucem ad
resipiscendum obijciat, ut intelligant no-
stram, quam nunc defendimus religio-
nem Catholicā, esse vnam cum illa, quam
olim beatissimi Martyres propugnabant,
cum eandem pariat moriendi volunta-
tem, cum ad idem perpeffionum, & cru-
ciatum desiderium animos vniat.

Antiquū
Martyrij
desideriū

Repetat memoria inuictos Martyrum
animos, quam constanter armata & su-
rentia Tyrannorum edicta eluserint, ut
iudicent, num ad illam imaginem bene-
mentem nostram nos conformemus, ut
inde capiant coniecturam, an flammam
hanc, quam sui amoris in sacerdotum no-
strorum pectoribus accendit Deus, pos-
sint vlla ratione frigida ipsorum edicta
restringere.

Edicta
non tē-
rent Ca-
tholicos.

Audiant obsecro quendam ex nostris
hac de re loquentem, & ab vno reliquos
estimant Sanctissimum Ignatium, qui ut

Ignatius
flagrabat
desiderio
Martyrij.

B

Chri-

Christo proximus ita plenissimus diuinae
Charitatis, flagrabat supra modum hoc
de quo loquor desiderio Martyrij. Is è Sy-
ria à Traiano missus Romam, Smirna ad
Romanos scripsit epistolam, quibus ro-
gat, ne vlla ratione illi sint impedimento
Martyrij.

Ego, inquit, scribo omnibus Ecclesijs, man-
do omnibus, ego lubens pro Christo morior, si
uos non prohibueritis. Rogo uos, ne sit intem-
pestiua uestra in me beneuolentia: finite me de-
nouari à se, per quas licet Deum consequi-
sum Dei frumentum, & moror per dentes fe-
rarum, ut Christi inueniatur mandus panis. serio
potius blandimini, ut fiant mihi sepulchrum, &
nihil relinquant mei corporis, ne sopitus sum
grauis. Tunc ero Verus Christi discipulus, quā-
do nec corpus quidem meum adhuc uidobit mū-
dus. Pro me Christo supplicite, ut per hæc in-
strumenta, munda inueniatur hostia. Nō sicut Pe-
trus & Paulus uobis præcipio: Illi Apostoli,
ego condemnatus: illi liberi, ego autem seruus
usque in hodiernum diem. Sed si uolueritis,
ego libertus Iesu Christi, & exurgam in ipso li-
ber. Nunc disco uinctus nihil mundanum capere,
aut inane. à Syria usque ad Romam ipsam
pugnans cum bestijs, à terra & mari, noctu &
diu, uinctus decem leopardis, qui sunt cohortis
militaris: qui etiam si beneficio afficiantur, sunt
deteriores. In eorum uero iniurijs magis discō

Humili-
tas tanti
vici.

Pro

profuerint feræ mibi paratæ, & oportet eæ mi-
hi paratæ inueniantur: quibus etiam blandiar,
ut me protinus deuorent, non sicut quosdam li-
more affectu non tetigerunt: Quod si eæ etiam
inuitæ noluerint, ego ipsis me ingerā. Ignoscite
mibi: scio quid mea intersit. Nunc incipio esse
Christi discipulus, nulli æmulor uisibiliū aut in-
uisibiliū ut Iesum Christum assequar. Ignis &
crux, bestiarū irruptiones, dissectiones, diuisio-
nes, offitū dispersiones, amputatio membrorum, tri-
tura totius corporis & diaboli tormenta super
me ueniant, dummodo Iesum Christū assequar. Ni-
hil mibi prodenū mundi inmunditates, neque re-
gina huius sæculi. Melius est mibi mori in Christo
Iesu, quam regnū obtinere usque ad fines terre.

En fortitudine Martyris? En moriendi
& patiendi pro Christo desiderium, quod
in Catholicorum residet pectoribus. Nec
censeant adpersarij fuisse Ignatio singu-
lare, quamuis ipse in hoc genere ex-
celluerit. Perlegant Sanctorum Marty-
rum acta, reuoluant antiquas historias,
sexcenta huiusmodi exempla inuenient.
Arius Antonius postea dictus Augustus, ve-
luculenter Iustinus Martyr recenset, cum
in Asia prouinciam administraret, & in
quadam Ciuitate haberet de Christianis
quæstiones, omnes qui in ea erant fideles
pro tribunali sedentem adire, palam se
Christianos esse profiteres, eaque de cau-

ob A. 22?
mutilat
significat
Nota

Plurimi
in Eccle-
sia simile s
Ignatio.

Christia-
norum in
Asia, vir-
tus.

sa libenter se mortem appetituros universos. Idque tanta constantia, & fortitudine animi, vt magnitudine, & nouitate rei ipse Proconsul perterretur.

Sex Adolescentum
insignis
constantia.

Euseb. li.
8. c. 13.

Simile quid de sex adolescentibus *Timolao*, *Dyonisio*, *Romulo*, *Panse*, *Alexandro*, & altero eiusdem nominis, refert Euseb. qui quidem audientes Christianos quosdam ad bestias damnatos, *Cæsares* confecturos certamen, ligari sibi manibus, quo ardentem Martyrij cupiditatem significarent ad *Urbanum Præsidentem*, feras mox ad Christianos dilaniandos emissurum, currunt, seque Christianos libere confitentur. Vade ipsum Præsidentem, tum illos, qui cum eo erant, in repentinam summamque admirationem traduxere, videntes eos, qui Christi colebant nomen, tanta propensione animi, ad quolibet patienda pro sua religione se offerre, tantaque instructos fortitudine esse, vt immaniū ferarum incursiones nequaquam formidarent. Et

Euseb. li.
8. c. 3.

tanta fuit Christianorum, eius temporis, constantia, & virtus, vt non solum Præfectis Prouinciarum; sed ipsi etiam Imperatoribus formidinem incusserint, cum viderent suas contemni minas, edicta sperni, tormenta, cruciatusque maximos nihil fieri, & denique religionem Christianam, quam illi extinguere cupiebant, oppugna-

87
pugnatam crescere, & quo magis compressa esset legibus, eo vberius dilatari. Quare victi tadio Diocletianus, & Maximianus, animoque consternati deposuere Imperium, atque ad priuatam vitæ rationem se transtulere.

Zonar.
Annal.
par. 3.

Est etiam percelebre illud mulieris Edissena factū (ut infinita alia prætermittam) quod contigit persequente Ecclesiam Valens Imperatore Arriano: rem narrat Sozomenus in hac verba. Vbi (inquit) Imperator venit Antiochiam, omnes omnino, qui in Concilio Nicæni doctrina perstabant, tum in ea Civitate, tum in Urbibus finitimis grauer exagitauit, illisque cuiusque modi irrogauit supplicia: adeo, ut nonnulli affirmant, complures eorum eius mandato, partim alijs modis trucidatos, partim in Orontem fluxum proiectos fuisse. Porro autem cum esset certior factus, illustrem esse Edessæ Ecclesiam, Diui Thomæ nomine nuncupatam, ad eam visendam se contulit. Qua in Urbe, omnibus Ecclesiis orthodoxis ablati, cum uidisset populum ecclesiæ Catholicæ in campo ante iuitatem conuentus egisse, dicitur uerbis contumeliosis præsidem generalem arguisse, & pugnum in maxillam eius inflixisse, propterea quod contra suum mandatum eiusmodi conuentus fieri permisisset. Modestus igitur (hoc enim Præsidi nomen fuit) quamuis ab Edessensis opinione discreparet, clam illis tamen significauit,

Memorable exemplum mulieris Edissenæ.
Sozomenus l. 6. c. 18.

Modestus
Præses
Arianus
fauet Catholicis.

ut cauèrent ne post triduo eius diei sollemniter
in locum precandi causa conueniant.

Nam sibi Imperatorem in mandatis dedisse, ut
si qui ibi forte comprehenderentur, granibus
coercerentur supplicijs. Atque hæc quidem illi
minabatur Præses, sedulo prospiciens; quo tam
eorum uel pauci, uel nemo in discrimen ueni-
ret, tum ille ipse Imperatoris iram effugeret.
At Edesseni, spretis penitus eius minis, multo
maiore studio quam antea consuetum locum co-
plenerunt. Qua re nuntiata, Modestus, omnino
quid ageret non habuit. Et licet rerum præsen-
tium status eum incertum animi reddidisset, ta-
men in campum perrexit. Interim mulier, filio

Nota mu-
lietis for-
titudinē.

manu secum tracto, & amiculo, contra quam
sexum muliebrem deceret, negligenter sibi cir-
cumiecto, perinde, quasi ad rem optatam, festi-
nans, cohortem militum, quæ Præsidentem antec-
ibat, perripit. Quod cum uidisset Modestus, in-
bet eam comprehendi, accersit ad se, causam ses-
tinationis rogat. Tum illa, ut (inquit) ocynus
ad campum, in quo populus ecclesiæ Catholice
coactus est, ueniam. Tunc sola (inquit Mo-
destus) nescia es Præsidentem acutum eo profectu-
rum, & quos ibi offenderit, interfecturum? Uno
uero, inquit, audini. & cursu celerrimo mi-
hi opus est, ne post tempus ueniam, & ita
martyrio à Deo oblata destituatur. At
cur queso, inquit Præses, puerum tecum ducis-
tu ille quoque inquit, communis afflictionis par-

ticeps

ti cept fiat, parque premium consequatur. Ita-
que Modestus virilem mulieris animum admi-
ratus, ad palatium revertitur. Atque cum de il-
la cum Imperatore communicasset, persuasit
ei, uti quod instituerat minime perficere
laboraret: praesertim cum & corporis non
parum, & non minus incommodi complecti vi-
deretur. Hæc ille.

Valens
Impera-
tor placa-
tus.

Antiqua hæc: sed nec præsentia desunt.
Huiusmodi quam plurima quotidie cer-
nuntur in Anglia. Tantaque est animi vir-
tus, & constantia non nunquam, vel in ip-
sis pueris & mulieribus Catholicis, ut
omnem sensum humanum excedat. Nōne
Clytheroa, inter duas tabulas acutissimis
lapidibus ad renes & ad pectus appositis,
compressa: aliæque Heroes, fortissime pro
cōfessione Catholicæ religionis occubue-
runt. Lege in concertatione Anglicana, Ala-
na vidua, & Northingtoniorum puerorum bi-
storiam, si alias non audieris. Lege obse-
cro, & pondera quæ illic habentur for-
titudinis exempla. Similia quamplurima
à popularibus tuis exquire, & miraberis
vim Catholicæ fidei, & tuæ te pudebit
religionis.

Mulierū
& puero-
rum con-
stantia.

Hæc verò non humana sed divina vis
est, hoc non humanum robur, sed Sancti
Spiritus vivificantis Ecclesiam inuinci-
bilis constantia, & virtus insuperabilis.

quæ ubi residet, omnem pellit timorem
confidentiam & inexpugnabilem fortitu-
dinem largitur. Hæc in Catholicorum
pectoribus recondita, ut reliquos præto-
ritorum seculorum, ita præsentem in An-
glia persecutionem superabit.

Anglos
Sacerdo-
tes nō pi-
get suæ
fortis.

Tantum itaque abest, ut nostri verean-
tur mortem pati, aut subire tormenta
pro Christi nomine: tantum abest, ut fu-
giant sacerdotes, aut afflictam patriam
deserant metu huius periculi: tantum (in-
quam) abest, ut Anglos pigeat aut peni-
teat suæ fortis, ut *aliarum gentium sanctissi-
mi quique Catholici* hoc præsertim nomine
inuideant nobis, quod scilicet decur no-
bis occasio tam pulchra, tam desiderabi-
lis, tam præclara patiendi tormenta, fun-
dendi sanguinem pro Christi gloriæ, op-
petendi mortem pro testimonio veritatis

Externi
Catholi-
ci cupiūt
pati in An-
glia.

Et certe si externis hominibus fieret
potestas laborandi modo in Anglicana
messe: si linguam nostram scirent: si cen-
serent utiles se futuros illi populo: liqui-
do cernerent persecutores, quam sint
hæc vera, quæ loquor, quantumque sit in
Catholica Ecclesia Divinæ gloriæ amor,
qui zelus, quodque desiderium Martyrij:
quamque parum ipsi sapiant, dum putant
posse fugari Sacerdotes nostros denuntia-
tione periculi, aut ab incepto cursu mi-

naci-

nacibus ipsorum edictis abstergeri.

I est bone, quam inutilis labor omnis, quam inanis conatus, qui te non faciente suscipitur, quomodo, in suis consilijs capiuntur, quomodo, quaqua se conuertē-
rint, comprehenduntur aduersarij. Si in-

Non est
consilium
contra
Deum.

dulgeant, augentur, vt ipsimet dicunt Catholici, Sacerdotes confluūt: si puniāt, si trucident, augetur magis fidelium numerus, crescit Sacerdotum animus & desiderium veniendi id Angliam. En Christi potentiam, virtutem Crucis. Pro certo habeo hoc tempore persecutionis Anglos quam plurimos ad Sacerdotium aspirare, multos Sacerdotes iam esse, qui in pace Ecclesie aliud vitę genus elegissent. Plurimos scio nunc cupere, instare vt quam citissime in Angliā transmittantur, qui si res pacatę essent, si cessaret persecutio, facile possint adduci, vt ad multos annos vel etiam tota vita, sua patria carerent.

Sacerdo-
tium ap-
petitur
spe Mar-
tyrij.

Iraque dnm Regina scuit in Catholico, dum nostrates suos cruciant, & necant sacerdotes, nemini profecto nocent præterquam sibi. Martyres quippe bravia accipiunt, & coronas immarcescibilis glorię accenduntur supra modū aliorum Catholicorum animi, inspecta suorum Pastorum fortitudine & constantia; Reuertuntur ab huiusmodi spectaculis, ar-
niti

Regina
sibi soli
nocet.

LUC. 24.
Ingentes
utilitates
huius per
secutionis
in Anglia

-obit 12212
-ga mult
121229
-2414 291
12122

Cur pas-
siones Ca-
tholico-
rum com-
mittatur
scripitis.

1212 1212
121222

niti plerunque & mente consternati He-
retici, percutientes pectora sua. Atque ut ex-
perientia docet, hac occasione redeunt
quotidie ad cor, & convertuntur innume-
ri. Excitantur ad commiserationem cala-
mitatis nostræ, atque ad procurandum
remedium, Principes Catholici. Nova e-
riguntur ybique Anglorum Seminaria :
optimisque & lectissimis adolescentibus
replentur. Anglia ipsa pluribus quam an-
tea sacerdotibus abundat; quos & doctio-
res longè, & meliores habet, quam habitu
ra fuisset in pace ecclesiæ. Hæc dum agun-
tur, dum sævit Lictor & carnifex, crescit
fides, succumbit hæresis, laudatur Chri-
stus, Cælum ornatur Sanctis, & Ecclesia
tota ædificatur.

Acta nonnulla, passiones, supplicia, Ca-
tholicorum nostrorum commissa prælo,
omnium teruntur, manibus; & plura quo-
tidie dabuntur in lucem. Hoc enim pietas
iubet, & commune bonum Ecclesiæ, ut oc-
cultæ non sint, quæ cum tanta fidelium vo-
luptate, & utilitate leguntur. Celebris hu-
ius persecutionis fama non sine magna
diuini nominis gloria, yniuersam non mo-
do peruasit Europam, sed ad ultimos usque
etiam Indos penetravit; quique vix prius
Angliam nouerunt de nomine, modo oc-
casionem huius nostræ calamitatis res no-

stras

fratres sciunt, de nobis auidē inquirunt, &
audiant libenter, & patientibus commise-
rentur compatiunturque.

Quoties putas solitarium in Claustro
quiescentem, ac legentem quam angustis
Catholici nostra teneantur custodiis, exci-
tari ad amorē seuerioris disciplinæ? Quo-
ties iniquis calumniis exagitatus quis-
piam, æquiori animo tacet, ac sustinet, dū
recondatur quanta quamque indigna no-
bilissimi quique, & innocentissimi Catho-
lici apud Anglos, ferant opprobria? lucu-
brare quis cogitur, aut laborare intentius
pro salute aliorum, defunt sæpe laboran-
tibus & vel optimè merentibus necessa-
ria subsidia, minus dolent, dum recogitat
permittere Deum, vt eodem temporis
momēto, quam plurimi Christi famuli in
Anglia, alij molam vertant in pristino, cæ-
dantur loris, & vrgeantur ad importuna
opera; alij vt fugiant persecutorum insi-
dias, in agris, & in siluis pernoctent sæpe
sub dio: alij inedia premantur extrema:
alij cogantur humi iacete in carcere, do-
nec vestibus adhæreāt putrefactę carnes,
& loci infuria; infirma miseris membra
computrescant. Quid postremò dicam?
iacet æger, quis in lectulo, febre laborans
aut calculo (vt in miseriis iuuat habere so-
cium, præsentiaque magis mouent exem-
pla)

Toti Ec-
clesiæ uti-
lia hæc
persecu-
tio.

Vide li-
brum de
Persecu-
tione, &
Concer-
tatione.
Ecclesiæ.

pla) ad patientiam armatur, vires sumit
dum apud se cogitat eadem fortasse hora
eodem momento, grauissima pati nostros
Catholicos tormenta, dum alius distendi,
cur in Eculeo, alius secatur in frustra, alius
denique excarnificatur.

Catholi-
cis datur
occafio
meriti.

Accenduntur proculdubio hac ratio-
ne quotidie quamplurimi Christiani, per
orbem dispersi, & igne diuini amoris in-
flammanur, cupientes etiam ipsi pro
Christo mori, & participes earundem pas-
sionum fieri. Quæ quidem, licet volunta-
te tantum, & non opere compleantur, hu-
iusmodi tamē cogitationes maximi sunt
valoris & meriti, & oculis diuinæ Maiesta-
tis gratissimæ. Multi præterea opem no-
bis ferunt patientibus, de desiderio saltem &
voluntate, qui propterea non carent me-
rito, nec iusto premio destituentur. Ora-
tionibus alijs & lachrymis quotidianis Di-
uinum nobis implorant auxilium: estque
ipsismet etiam precantibus utilis valde,
& salutaris hæc oratio. Ita computatis
omnibus, quando rationes huius nostræ
afflictionis subducentur in extremo iudi-
cio, videbimus, vt opinor, plus gloriæ Deo
prouenisse, plusq; utilitatis ex hac perse-
cutione prouenisse ecclesiæ, quam si An-
glia in fidem, & sedis Apostolicæ obseruā-
tia perstitisset. Ita disponit omnia, in pon-
dere

Persecu-
tiones nō
permit-
tit Deus
frustra.

dere & mensura, omniaque in sapientia
operatur Deus.

Sed quid moror in his, vt enim preter-
mittam infinita, quæ ex hac persecutione
speramus, & expectamus in posterum bo-
na: tempus me deficeret, si omnia vellem
presentia recensere. *Principes Christiani*,
exemplo calamitatis nostræ excitantur,
vt inuigilent diligentius rebus suis, & hæc
Caluini pestem, quam longissime arceat, gnus & po-
& exterminet e suis ditionibus, atq; è lō pulla.
ginoquo prospiciant omnia, vel prima &
remotissima huius contagionis semina,
ne postea cum irrepsit malum sera pæ-
nitentia duocantur. *Catholici* ubique popu-
lus, inspecta Anglorum miseria, monetur,
vt perniciem hanc, quantocunque aliarū
rerum dispendio, quisque à sua patria de-
pellat; vt segniores magistratus, quoties
opus fuerit, sui cōmoneant officij, vt ma-
ture, ac serio omni ratione prouideant,
ne malum hoc regnis, ac regibus exitiale
inuadat Rēpub. cuius si neglexerint prin-
cipia, vbi radices fixerit, difficillimè extir-
patur: Vtque sibi caueant, ne leniter, &
sensim irrepentem hanc pestem, ipsi subdi-
ti admittant, cuius formam horribilem
in Anglia expressam contemplantur, &
cuius effectus miserandos ytraque Gal-
lia experitur.

Angliæ
Exemplū
prodest a-
liis Re-

Exitiosus
Reip. Cal-
uinismus

Callia

Gallia
profuit
persecu-
tio An-
glorum.

Gallia nesciuit diu (quod nunc per Dei gratiam Italia & Hispania ignorat) quid esset, quamque tetra pareret genimina Calviniana hæresis, postea vero & nostro didicit exemplo, & suo magis incommodo. Et certum est, nostra mala, & vicina nostra pericula, excitasse plurimos nobilissimos Gallia Principes, ac fortissimos Duces, ad propugnandam Religionem Catholicam: excitasse populos ad discutendum profundum illum socordia & negligentia soporem, quem diuturnitas pacis inuexerat; multisque Gallia Urbibus salutem peperisse.

Diuina
bonitas.

Hæc dum cogito, erumpere cogor in laudem & gloriam Diuinæ bonitatis, quæ non humiliavit nos frustra, quæque licet nos corripiat & flagellet ad tempus, non tamē destituit, sed nobis largitur ex temptatione prouentum: spem fouet subministrat fortitudinis, & tollerantia; nostrisquæ demum miseris fratres nostros docet, aliorum scilicet Regnorum Catholicos, ut opportune prouideant suæ felicitati collabenti.

Hæretici
quomodo
profunt
Ecclesie.

Hæretici, inquit *Diuus Augustinus* dū scriptis suis nos oppugnant, dum exagitant calumniis, excitant sapientiam Ecclesie: dum gladio sciunt, eius patientiam exercent. Vtrobique Catholicorum

profe-

profectus est, utrobique utilitas Ecclesie;
utrobique divina gloria locum habet;
utrobique ut omnium seculorum expe-
rientia docet, prosternuntur & succum-
bunt hæretici. Quot fuerunt olim proca-
ces fidei hostes, qui ora ponebant in ca-
lum, & scriptis suis læcebant Dei Ec-
clesiam? sed fuit laus eorum brevis, & gau-
dium hypocritarum ad instar pancti. Perierunt
vniuersi velut somnium uolans & sensu visa
nocturna transiere. Perissent etiam vniuer-
sa eorum monumenta, & delicta fuisset
memoria, nisi eos aliqua ratione ab obli-
uione vindicassent doctissimi sanctorum
Patrum & Conciliorum volumina, qui-
bus confutata, & condemnata sunt ipso-
rum dogmata; quibusque non sine gravi
ecclesie damno caruisset posteritas, nisi
olim insipientes illi & deliri homines, in-
sanuissent.

Hoc ipsum de Persecutoribus dici po-
test, qui Ecclesiam suis odiis celeberrè red-
didere, se vero infames despicientes, abie-
ctos, quorum vix nunc recensentur no-
mina, nisi cum summo opprobrio & de-
decore Martyrum vero ab eis inter octo-
rum splendor constans, & gloria remanet
sempiterna. Profecto nisi Dioclesianus alii
quando imperasset, nisi Maximianus, Iulianus,
Decius, Nero, & reliquæ illæ mundi pe-
stes

Hæreses
nō diu du-
rant sed
euane-
scunt.

alium O
33 tant
—simusq
—pro
Dei socu-
tores qui
modo pro
sunt.

33
Res afflixissent suis temporibus Ecclesia
Dei, careret namque *Caelum Martyribus*, carnis-
set posteritas virtutum exemplis, & eccle-
siastica historia arida & ieiuna reman-
sisset.

Virtus in
aduersis
casibus au-
getur.

Friget, ac sopita iacet virtus nullo ex-
citata contrario: viget contra, & in aduer-
sis casibus accenditur & augetur. Vt vi-
quicquam præclare gestum inuenias, nisi
aliquo urgente aduersario. Et hoc inna-
tum in ipsa rerum natura videas: nam cun-
cta, quæ sub Sole sunt, temperantur con-
trariis, ut altero in alterum ex acuto na-
turali conflictu, & pugna, perpetuis rerum
productionibus deseruire possint. Vnde
recte dixisse olim *Heraclitus* videtur, om-
nia per litem, & amicitiam enasci.

Omnia
sunt &
permit-
tunt pro-
pter ele-
ctos.

Hoc ipsum quoque in humanarum re-
rum moderatione propositum esse cense-
mus, hocque æterna fieri providentia
putandum est, dum cuncta admirabili dis-
ponens ordine, inferiora subiicit supe-
rioribus, nobiliorum vsui facit ut igno-
bilia deseruiant, & contrariis excitat,
nobilitat, & perficit contraria.

Leonum vitam ceterorum animalium
eæde natura sustentat. Quare impune in
inertium ferarum vulgus inuadunt, ut
illis pro naturæ suæ conditione alantur.

Sic propter electos, quos elegit Deus,
creata

sine cetera: & in ipsorum gratiam sua
vniuersa, quæ in hoc mundo cernimus, si
ue bona fuerint, quæ facit Deus, sine ma-
la, quæ permittit, neque de ardore vel
vnum solum cadit sine ipsius providen-
tia. Ita potestatem diabolo fecit olim, vt
Christum teneret in deserto, vt consti-
tueret in templi pinnaculo, & Palato ac
perfidis Iudæis permisit vt eum crucifi-
gerent. Quid inde mundi salus, electo-
rum redemptio, Christi gloria: de instru-
mento, enim, quod impictas Iudeorum parauit
ad penam, potentia Redemptoris, gradum nobis
fecit ad gloriam. Paulus dicit se laborare
in Euangelio usque ad vincula, quasi male ope-
rantem. En tibi eadem Pauli, atque do-
ctorum iam sacerdotum cōditio, sed omnia
sustinere se dicit propter electos, vt ipsi salu-
tem consequantur. Propter electos & dia-
bolum permittit Deus, et malos homi-
nes, qui vel inuiti, deseruiant Diuine glo-
riz, & electorum saluti. Ne igitur putes gra-
tis malos esse in hoc mundo: & nihil boni ex
illis metere Deum, quia omnis malus aut ideo
vixit vt corrigatur, aut ideo vixit, vt per il-
lum bonus & erceatur.

Sine aliquo Iuda non fuisset traditus
Christus, sine Nerone aliquo non triam-
phassent Petrus & Paulus, postremo, sine
reliquorum persecutorum turba, non

Leo. ser.
4. de Pas.
Domini.

2. Tim. 1.

1. Cor. 15.
1. Thim. 3.
1. Tim. 3.
1. Tim. 3.

August.
tract. 34.
in psal.

Sine per-
secutori-
bus non
possunt ef-
se Marty-
res.

inisset Martyrum gloria. Et ideo, quia
Deus vult Martyres premiare in Cælo,
permittit persecutores in Mundo; quia
Martyris cupit gloriam, permittit perse-
cutori Tyrannidem; sine qua nec pugna,
nec victoria, nec Triumphus Martyris ef-
se posset. O admirabilis, & artificiosa ni-
mis providentia, quæ ex nihilo hæc pul-
chra & bona, quæ videmus produxisti.
Sed admirabilior longe, artificiosior, so-
lertiorque: quæ ex malis colligis bona, &
ex pessimis optima, & præclarissima quæ-
que operaris. Ceterum gravitate & pon-
dere negotij, longius me video provec-
tū, quam par erat, proinde rumpendus est
orationis cursus, ut ad ipsum aliquando
edictum perveniamus.

Præfigi-
tur Edi-
cto Regi-
næ nomē.

Atque ut hinc potissimum exordiar. No-
lim tibi persuadeas, **EDICTVM** hoc, li-
cet Regina iubente prodierit in lucem, il-
cet gestet Regina in fronte præfixum no-
men, eius tamen consilio ac voluntate
prodiisse: quin potius illorum rogatu at-
que impulsu, qui suis inuentis, Regium
nomen, non nunc primum prætexuere;
sed alias, suasores istiusmodi feritatis, at-
que agrestis immanitatis auctores fuere.
Sed prohi Deum immortalem, quam
multa habet imprudenter, ineptè, contra-
riè, iniuste? Quem arguam? typogra-
phum?

phum? Is excusabit verè impressa à se,
 quæ tradita fuerint. Accusabo Reginam
 at illa nequè legit. Vix audire dicentem
 vniuersè atque subdolè, extoritur modè
 etum commodum Reipublicæ. Reprehen-
 dam igitur consiliarios? nunquam addu-
 car vt credam omnes fuisse cæcos. Intelli-
 go esse inter eos aliquos non semper im-
 prudētissimos. Religio mihi est calumniis
 his imponere & noxios involuere pœni-
 tibus. Quid agam? parcatur dignitati om-
 nium. Culpam *solum* Scriba sustineat. Bo-
 ne quæri Scriba possit, is Scriba sit, qui
 suator, qui auctor, qui architectus malefic-
 cij fuerit.

Quare primo quod ad Edicti inscri-
 ptionem attinet, quæ sacerdotes nostros
 maximorum motuum, prodigionum, per-
 duellionum reos facit, quæ falsa religio-
 nis specie eos moliri dicit, vanissimus ho-
 mo, nunquid sibi fidem vllam pollicetur
 dum hæc eadem toties conclamata, eos-
 dem habeat auditores, qui (paucis Puri-
 tanis exceptis) huiusmodi ridere solèant
 calumnias: Multiplici experimento, &
 longo multorum annorum usu edocti;
 quam sint publicæ pacis studiosi sacerdo-
 tes nostri, quamque ab huiusmodi crime-
 nibus alieni.

Quod si hoc Scriba velit Iesuitæ & Sa-

Inscri-
 ptio Edi-
 cti

Leges
 Periculi
 hominis
 dicitur

cerdotes Anglos perduelles esse, quod vera & antiqua Catholica Ecclesie dogmata proponant suis popularibus credenda, quod eos doceant obedientiam præstandam Christi Vicario, in his, quæ ad religionem pertinent: quodque absoluant penitentes facta Exomologesi, & alia præstent, quæ verè & propriè sui muneris sunt, quæque olim præstiterant Christianis, Sacerdotes primitivæ Ecclesie. Facendum quidem nostros hæc præstare Sacerdotes, sed à Christianis hominibus prodicionis aut perduellionis propterea arguendos esse, quis dixerit quin potius contra, summis laudibus atque præconijs euehendos, qui pietatis ac veræ religionis firmissima fundamenta iaciant, sine quibus Reipublicæ pax, & Civium concordia, nec stabilis nec diuturna esse potest.

Labitur itaque scriba, an erroris dicam crimine & perfidia? dum eos, qui euangelizant pacem, perturbatores pacis vocat: & qui fidem ac iustitiam docent, ut perduelles & patriæ hostes insequitur.

Sed hic (scio) producet leges & recentiorum decretorum, quibus nonnulla fidei nostræ capita damnantur, ut perniciofa Reipublicæ: & Sacerdotum nostrorum functiones, ut læsæ Maiestatis crimina prohibentur. Ut pote si quis vel etiam

Leges
Perduellionis ridiculæ.

rogatus dixerit Romanam Pontificem
habere in causis Ecclesiasticis authorita-
tem ullam in Anglia: si aliquem Regine
subditum reconciliauerit unitati, & com-
munioni Catholice Ecclesie: si peniten-
tem absoluerit, imo authoritatem absol-
uendi habuerit in Anglia: vel contra si quis
sciens (vt lex loquitur) absoluat ab alio,
aut procurauerit, aut consilium dederit
vt quis absoluat, vel absoluat. Si Agnos
Dei (quos vocant) Rosaria, grana bene-
dicta, icunculas, crucifixos, aut aliam rem
quamcunque a Pontifice benedictam, in
Angliam inuexerit: aut si postremo Caluini
hæresim alicui dissuaserit: tanquam pa-
triz hostis & perduellionis reus cen-
setur. Hæc & similia Comitiorum statuta, cū
probauerit scriba a nostris Sacerdotibus
violari, recte & proprie in hoc edicto se
locutum concedet, ipsosque tanquam pa-
cis publicæ perturbatores, merito in per-
duellionis iudicium vocari.

Sed hic Deum immortalem, atque uni-
uersos homines testor, num Sacerdotes
nostri perduellionis conuincantur: an po-
tius aduersarij impudentiæ, & erroris,
Qui dum suam nescio qualem seruare vo-
lunt pacem, Religionem tollunt, iustiti-
am euertunt, libertatem perdunt ac seruam
faciunt, & leges postremo condant (si le-

Propter
reæ Paci
procura-
tio.

ges eas dicere fas est) quibus tantum abest
ut Reipublice prosint, ut cum summo ge-
tis opprobrio ipsam destruant, eiusque pa-
cem funditus euertant.

— Dic mihi quæso Scriba, Religionem pro-
fligatis & pacem vultis? quasi diuturna pax
esse possit ubi non est religio. Iustitiam
tollitis & pacem vultis? Numquid scitis,
Isa. 57. quanti apud Deum sit iustitia. & non esse
pacem impio? Cum Deo contenditis & pa-

Iob. 9. cem vultis? Quis restitit ei unquam & pacem
babuit? sapiens corde est & fortis robore.
Transfert ille montes & commouet terram de
loco suo, & quasi nebulam matutinam dissipat
impiorum consilia.

Ier. 14. — En ubi terminentur consilia vestra. Ex-
pectastis pacem, sed non est bonum: & curatio-
nem, sed ecce turbatio. Utinam vel modicum
saperetis: profecto diceretis cum Propheta.

Ier. 14. Cognoscimus Domine impietates nostras, ini-
quitates Patrum nostrorum, quia peccauimus
tibi. Sed vos contra, implere vultis men-

Mate. 23. suram patrum vestrorum. Peccata peccatis,

Ier. 29. & scelera sceleribus adiicitis. Persequimini
in gladio, ut vicissim persequatur vos in
gladio Dominus, & in fame, & in pestilentia,
eodet vos in vexatione vniuersis, quos pro-
nocaſtis, eo quod non audieritis verba eius
qua misit ad vos per seruos suos.

— Conditis in Anglia inauditas quotidie
leges,

lèges, quibus vt retibus vtimini ad illa-
queandos innocentissimos Ciues. Sub
inani iustitiæ specie, Catholicorum di-
ripitis bona. Sacerdotum sanguinem ef-
funditis. In comitiis vestris Tyrannica
quædã cuditis iussa, quæ hand facile quis
dixerit, ineptane magis, an iniqua sint:
quibus in eas subditi rediguntur angustias
vt diuinas leges violare debeant, nisi Re-
gias violent. Et nisi reos se constituent
Maiestatis Regiæ: necesse est vt rei sint læ-
sæ Maiestatis diuinæ. Et postremo, quasi
hæc non sufficerent, ad commouendos do-
mi Ciuium animos, & ad perturbandam
Reip. vestræ pacē, perpetuis exagitatis
vicina regna latrociniis, prouocatis po-
tētissimos Reges, ac populos, & indignis,
ac intolerādis eos iniuriis laceccitis; adeo
vt, vel inuitis summa imponatur necessi-
tas, si dignitati suæ, ac gloriæ, & rerum
suarum incolumitati consultum velint,
iustis armis ignominiam, & acceptas à vo-
bis iniurias propulsare: & barbarum hūc
Reip. vestræ statum euertere. Qui ita fun-
datus, & constitutus est, vt eius securita-
tem alienis damnis, & periculis tueri vo-
bis necesse sit. Quo incolumi, reliquus
Christianus orbis tranquillitatem pacis
sperare non potest.

Hæc cum ita sint, tam violenta, tam

In ma-
gnas an-
gustias re-
diguntur
subditi.

Iniquæ le-
ges per-
bāt Rēp.

inimicus
-na 1003
oraculum
2000000
liberum

inimica, tam male prouisa, exclamatis ebi-
era nostros sacerdotes, quasi ab ipsis per-
turbata fuisset Resp. vestra. Cum reuera;
eius qualiscunque perturbatio, non ab
iis, nec aliunde, quam a temerariis, & pe-
riculosis, ac turbulentis vestris conciliis
prodierit; (qua vobis haeresis, vt crudelis-
sima nouerca, peperit) nec sit alteri pra-
terquam vestre imprudentiae, & precipiti
impietati adscribenda.

Libet hic tantisper a popularibus no-
stris percontari, in politico illo suo, & ma-
le coagmentato statu, quid animi habeat,
aut quomodo de praeiudiciis suis consiliis
ratiocinentur, cum se videant in eas reda-
ctos esse angustias, vt vix intra sua me-
nia, quasi in tutiorem aulam, *Presbyterum*
aliquem, aut *Iesuitam*, quasi innocentem,
atque inermem ouem inter luporum ra-
bidissimorum agmina, errabundam, ad-
miserint; quin statim necessario quodam
terrore exhorrescant quasi repente de
aris, & focis dimicatio vrgeat atque pe-
culum.

Tyranni
semper ti-
ment.

Psal. 42.

et pupin
-1000 200
-1000 100

Habet semper Tyrannis a latere, vt in-
diuiduum Comitem, timorem. Quid lea-
que mirum, si ex qualibet vel minima cau-
sa rebus suis timeant aduersari? Quid mi-
rum, si trepidant, vt Propheta praedixit,
etiam ubi non est timor? Quid mirum, si cu-

Atbalia

1. Par. 25

Athalia exclament, *sepe infamia*, proditio-
nes, & ex qualibet leui aura consternari
animo, nonis quotidie parietes repleant
edictis, Catholicos, & sacerdotes nostros,
tanquam violentæ huius suæ pacis pertur-
batores, calumniis onerantes, & conui-
ciis, proditores, perduelles, patriæ hostes
vociferantes?

Sed hanc aduersariorum nostrorum
maledicentiam, quam non à iudicio, sed
ab animi morbo nouimus proficisci, feri-
mus libenter; & precamur, vt eructatus
lior si non eorum mentibus, corporibus
saltem fiat salutaris. Spernere conuicia,
excellsi & innocētis animi est, & hoc Chri-
stianos à principio docuit Apostolus,
quos monuit, vt in multa patientia, per ar-
ma iustitiæ, à dextris & à sinistris, per gloriam,
& ignobilitatem, per infamiam, & bonam fo-
mā se exhiberent in omnibus vt ministros Dei.

2. Cor. 9.

Nouum non est Christianis ferre ca-
lumnias, sicut nec fidei hostibus maledi-
cere. Reuoluas antiqua præteritorum sæ-
culorum monumenta, & reperies eadem
crimina, quæ nostris nunc imponuntur, Ca-
tholicis, sepe alias, innocentissimis Chri-
stianis intentata,

Antiquæ
calumnie
renouatæ

Iuliani Philosophi, & martyris apolo-
giam si legas, inuenies profectò Christia-
nos sub *Antonino Pio* tantis agitados fuis-

se calumniis, vt indices putarent hoc so-
lum nomen ad supplicium satis esse, sicuti
nunc Catholici nomen in Anglia.

Nūquid non eadem, quæ nos patimur à
Caluini discipulis, sustinuerunt olim Ro-
ma Christiani, accusati à Gentilibus, vt impe-
rii perduelles, quod vna cū eis, & iisdē qui-
bus illi ritibus, dies festos non agerēt; quod
decretos Imperatori non deferrent honores;
quodque in ipsius gratiam publica qua-
dam signa lætitiæ, prophana, ac impia, &
Christianis hominibus illicita exhibere
nollent, vti ex Tertuliani Apologetico
colligitur.

Iustinus,
& Tertul.
scripse-
runt Apo-
log.

supra A
glossulas
1. Cor. 13

Profecto si Tertulianus nunc viveret, si
Iustinus martyr videret hæc tempora, qui-
bus nostri Catholici grauissimis excru-
ciantur supplicijs, & perduellionis arguū-
tur, quod nolint in prophanis Protestan-
tium synagogis publicis eorum precibus in-
teresse; quod Primatum Ecclesiasticum mu-
lieri negent, quam nec Paulus permitte-
ret in Ecclesia loqui; quod iurare recusēt
in religionem Reginz, de qua nec ipsi-
met constat, nec certi quidquam habent,
aut explorati, tardi ipsius, ac hebetes
Theologi. Si bonorum direptiones cerne-
rent, si eculeos, si tormenta, quibus ad
Apostasiam, & fidei abiurationem nos co-
gere vellent aduersarij: Quales putas pro
nobis

nobis conscriberent doctissimi viri *Apolo-*
logias? & quantis isti (*ut olim contra Genti-*
les) nunc contra persecutores *Anglos* age-
rent querimonijs ; quod indicia peruer-
tant, quod tyrannidem exerceant, quod
caussa non iudicata supplicia inferant, &
tandem quod ceteris negantibus adhibeant
tormenta ad confitendum ; solis Catholicis ad
negandum.

Tertul.
Apol. c. 2

Sed hic pretermitti non debet, quomo-
do inter alia à *Marco Aurelio* Romæ cor-
recta recensentur, quod Urbem purga-
verit *Christianis*, qui dicebantur falso *Pbi-*
losophiæ nomine *Remp.* vexare. En tibi, ean-
dem sacerdotibus nostris Scriba hic inten-
tat calumniam, quod *simulatione religionis*
Remp. perturbent *Anglicanam*: & extirpan-
dos putat ex *Anglia* iisdem artibus Ca-
tholicos, quibus antiqui olim persecutores
putabant eiectiones *Romæ Christianos*. Scilicet,
Vidimus persecutoribus extinctis, & dā-
natis ad tartara, Urbem paulo post, & Impe-
rium ad *Christianos* pervenisse; nec est quod
quisquam dubitet, quin hoc ipsum breui,
sublatis eis qui Ecclesiam persequuntur,
in *Anglia* quoque sit euenturum.

Quæ sub
Marco Au-
relino.

Julius Ca-
pitol. in
Marco.

Sed opere præteritum non est, ut me deti-
neam in vindicandis sacerdotibus nostris
ab his calumnijs, quorum innocentia non
modo *Angliæ* perspecta est, sed universo
etiam

Apologia
dux Car-
di. Alani.

etiam orbi manifesta; scriptis non ita pridem ab *Illustrissimo Cardinale Alano*, luculentissimis duabus, ac doctissimis Apologiis, quibus respondet duobus huiusmodi mendacibus edictis, & edicto ab eodem authore, præclaro ad Iustitiam Britannicâ responso, quo falsum illum & seditiosum libellum locupletissime confutat. Quæ si ita libere possent Angliam peruagari, atque hæc aduersariorum nostrorum commenta, aut eos suæ puderet vanitatis, aut certe nec tibi, nec alteri cuiquam cordato viro, opus esset, meam, vel aliorum de huiusmodi edictis exquirere sententiam.

Constat. Cæterum, cum libros illos, omnibus, quibus possunt artibus è Regno illo excludant aduersarij, & mihi in præsentia non liceat in singulis immorari; Rogo te, ut vel hoc vnum ex multis expendas argumentum, quo tibi constet vtrum de Religione, an de perduellione disceptetur. Quod nimirum, ex centum atque eo amplius Sacerdotibus, quos sub hoc perduellionis ficto crimine, proximis his annis trucidarunt aduersarij, ne vnus quidem fuerit, cui non sit oblata remissio, cui nõ facta vita, ac libertatis potestas, dummodo Religionem Catholicam deserere, & In Pontificiam Regina auctoritatem intrare voluisset, sicuti olim Christianis in simili calum-

calumnia impunitatem solebant offerre
Gentiles, si per *Genios Imperatorū intrassent*.

Ter. ad
Scapulā
ca. 2.

Sed non ita leues nostrates esse credideris, vt homines tantorum scelerum ac perduellionum reos (si vera & non ficta fuissent, quæ eis imponebantur crimina) tam facile fuissent absoluturi, ac recepturi continuo in gratiam, iurantibus habilituri fidem, & non solum vitæ, & libertatis daturi vsum, sed aliquibus, hoc pacto dānatis, vt eos à proposito dimouerent, opū lenta promissuri præmia, & Episcopatus, ac pinguiā beneficia oblaturi.

Merito itaque de persecutoribus nostris ea nos dicere poterimus, quæ olim de *Apostata Iuliano* Gregorius Nazianzenus. *Fraudes*, inquit ille, & *versutias* persecutioni contra Christianos obduxit: omnique artificio moliebatur, vt qui Christi causa patiebantur, tanquam fontes & facinorosi plecterentur.

Iuliani
Apostate
fraus.
Nazianz.
ora. in laq-
dem Cæ-
sarij fra-
tris.

Hæc igitur cum ita se habeant: cum perduellionis, ac lese *Maiestatis* calumnias antiqui Christiani, toties à gentibus passi sint: Cum *Siluerum*, *Athanasium Basilium*, aliosq; sanctissimos Episcopos, cōstet, grauissimorū scelerū ab *Arianis et Eutychianis* fuisse accusatos: Cū Paulū nouerimus tanquam pestiferam, & seditiosum hominem à suis fratribus in iudiciū capitis vocatū:

Christus,
& sancti
eandē ca-
lumniam
passi.

Act. 24.

Luc. 24. & ipsum denique *Dei filium* propter similia crimina *Pilato* traditum, & crucifixum Nobis graue esse non debet; sacerdotes nostros similes a similibus pati calumnias; nec ipsis sacerdotibus iniucundum, quod se videant participes fieri huius ignominiae & crucis, quae in praesenti gaudium & exultationem annexam habet, & in futuro saeculo, gloriam sempiternam.

Epist. 55. Nil enim interest, quis tradat, aut seniat, inquit *Cyprianus*, cum *Dens* tradi permittat, cum disponit coronari: neque nobis ignominia est pati a fratribus, quod passus est *Christus*; nec illis gloria est facere quod fecit *Iudas*. Sed haec de sacerdotum nostrorum innocentia, & prima hac *Scribae* calumnia dicta sufficiat.

Calumnia Sed parum fecisse sibi visus est *Scriba*, quod sacerdotibus nostris, qui in *Anglia* modo sunt, falsa perduellionis imposerit crimina, & parum certo fuisset, nisi eadem petulantia, & libertate loquendi, *Pontificem* quoque *Maximum*, *Catholicum Regem*, *Cardinalem Alanum*, & optimos quosque ac nobilissimos *Catholicos Anglos* in exilio degentes, hoc suo *Edito* perstrinxisset. *Perspectio* itaque prociaci hominis ingenio, & vitio naturae, dubitare cessi num magis expediret ad singula confutanda descendere; an facere potius quod olim cum

Chys Lacedæmonii (festive, æque ac sapienter) fecisse dicuntur. Refert *Plutarchus*, Chios, cum aliquando apud Lacedæmonios peregrinarentur, post cenam vomuisse in Curia *Ephorum*, quorum apud eam gentem erat summa auctoritas: Quin & eorum Cathedras, in quibus sedere consueverunt, sordibus inquinasse. Facta autem à Lacedæmoniis diligenti inquisitione, quisnam hac tam inurbana iniuria, amplissimos, & spectatissimos viros affecisset; ut si forte Cuiusvis suorum aliquis hoc scelus perpetrasset, seuerissimè in eum animaduerneretur: ubi tandem compertum est à Chiis rem factam, nulla rudes homines mulctarunt pœna, sed publicè tantum per præconem edixerunt. *Chys* à Magistratu permissum esse, intemperanter agere. Quod quidem cum Scribæ nostro suoque hoc Edicto agendum foret, permittendum ei scilicet, ut pro more suo intemperanter loqueretur: nisi & tibi parum satisfecisse viderer, & ipsorum famæ, quos hic mordet ac lacerat, minus consuluisse.

Accusat quidem Romanum Pontif. & cem, & Hispaniarum Regem, bonus vir; Rex cur quod periclitanti in Gallijs Religioni Catholicæ, & afflicto illi populo opem tulerint. Sed mirum non est, si de hoc doleat, Gallia.

si angatur animi: prostratis eburnis Gal-
lia Hugonotis, prospicit de se, & de suis
consiliis actum esse. *Epistola Hugonis ad Romanos*
Regem insatiabili cupiditate domina-
di, omnia dicit replere armis. Pontificem
à Rege circumuentum, Ecclesiasticos dis-
sipare thesauros: & Regno illi, quod sem-
per columen, & propugnaculum Roma-
næ Ecclesiæ fuit ingratis iam reddere vi-
ces, in alienum eborum, ut aiunt, pedem
portune inferens gravissimè conqueritur. Sed
hæc omnia quam appositè, obsecro ani-
madvertas, *Epistola Hugonis ad Romanos*

Galliæ Regnum, Catholica Romanæ
Ecclesiæ multorum seculorum spatio, ser-
dere religionis, & perpetuæ amicitie, con-
iunctissimū, laborat nūc civilibus discor-
dijs. *Nauarra* falso pretēsus Rex, Hugonoca,
inhæresim relapsus, Religionis Christiænæ
hostis, & persecutor Ecclesiæ, Regnū illud
per vim occupare, nititur: optimisq; civi-
bus violentas inferre manus, & populum
ab antiqua fide ad impia Calvinī dogma-
ta traducere. Galli hunc pro Rege suo ha-
bere nolunt, cui nihil promissere vñquam
obsequij: & cui se dedere fas non est cum
religionis iniuria; præterquam quod, &
Imperatorum Christianorum legibus, in ipso
iure diuino, & naturali fundatis statutum
est Hæreticum in Rep. Christiana non posse
regna-

Cod. lib. 8.
tit. 5. de
Her. l. ca.
Manus

figura. Ad Pontificem itaque, tamquam
 ad communem parentem confugiunt,
 optimi, & nobilissimi Gallie Cines: à Ca-
 tholico Rege, tamquam à pio, & Christia-
 no Principe opem implorant. Hi, conjun-
 ctis viribus & consiliis, auxilium ferunt
 afflictis. Quod quidem factum cum om-
 nes Catholici Galliarum Proceres, Cui-
 tates primariæ, & populus uniuersus
 (quotquot scilicet non vacillant in Reli-
 gione) ingentis beneficii loco habeant:
 cum iura omnia, siue Diuina siue huma-
 na, hoc ipsum comprobent: cum postre-
 mò fœderum ratio hoc requirat, & reli-
 quus Christianus orbis summis in celum
 laudibus efferat. Scribae tamen hic noster,
 insigne hoc factum, & æterna memoria di-
 gnum, pro more suo, carpit: & tamquam
 iniquum, importunum, & toti Christia-
 no orbi perniciosum facinus, insequitur.
 Quasi verò, crimen hoc, externas co-
 pias iniusto auxilio augendi, in Pontifi-
 cem, & Catholicum Regem, & non in se-
 ctarios Anglos aptissime quadraret: qui
 toto hoc Elizabethæ Regno, quo ipsi re-
 rum potiti sunt, numquam iustis, nec ho-
 nestis ullis armis pugnauerunt. Sed in Bel-
 gio, Scotia, Gallia, perniciosissimis seditio-
 nibus sese immiscètes: Regibus nūquam
 Rebelligis semper, opem & auxilio fuisse.

cheos. r.
 sex De-
 cretal. l. 5
 tit. 2. c. sta-
 tutum. &
 c. quicun-
 que. 2
 . 2. 2. 2. 2

Angli
 Prot. qui-
 bus ferat
 opem.

2. 2. 2. 2
 . 2. 2. 2. 2
 . 2. 2. 2. 2

1. 1. 1. 1. 1.
- 1. 1. 1. 1. 1.
2. 1. 1. 1. 1.
3. 1. 1. 1. 1.
4. 1. 1. 1. 1.
5. 1. 1. 1. 1.

Regina
Scotia.

Huius rei testes locupletes esse possunt, ut Belgicos omittam tumultus, *Mertonio* contra suum Principem subministrata in Scotia auxilia: *Colignio*, & *Condao*, contra Galliarum Reges: & ipsi denique *Nauarrao*, late suppetit, dum superstire ad huc *Henrico*, infesta Galliis inferret arma. Testes sunt rupta cognationis, & sanguinis vincula, & violata cum Regnis fere omnibus sacrosancta fœdera. Quofactum est, ut celebris olim & omnium laudata ore, *Anglicana fides*, nunc ipsa *Punica* deterior habeatur. Cuius rei testis locupletissima, ut alia prætermittam exempla, est *Marta Francia* Scotique Regina, quæ sicut Anglorum opera, e suo Regno eiecta est, ita ab iisdem ad quos opis implorandæ gratia, & ab ipsis inuitata, concesserat, immani perfidia, & inaudita feritate, post diuturnam carceris patientiam, (quam multos annos inuicto animo firmaque constantia tolerauit) non sine ingenti Christianorum Principum stupore, maculata est.

Scriba nō
sibi con-
stat.

Sed non minori temeritate inuehitur Scriba contra eundem Pontificem, Regem, & exules Anglos, quod, ut censet, in excidium Angliæ conspirauerint. Hic tamen in quibusdam non sibi satis constat. Interdum annuit, mali caput esse Pontificem

tem ob auctoritatem: Interdum Regem
ob reprehendendam cupiditatem. Nunc
ab Anglis vrgeri Regem: nunc contra, à
Rege Anglos vt hunc facinori maxime
idoneos, conquiri dicit. Est incertus quid
statuat, contrariis distractus coniecturis.
Atq; vt est totus in iis, à probabili quadà
(vt ipsi visum est) sua, & suorum opinione
orditur. Existimabamus, inquit, Hispania-
rum Regem (quem Christianorum omniū
Principum, qui vnquam hactenus vixere
potentissimum, & opulentissimum fero-
tur) post annos. 33. quibus perpetuo sine ulla
iusta caussa Anglis infestus, atque insensus
fuit; confectum senio, inferè decrepita aetate,
iam tandem depositurum fuisse arma; & re-
stinctis bellorum incendijs, aliquam pacis pu-
blica, ac propria quietis rationem habiturum.
Sed contra certiores efficimur, Regem maiori-
bus quam vnquam antea, collectis copijs, Gal-
liam inuadere, sicut ante paucos annos (ipso
induciarum tempore, quo de pace tractabatur)
Angliam aggressus est: & nunc ampliorem, &
instructiorem quàm vnquam antea, in presen-
tem annum ornare classem, quæ Angliam de-
nuo quàm primum oppugnet.

Verba o-
dicta.

Error insi-
gnis Scri-
bx.

Hic relinquamus mendacia. Sit ludus
talìa persuadere plebi credula: illam his
inuētis territare. Prudētiam exigo. Quo-
modo homini consulto, & circumspēcto

excidit, quomodo venire in mentem potuit, politicarum, aut bellicarum rerum perito, hostium amplificare potentiam, & copias, apud populum suum, populum vel iam satis timore perculsum, vel cupidius aqua motum expectantem. Hæc est artificiosæ calliditatis, hæc mendacij natura, ut effectus per sæpe pariat vel inopinatos, vel contrarios optatis. Et certe si tanta est Regis Catholici potentia, ut (vel ipso scriba fatente omnes maiores suos, aliosque Christianos Principes excedat) quam naviter consultum est Anglorum rebus? quamque prudenter temperata illius Regni consilia, ut inter ceteros, vel potius cum ceteris Christianis Principibus, hunc sibi præcipuum aduersarium delegent?

Quid quod & in ipso mendacio aliquæ requiro prudentiam, saltem pro colore. Quis enim crediderit, classem maximam in præsentem annum ornari à Rege, cum nec in Hispaniis, nec in Italia, nec in Belgio quidquam cernatur huiusmodi apparatus. Certe non in penetralibus, nõ in abditis, non vno vel altero die, non ab vno aut altero homine, fieri possunt huiusmodi apparatus. Opus est luce, terris, manibus, tempore, frequentia. Causam belli, aut belli finem, Imperatores celare possunt,

sunt: exercitum vel cōp̄as celare nō possunt. Dicerem soribam deceptum ab Exploratoribus, qui saepe, veris deficientibus, inania referunt, ut aliquid retulisse uideātur. sed nolo homini tantam notam stupiditatis imponere, ut in tanta re, tāque aperta decipi se permisisset. Crediderim potius hoc esse commentum ipsius, ex industria fictum, quo ciuibus hac ratione elusis necessarias facilius emūgere possit pecunias, quibus Regina dicitur supra modū indigere. Nec video qua alia ratione, cetera mendacia, & commenta prope ridicula soluere possim, quæ in hoc Edicto continentur.

Novas quotidie *Navarræ* petit pecunias, quas ærario exhausto anni superioris expensis, Regina subministrare non potest. Perijt iucunda, & ingens illa spes, quæ multos menses, demissos subleuabat animos, potiundæ *Classis Indicæ*: quam ingenti auri pondere onustam, tutò in *Hispaniam* venisse, frustrata ipsorum spe, & elusis consilijs, grauissime dolent. Populus postremo Anglicus, intolerabilibus tributis oppressus, gemit sub onere, & novas exactiones acerrime subibit: novas vix dabit pecunias, inutiliter profundendas in externis bellis, quibus alendis contra potentissimos Principes nec vniuersæ Anglorum opes sufficerent.

Alia editi causa.

Navarræ petit pecunias.

Metus in
Anglia in
strumen-
tū ad om-
nia illa
clauso ibi

34

Alia ratione flecti non poterant subdi-
torum voluntates, quam solita commina-
tione periculi, ad quam tanquam ad Asy-
lum in omni necessitate confugiunt. Ideo
nouas momento classes parant (Archite-
cti mirabiles) novos cōtingunt exercitus
continuo in Angliam transmittendos. Ut
dum corda ciuium constringuntur metu,
dilatentur marsupia. Estque hic alius &
non postremus Edicti scopus, alia persecu-
tionis occasio, uti vel ex ipsiusmet infra
verbis manifestè colligitur: dum suos Scri-
ba hortatur ut (si Deo placet) orationi-
bus, cōsiliis item, & armis (sed supra om-
nia) pecuniis, præsto sint ad propulsandū
ingens hoc malum, quod suæ patriæ, opi-
bus, possessionibus, vxoribus, liberis, & po-
stremo, pretiosissimæ ipsorum totiusque
posteritatis libertati, imminere dicit.

Anglica -
na capti-
uitas.

Misera, Gens, quàm dura tibi quàmque
infelix conditio nomine libertatis? Quàm
miseranda captiuitas? Si quæ tamē capti-
uitas æquari poterit huic tuæ miserabili
seruituti: quæ, dum felicitatem, libertatē
prædicat, nefariis artibus & violentiis
astutiis expilat: idque tanto indignius,
quanto turpius est illaqueari per fraudē
quam per vim opprimi, & tollerabilius
violentis teneri compedibus, quam ita
circumueniri a stutiis, ut catenas, compe-

des

des, iugum, expilationem, sumas pro beneficio, pro libertate, pro felicitate, pro regno.

Sed hæc nulla sunt, si eam respicias, quæ Capitula tenet conscientias captivas seruitutem: quæ nec liberas homini libero cognitiones permittit. Sed per eculeos, & crudelissima tormenta (rem ab omni sæculorum memoria inauditam) exquirat, non modo quid in præsentia facias, quid velis, quid cogites, sed (quod soli Deo immortalis notum est) quid in posterum sis facturus, aut cogitaturus. Quæ postremo, ad periuriam te compellit horrenda, atque ad sacrilegia adigit direptione bonorum, comminatione supplicij. Adeo ut nisi pessimus evaseris, nisi perfidus, & abominabilis Deo, tutus nusquam esse possis nec securus.

Qualis quæso, hæc & quam misera captivitas, quam nobis sub libertatis nomine non tam venditat quam exprobrat scriba? Imperet mihi, gentique meæ, non modo Hispanus, aut Gallus (Christiani: & Civiles populi) sed vel immanis Scythæ, aut Barbarus quisquam, omnium ferissimus, qui sub cælo sunt, dummodo bonam veramque Religionem permittat: Dummodo possimus quocunque rerum externarum dispendio, ab his tam angustis, com-

Capitula
tas spiri-
tualis mi-
sera.

Barbari
non ita se-
viunt.

scientiæ & cognitionum laqueis; à Diaboli
numinis offensa; à Diaboli vinculis; & po-
stremo à damnationis, & captiuitatis eter-
næ periculo liberari.

Anglitz
Statua an-
te Henr.
vlij.

Florentissima olim, & felicissima An-
glia fuit, dum multis sæculis in commu-
nione vniuersalis Ecclesiæ, in arctissima
Christianorum Principum amicitia, & in
anita maiorum suorum fide permansit.
Reges tunc habuit sobole fecundos, for-
tunatos domi forisque, in bello, & in pa-
ce clarissimos. *Proceres*, & splendore na-
taliū, & præcipuis Regni muneribus
fulgentes: genere quidem illustres, sed
preclaris in patriam meritis illustriores.
Plebem postremo opulentam, piam, bea-
tissimam, non vi, sed sponte talibus Re-
ctoribus subiectam; quos Catholica pie-
tas non sinebat, vt quid cogitarent inia-
stum: generis, & coniuncta animi nobili-
tas, non permittebat, vt aliquid indignū
sua nobilitate operarentur. *Negotia* tūc
Anglis vbiq; libera, & per maria terras-
que omnes Christianorum tuta *profectio*.
Domus patriis affluēbant delitiis; a sporta-
tis externarum gentium commodis abū-
dabant: *Foris* grato passim excipiebantur
hospitio, expetebantur ab iis, ad quos
suas merces exportare solebant. Neogēs
villa erat Oceano contigua, quæ non cum

Anglis libentissime exercerēt cōmercia,
apud quos veritatem, & iustitiam colli-
pictatem, Religionem, fidem, sanctissime
obseruari sciebat.

Postquam vero (proh dolor) *Henricus*
Rex, vt suis deseruiret voluptatibus, ne
dicam furiis, excusso Christi iugo, bellum
indixit Ecclesie; immutata est illa Reip.
facies, miserabili facta metamorphosi. Ir-
repperunt continuo, vna cum Lutherana,
& Calviniana hæresi, fraus, & perniciosa
licentia; Religio, fides, pietas, iustitia,
exularunt. Occupare tunc cœperunt
clauem Reip. viles, & plebei homines,
qui assentatione fauorem Principis au-
cupantes, malis artibus ad immeritos ho-
nores ascenderūt. Deiecta nobilitate an-
tiqua, noua & sordida instituta: locuple-
tata templorum, & Cœnobiorū redditibus
& fortunis, in quæ, Rex istorum homi-
num suasu, inuolauerat.

Hinc, *populus*, qui prius sub nobilium
regimine immunis erat, & liber, tāris cō-
tinuo cœpit expilari *tributis*, vt plura exe-
gisse (præter Monasteriorum spolia) vnus
Hēricus dicatur, quā superiores antea
Reges, quingentis; & eo amplius annis:
(rem magnā profero, sed omnium ser-
monē confirmatam,) quæ tamē adeo pro-
fusa, & inuicilliter expendit, vt post pau-
cissi-

Angliæ
status
post eius
lapsum.

Multipli-
cata tri-
buta.
Nota.

ciffimos annos, extrema argenti inopia, se conuerterit ad conuertiendos Regni nummos, & aliis indignis Rege artibus, nouas sibi pecunias corradendas. Adeo verum est illud antiquitatis Elogium, *male paria male dilabuntur.*

Odium
& inimi-
citiæ con-
stat.

Illa dolorum initia, alia *grauiora subsequuntur.* Ruptis fœderibus Angli potentissimos sibi excitarunt hostes, & tanquã prædones, ac infames piratæ, e plurimis Christianorum Regnis exploduntur. Diuisum in se ipso Regnum multiplici opinionum varietate, & multis repletum odiis, quæ crescunt in dies; Grassatur vna cum hæresi (vt solet) omne scelus, omne malum, & quani vlcus pestiferum iam turgent, reliquumque Christianæ Reip. corpus, dolore afficit. Vt haud facile dixeris, sponte ne citius, an opera medici tabidam diuidentis cutem, inclusa in ea sanies eruptura sit: Cum sit incertum, in illa prouincia, plura ne vigeant interna mala; an plura externa pericula, immincant.

Vniuersa
illa mala
omnifera.

Principem habet mulierem, eamque (Diuino ita statuente Consilio) sterilem, & sine prole. Ad Regnum successio incerta est, & anceps, totque difficultatibus perplexa, vt certissimum Ciuibus periculum comminetur, ne post Regine mortem,

tem, bellis conscindantur. Cuiuslibet, & mortuis armis confodiantur. Vt inquam lacrymis, & sanguine Catholicorum placatus, Deus, se arbitrum interponat, & interim aliquid periclitanti Regno apporet remedij.

Nobilitas, quæ sub Henrico cadere cepit ita nunc depressa est, vt omni fere auctoritate in Rep. careat. Procerum alij exsi gladio, b alij in exilium pulsi, c alij conclusi in carcere, d vel ad periculosa, & ignominiosa exercitia detrusi, vrgente egestate, & cogente illorum imperio, qui antiqua nobilitate præsentē, intelligunt suam magis apparere turpitudinem, suas magis conspici sordes, nec ea superstitē, se tutos, aut securos esse putant. Vidimus nobilissimum, ac ditissimum quemq; eucatum Londinū, admissum in aulam Regiam, pompa, delitiis, luxu ita irretitum, vt sumptus extraordinarios, supra vires, atque omnino supra facultates facere cogeretur: missum per speciem honoris, ad legatos & oratores Principum excipientes: iis denique gravatum impendiis, vt sustinere non posset; vt immenso ære alieno obstringeretur, vt patrimonium dissiperet; vt vivere cum dignitate non posset. Ex quo, vel secedere, ac prope priuatus vivere cogeretur, vel locum belli pro exilio

Destru-
cta nobi-
litas anti-
qua.

a Dux
Norfol-
ciz, Co-
mites
Northū-
briæ duos
& alij.

b Comes
Vuestmer-
landij: Ba-
ro Page-
tus & a-
lij.

c Comes
Arunde-
lij adhuc
in Valca-
lia.

d Comes
Cūbria:
Baro.
Tho. Hav-
wardus: &
alij:
Nota.

exilio, bellica stipendia, accipere quasi pro stipe, cogeretur. Reliqui verò, qui domi sunt, quique prudentia, vel ingenio pollent, in suspicionem vocati apud Principem, & à publicis, quantum fieri potest, exclusi muneribus, privatam vitā degūt, & servire, & assentiri cogūtur abiectis saepe hominibus. Neq; id sine contumelia, quoniam hi noui proceres, vt se ostendāt Reip. missos è cælo, vt eas regant artes quibus nobilitatem opprimunt, familiaribus saepe iactitant sermonibus, *uel hec tempora non esse apta: uel solum Anglicanā defatigatum esse ferendis ac parendis generosis hominibus, Anglicanos Principes hoc no- stro sæculo, fatali defectione uisuisse, quos ita natura genuit, ut sint publicis inepti muneribus.* Scilicet. Cælum fuit, non Caluini hæresis, quæ antiquā fidem, & mores antiquos abominatur: non vilissimorum hominum liuor, & malevolentia, quæ antiquam nobilitatem insequitur.

Populi Hic Procerum, & nobilium status: **Populus** verò nihilo fortunatior, quin potius infelicior multo: qui præter plurima alia mala illi cum nobilibus communia. sublato iā ferè omni cum aliis Regnis commercio, dura præmitur necessitate. Cessat antiqua, & questuosa Anglorum mercatura, & inertis otio languent in egestate opifices.

fices. *Artesque plurimæ vileſcunt*, quas
negotiatio mutua alebat. His adiunges
graviſſima tributa, quæ populus pendit, qui-
bus Senatores noſtri *Nanarraum* inani eos
fallentem ſpe, ad Gallias perturbandas,
devaſtandasq. ſolicitant: Vt nonos ſibi ac-
quirant hoſtes, *Galloſq. Catholicos* reddant
Hiſpanis inſenſiores. Maiores noſtri im-
ponente minora veſtigalia Henrico, in
diſerſis Regni partibus, *quinquies uno an-
no ceperunt arma*: Et valde mirandū eſt, gra-
viora nunc extorquēte *Sordidiſſimo Aman*
(vt tu accommodatē hominem appellas)
& quotannis nova ſuorum pecudum qua-
ſivellera detondente, vel quinquagies
annis ſingulis, ad arma non conſuolare.
An diuturna ſervitute viluerint Anglorū
animi; & antiqua illius gentis emarcuerit
virtus? an hic in rebus ſuis maiori, quam
Henricus olim, & Cromuellus, vtitur aſtu-
tia, rapinasque ſuas ſpecioſiori, quam il-
li, communis ytilitatis atque adeo neces-
ſitatis, velo obnubit?

Nouis hic artibus, rumoribus, preſti-
gijs, imponit quotidie ſux Principi (vt
Aſſuero olim Aman ille) ſicque ad ſua tra-
here ſolet conſilia. Famoſos libellos ſpar-
git in vulgus: & in varias traduci curat
linguas vt externos Principes decipiat.
Populum nunc terret minis; nunc demul-

cet

Catholi-
cos Gal-
los pro-
uocant.
Anno 20.
Henrici.

Aman
Anglus.

Fraudes,
& verſu-
tiz Amā.

cet blanditijs; & veteratorijs artibus in
 summa pericula deducit. Vtinam Anglia
 nostra nunquam sentiat quam sit perico-
 losa inniti, mendacijs, & quā lubricus sit
 illius Reipublicæ status, qui, nō iustitia &
 veritate, sed fraudibus & præstigijs confi-
 sit. Vtinam ille solus plectatur, solus pe-
 nas det, qui solus præ cæteris qui nunc su-
 persunt peccauit. Quique ex vili plebe or-
 tus, dum insatiabili cupiditate (vt istis ho-
 minibus consuetum est) ad summās opes
 anhelat, dumq; obscuram, & impuden-
 ter ementitam nobilitatem suam, vt *As-
 sopi Cornix*, alienis insignibus cohonestat:
 non sibi suisq; solum prouehit præcipitiū
 (vt ille alter cuius decem filij in penam, &
 opprobrium patris suspensi sunt) sed vniuersæ
 Reip. & optimorum Ciuium saluti inter-
 tum parat ac ruinam.

Hester. 9.
 Renoua-
 ta alte-
 rius Amā,
 consilia.

Hunc sæpius *Aman* appello, tuo ductus
 exemplo, tum quod ipsi mirifice quadret
Conturbatoris nomen, quod eiusdem vocis
 etymologiz subiaceret: tum etiam, quoniā
 ita exprimit omnes actiones illius, vt nisi
 sancti Patres per *Aman* significatum esse
 Iudam, aut Diabolum innuerēt, hunc quis
 ab eo figuratum esse dixerit. Et omnino
 dixerit, si vt vitam reliquam, ita etiam fi-
 nem *Aman* expresserit.

Hester. 3.

Ille enim, è vilissimā stirpe *Agag*, possi-
 quam

quā (vt hic noster) elatus est à Rege: offensus populo Dei, vt priuato suo odio, & cupiditati satisfaceret. *que consilia olim Assuero dederit, prope legere potes in Anglicis editis.* Suasit, vt omnē Hebræorū nationem, quę erat in Regno suo perderet. Est (inquit Amā Assuero) *populus per omnes provincias Regni tui dispersus, et à se mutuo separatus, No- uis utēs legibus, et ceremonijs: insuper et Regis scita contemnens.* Et optime nosti, quod non expediat Regno tuo, ut insolescant per licentiam. Si tibi placet, decerne ut pereant: & decem milia talentorum appendam *Arcauijs Gazę tuę.*

Factum est ita. Ad Iudices provinciarum missi sunt cursores, *publicata (ut modo contra nos) Edicta Regis, vt delerentur omnes Iudæi.* Et paratum Mardocheo patibulum, qui fidelissimus Regi, paulo antè ei paratas à Bagathan, & Thares prodiderat insidias. Sed quis rei exitus? En Deus innocentie iustus vindex, & ultor impietatis, *Reginam Hester misit ad Regem, quę deprecaretur pro populo suo.* Atque, vt Principum corda in manu sunt æterni Regis, misericordiam petijt, & impetrauit. Mardocheus nihil tale cogitans (eadem disponente prouidentia) à Rege exaltatus est; & impius Aman, in eo quod Mardocheo parauerat patibulo, suspensus. Similia Consilia dari nostrę Reginz in Anglia,

Hebræorum ex-
des olim
tētatē ab
Aman.

glia, certum est: utrum sint habitura simi-
les exitus, Dominus scit. Nam vsq; venit
frequenter, ut *malum consilium sit ipse Con-
silio pessimum*; Omnipotente Deo iradi-
sponente, ne iniquitas praeualeat.

Aman-
hile noster
peruertit
omnia.

Veniet profecto, Aman, (sic enim te ap-
pellare libet) Veniet, inquam, dies, quo li-
quidò tibi constabit, *quam turpiter erra-
ris*, quando Principi tuæ persuasisti, nulli
Catholicis habendam esse fidem: & nisi
religionem proderet, nisi reliquis Chri-
stianis Principibus se constitueret hoste,
non posse tuto, & sine periculo regnare.
Quàdo ei persuasisti, ut dirupes sacris an-
tiquæ amicitiae vinculis, cum Catholicis,
alijsq; clarissimis Regibus: noua iniret
foedera cum *hostis rebellibus*, cum abie-
ctissimis sectarijs, cum *Tuon* denique,
alijsq; infidelibus; quos sæpius ad vastan-
dam, & depopulandam Europam allicere
conatus es. Cumque, ut *hæc tua male susce-
pta fulcres ac teneris consilia*, effecisti, ut
Anglicana paulatim gloria concideret,
utq; genti tuæ innata veritas, & animi
candor, vna cum fide omni, probitate, ac
iustitia exularet. Domi exhausto ærario
Regis tui, populum expilasti: & ex de opti-
morum ciuium cruentasti manus tuas.
Foris verò, piraticis lætrocinijs, & reme-
ratia, ac periculosa omnium gentium ve-

Constan-
tia Catho-
licorum
utilis An-
glia,

xatio-

natione, ita odio Anglicani nominis reple-
sti vniuersa, vt nisi Catholicorum nostro-
rum constantia, & inuidia pietas, tuis se
opposuisset sceleribus, offensosq; externa-
rum gentium placasset animos, atque ad
nostræ calamitatis cômiserationem in-
flexisset: aliud proculdubio, neque à Diu-
no numine, neque ab iratis offensiq; ho-
minibus expectare potuissemus, quàm
breui gentis nostræ ruinam, excidium, &
certissimam illius Regni vastationem.

Euasisti adhuc, horum omnium archi-
tectus, & auctor: Euasisti, inquam, sed non
dum peracta est fabula. Sic piratæ, & la-
trones, Deo permittente, multos inter-
dum annos euadunt. Poterit, quod alteri
Aman sub Assuero contigisse dictum est,
& tibi à tua Principe aliquando contin-
gere. Aut si hoc non metuas, quòd illi tuæ
artes necessariæ videantur; saltem time
externa pericula, quæ tibi ante mortem
(etiã si senex fueris) poterunt obueni-
re. Vel si euadas, æterno, reseruatus suppli-
cio; (quod certe effugere non poteris, ni-
si relipiscas) non euadet tamen posteritas
tua, quàm stabilem, & perpetuam facere
tam improbo labore contendis.

Quanto consultius fuisset, & Principi
tuz, & tibi, & Reip. vniuersæ; si in tuis cõ-
siliis recta incessisses, & trita maiorum

Suppli-
cium dila-
tum gra-
uius esse
solet.

Timorẽ
incusse —
rũt Eliza-
bethę Cõ-
siliarij,

E

no-

nostrorum via? Si Elizabetha, eo quo ceteri Christiani Principes, & quo Reges debent, regnasset modo. Profectò & iam floreret Religio in Anglia, & pax, & omne bonum; & Deus proculdubio donasset Principem *secunda sobole*, qua nunc (quod sua impleuerit desideria, tuaq; consilia admiserit) iusto Dei iudicio, cum ingenti Reip. damno & periculo caret. *Non abstulisset ei sceptrum, Romanus Pontifex*, ut tu callidè prætexebas; immò nec nunc, si resipisceret, auferret: sed tu veterator, à principio suspicionibus eam occupasti, inanibus eam timoribus obuallasti, sicq; vel inuitam in tua propulisti retia; quibus semel implicata, nulla deinde ratione se potuit extricare.

Nova forma Reip. excogitata.

Fuerunt quidem in Anglia, quando regnare cepit Elizabetha, quam plurimi & nobilitate, & doctrina, & prudentia excellentes uiri: qui *si cum iustitia, & ueritate regnandum fuisset, & sapientiora dare potuissent consilia*; & gratia apud Principem; rectaq; Reip. administratione hunc *Amari* longo interuallo superassent. Eos ut supplantaret, callidus artifex, nouam ex *impijs Machiauelli principijs* excogitauit Reip. formam, speciosam fortè homini, qui cum Religione conscientiam & diuini numinis timorem deposuerat: sed reuera turpem

pem, impiam, plenam periculi, & Chri-
 stiano Catholicoq; viro detestandam.
 Hanc ubi sua & suorum confederatorū
 calliditate, Reginz tamquam optimam,
 ipsiusq; rationibus maximè consenta-
 neam, immò vel planè necessariam impo-
 suit; Confluxère continuo, tanquam ad
 sentinam, sordidissimi quiq; *Caluini*, &
Machianelli discipuli. His ad negotia publi-
 ca & Reip. gubernacula intromissis; &
 vel eiectis, vel depressis, vel in carcerem
 conclusis, optimis & prudentissimis Epi-
 scopis, Senatoribus, Magistratibus; ea gu-
 bernandi forma extitit, qua nec Satan ip-
 se iniquiorem instituisset: quamque in
 peccati pœnam multos annos permisit
 Deus, & ad hæc vsque tempora sustinet,
 Ut in hac, sicuti in toleranda olim *Pharao-*
nis duritia, suam bonitatem; in eadem ve-
 rò vincenda, atque frangenda, magnifi-
 cet omnipotentiam. Ex istis Reip. nostræ
 moderatoribus aliquando dicat, quod
 olim illi. *Nunc extendam manum meam, &*
percutiam vos, & populum uestrum, peribit-
isq; de terra; idcirco autem posui vos, ut osten-
dam in vobis fortitudinem meam, & narretur
nomen meum in omni terra.

Cur deus
 permittit
 mala.

Exod. 9.

Opposita
 conditio
 catholici
 Regis, &
 Elizabe-
 thæ.

sed postquam de Anglicanæ Reip. gu-
 bernatione incidit sermo, vnum ingenuè
 dicam, quod aliquando venit in mentem,

dum nescio quo casu cum illustri & prudenti quodam Philippi Regis subdito de oppositis, & planè contrariis illius Regis, & Elizabethæ nostræ sortibus, colloquerer. Dumq; contrarias Regnorum, & Provinciæ, quæ utriq; Principi subiiciuntur, conditiones, & status considerarem; & contrariam utriusque gubernandi formam perpenderem.

Stabilitas Regnorum Catholicæ Regis vnde.

Debet quidem plurimum Deo, omnium bonorum auctori *Philippus*; & secundum Deum maioribus suis, non tam quod maxima & opulentissima ei regna reliquerint possidenda: quàm quod ita res ipsius cum iustitia, cum pietate, cū recta demū Christianorum fide, & Catholica Religione cōiunxerint, ut mutuis iam opibus consistere & sustentari videantur. Qui illud Imperium oppugnet, Christianam Religionem oppugnet: hanc qui tueri velit, eius Imperij debeat se profiteri propugnatozem; quo propugnando, Catholicā Religionem defendi & propugnari videmus.

Fuitq; hoc non humanum & fallax (ut illud Aman) sed immissum à Deo & Divinum planè Consilium, quo caducum, & instabile imperium, firmum & stabile fieret, dum Catholicæ Religioni connectitur, dum *Christi* vnitur *Ecclesia*, quam, ut

ait D. Augustinus, *nemo delere potest è terra*. Ex quo factum est, vt multiplicata Hispaniarum Regi (vti videmus) regna non paucæ; eaque in distantissimis mundi partibus; quibus regendis, vix multi Reges sufficerent; ab vno tantam facile regantur, & omnia vnus ita pareant imperio, vt apertè pateat, ea non tam humana industria in officio contineri, quàm Catholica Religione, & pietate Christiana quæ iustitiam, & æquitatem conseruant.

Hæc subditorum non cogunt corpora, sed animos Principi coniungunt. Nō detrectant imperium, sed voluntates conciliant. Fidelitatem inferunt: vt sponte, non necessitate; volentes, non inuiti; obsequantur Principi, qui nihil præcipit quod iniquum sit aut diuinis legibus contrarium; nihil à subditis exigit, quod rectum non sit, honestum, & laudabile. Qui ita præest vt prosit; ita regit, vt non suis commodis, sed subditorum quieti, vtilitati, felicitati, deferuire videatur. Ac denique, quod maximum est, hæc (Catholica, inquam Religio) non modo labores, bona, fortunas, vitam ipsam, in discrimine ponit pro Principe; sed ponit libens; conscientia suadente, plaudente, hortante. Quod quantum sit, in eo Regnorum discrimine cognosci solet, in quo; vnusquisque sine periculo,

Catholica Religio, quid præstet Regibus.

Insignis
utilitas à
Cath. Re
lig.

explicare sensus intimos animi sui; & explicatos, implere aliqua ratione possit. Neque subditos tantum Philippo Regi Religio Catholica fides, atque beneuolentia coniungit: sed exteros quoque alios quamplurimos, Principes, nobiles, omniumq; gentium præstantissimos quosque, & religionis amantissimos Catholicos, deuincit. Et sæpe, ex iis nationibus, quæ *ueteri alioqui simulate Hispanis solent esse contrarie*, inuenies plurimos; qui Deum quotidie pro eius salute precentur, qui rebus ipsius faueant ex animo, qui pacem, & felicitatem ipsius tueri, ubique, & omni ratione studeant, suisq;, non modo consilijs, & laboribus, sed sæpiusimè priuatis etiam pecunijs & expensis, res eius promoucant; amore communis Religionis, quam Christiani omnes coniunctis animis, viribus, consilijs, propugnare debent.

Optimi
amici qui
amant, si-
ne spe lu-
eti.

Habet quidem Rex externarum nationum homines, qui ei (ut alijs etiã Principibus) spe lucri, & præmij expectatione inseruiunt; sicuti Germanos, & Helueticos hæreticos vidimus nonnunquam Hispanis nauare operam, & militare pro Catholicis sub Albano Duce, & Parmensi. Non paucos tamen esse scias, *Italos, Gallos, Germanos, Anglos, aliosq;* qui huic Regi eo

solo

71
solo nomine multa prestant officia, quod
Diuinum ille cultum, & rectam Religio-
nem promoueat quique, vel ipso inscio, fi-
deliter laborat pro eo, & plurima, ac pre-
stantissima quotidie in eum conferunt
beneficia, à quo tamen nec sperant quid-
quam, nec exoptant; quinimmo, nec ad-
mitterent si offerretur: quippe qui, sua for-
te contenti, nihil cupiunt eorum, quæ Rex
possidet, & meliorem longè expectant à
Deo retributionem benevolentiz suæ,
quàm à Rege possent accipere.

Noui ego profecto aliquos, eosque non
paucos, qui omnino (secluso hoc Religio-
nis Catholice, & Diuini obsequij respec-
tu) nulla ratione possent adduci, ut quie-
tem sibi Regijs thesauris omnibus pre-
tiosiore, & gratum animi otium perple-
xis interromperent occupationibus, aut
molestis negocijs perturbarent.

Hæc Philippo ex Catholica Religione,
& alia commoda infinita, totidem contra
ex Caluini secta incommoda Elisabethæ,
Cuius infelicem sortem, non sine graui
animi sensu, dolere soleo, quod cum na-
tura tam ad optima, & præclarissima ef-
finxisse videatur: Parentum tamen suo-
rum culpa, & pessimorum hominum co-
silijs implicata sit erroribus; & impetu
quodam violento, ad periculosissima &

Optanda
Elizabe-
thæ con-
uersio.

Lnc. 7.

Exod. 14.
Rom. 9.

Casus E-
lizabethæ
vnde

periculosissima quæque, detrusa.
Dum itaque plurima ipsius commoda,
dum totidem mala, & infortunia contem-
plor, dum Regni, & vite eius principia,
progressum, & presentem statum conside-
ro, & cum antiquis, aliisque nostri sæculi
Regum casibus comparo; nescio qualem
in hac scena quæ datur, debeam illi finem
ominari.

Optandum sane foret, vt per fidem &
salutarem penitentiam, rediens ad gre-
mium Ecclesiæ, potius, *Magdalena*, exem-
plo trophæum erigeret misericordie Di-
uinæ: quàm contra, cæptis, *obdurato corde*,
insistens, vt olim, *Pharao*, vas fieret iræ, ac
pro documento posteritatis, diuinæ vin-
dicte monumentum existeret.

Est quidem aliqua ratione, præ cæteris
Principibus, qui fidem Catholicam non
amplectuntur, commiseratione digna Eli-
zabetha; & eo magis bonorum precibus
adiuanda: quòd errorem non tam didi-
cisse, quàm hausisse; ad malum non tam
ingressa, quàm inducta, & prope coacta ef-
se videatur. Fuerunt illi *maxime* ad peccan-
dum *illecebra*, ætas, sexus, infirmitas, libe-
ra educatio, diuitiæ, Principatus, Caluini
magisterium, & praua malorum hominū
consilia: sed hæc illi cum alijs fuisse com-
munia, vnum singulare fuit; *conditio nati-*
uum,

lium, & paternū cū *Anna Bolena* coniugiu,
altera eius vxore *Catharina*, superſtite.
Quod quidē cū Romanus Pōtiſex, vt pote
Diuinis & Eccleſiaſticis cōtrariū legibus,
approbare nolle: *Henrico* (vt eas tueretur
nuptias quibus imprudēter ſeſe implicue-
rat) occaſio fuit detrectandi obſequium,
quod Reges omnes, vt reliqui Chriſtiani,
debent Chriſti Vicario: & fuit *Elizabethe*,
ſons & origo malorum omnium, in quā
poſtea incidit, quāq. ipſam nunc, cum ex-
tremo Reſp. diſcrimine, perplexam tenēt.

Hic *hamus* ille eſt acutiſſimus & fortiſſi-
mus, quo comprehenſa ab hæreticis pri-
mo *Elixabethe* fuit, & in hæreticorū tra-
cta partes: & quo eā in hunc vſque diem
captiuam tenent; & quaqua verſum ad
ſuam voluntatem ſeſcunt, Nam ſi Reli-
gionem Catholicā admitteret, quā pater
nū damnātur nuptiæ, debilitari ei dicunt
regnandi ius: indignumq. eſſe exiſtimant
Athei iſti, vt Regnum, quod à patre acce-
pit, & armis tueri poteſt, ſummi Pontificis,
aut alterius cuiuſquam indulgentia, poſ-
ſidere videatur.

Hamus,
quo com-
prehenſa
eſt *Eli-*
zab.

Hæc baſis *Anglicanæ Eccleſiæ*, cuius *Eli-*
zabethe caput conſtituunt *Proteſtantes*,
ne ſi membrum eſſet Catholicæ Eccleſiæ,
Chriſto, qui Eccleſiæ noſtrę caput eſt,
eiuſq. Vicario iubelle cogeretur.

Baſis Ec-
cleſiæ An-
glicanę,
& funda-
ſtatus.

Hæc scismatis Anglicani prima occasio fuit, hæc eiusdem vsq. in hunc diem perpetua ratio, & causa præcipua. Qua cognita, difficile non est intelligere quid sibi velint Anglicorum Protestantium odia contra Romanum Pontificem; quid illæ leges capitales contra auctoritatem Sedis Apostolicæ; quid Catholicorū excarnificationes sub læsæ Maiestatis prætextu; quid severissima hæc EDICTA, quibus denuntiant, Iesuitas & Sacerdotes nostros, qui Catholicam Religionem propagare student in Anglia, perduelles, & patriæ proditores. Postremo hoc lubricum fundamentum est, cui politicus Anglicanæ Reip. status, & præpostera illius gubernatio innititur, quam vt sartam tectam conservare possint, omnia perturbant, omnia suisque deque inuertunt, nulla non tentant, per fas per nefas, domi forisque facinoræ; quantocunque suo dedecore, quantacunque aliorum Principum iniuria, quantacunque postremo Divini nominis offensa.

Habes ex diametro oppositas *Philippi* Regis, & *Elizabethæ* rationes: illas Catholicæ Ecclesiæ coniunctissimas; huius contrarias omnino & repugnantes. Hinc *Philippo* securitas: *Elizabethæ* periculum, & timor perpetuus. Ille, vt dictum est, optimos

Oppositi
effectus
ex opposi-
tis ratio-
nibus.

Phil. &
Eliz.

timos aliarum nationum viros, amicos
 habet: hæc probatissimos quosque Cives
 & domesticos suspectos tenet. Ille nus-
 quam fallitur nisi ab improbis, hæc solis
 fidit improbis, & falli non metuit nisi a bo-
 nis. Ille, ut bene regat, ad consiliorum ar-
 cana adhibet integerrimos subditos, Re-
 ligione, ac pietate in Deum præstantes: E-
 lizabetha contra, ad plurima sua tractan-
 da, & exequenda negotia, perditissimos
 Atheos exquirere cogitur, quales (ut ex-
 teros prætermittam) facile dixeris, ipsius
apud Turcam oratores, qui infestis Barbaro
 rum armis Europam implere student, &
 omni conatu Religionis Christianæ interi-
 tum moluntur. Quos vero domi habet
 non planè improbos & perditæ conscien-
 tiæ administratos, gravissimis angustiis præ-
 mi putandum est, dum hinc æsca diuitia-
 rum, & cupiditate dominandi ad Rem-
 pub. alligati: inde vexati gravitate scele-
 rum, quibus se immiscere coguntur, & cō-
 scientiæ stimulis agitati, miseram, & infe-
 licem vitam ducunt. Quam ob causam,
 sanctissimus, & prudentissimus Martyr
 Thomas Morus in principio huius Trage-
 diæ, quæ ventura erant prospiciens, ne
 iniustis cædibus, & alijs, in quæ tunc Hen-
 ricus ruere cepit, malis contaminaretur,
Cancellarij munere, quod Regi proximum
 est,

Oratores
 Elizabethæ apud
 Turcas.

Morus
 deposuit
 munus Cæ-
 cellarij.

Radix
& prima
origo bel
li inter
Philip. &
Eliz.

1510210
-564311
1510210
-564311

Iniuriz
à secta-
rijs An-
glis Re-
gi illata.

1510210
-564311
1510210
-564311

est, sponte & vitro se abdicauit. Cum itaque tanta sit inter hos Principes contrarietas, tanta inter eos, quorum opera & consilijs vtuntur diuersitas, tantus postremo tamque intrinsecus & naturalis inter ipsas gubernationes conflictus, vt si consistere velint, seque tueri, alter Religionē Catholicā propugnare alter eā oppugnare debeat, nō est mirū, si tam parū inter se conueniant *Philippus, et Elizabetha*. Immo mirandū potius, quomodo ante annos plurimos, in aperta bella non prorumpierint. Et prorupissent, nisi fuissent Hispani tardiores ad vindicandas iniurias, quā fuerunt Angli ad inferendas.

Quo iure itaque conqueritur scriba Hispanos violasse pacē, cū Angli priores ceperint inferre arma. Quō loco, quo tempore lasit vniquā Philippus Elizabetham cū vi gente *Burgundico* alioque recentiori sedere Anglorum cum Hispanis, ante annos viginti opem ipsa tulit *Aurancio Comiti*, & *Guis* seditionem mouentibus in Belgio: & suis precipue viribus, pecunijs, consilijs Regem ex tota fere regionum illarum possessione deiecit.

Cum refraxisset, & sedata nonnihil fuisset rebellio; vt noua spe excitaret Rebellium animos, diuturno bello & perpetuis multorum annorum cladibus prostratos,

illa

illa Ducem *Alenfonium* Galliarum Regis fratrem Adolescentem, falsa nuptiarum spe elusum, ad *Belgium* denuo oppugnandum, & auxilium ferendum rebellibus induxit. Eo consilio, vt duo potentissima Christianæ Reip. Regna, infestis inter se armis committeret.

Illa *Lecestrium* Comitem cum Anglica-3 nis copijs postea in *Belgium* transmisit, cumque diutius simulare non posset, aper- tis Regem vrgere cœpit armis: & nisi *Le- cestrii* inertia frustrasset Anglorum consi- lia; nisi *Parmensis* fortiter restitisset, profe- cto Belgicas prouincias omnes eripuisset Regi.

Holandicas, aliasque Belgij Vrbes suis 4 nunc occupat prælijs, & senescentem, ac fere decrepitam rebellionem sola alit, vt, vel si alia nulla essent argumenta, hinc facile conijcias, eo auctore excitatam es- se seditionem, cuius opera perseueret.

Angli *Vlisbinga*, *Ostenda*, *Montibus*, alijsq; 5 quos tenet munitis locis, quotidianis in- cursionibus, *Flandriam*, & *Brabantiam* infe- stant, aliasque Ducis *Parmensis* prudentia, & virtute, ac Hispanorum, aliorumque suorum militum fortitudine subiugatas prouincias perpetuis latrocinijs depopu- lantur, & vastant. Adeo vt nulla spes su- persit Belgij pacificandi, nisi Anglia prius

in Catholicorum possessionem restituantur. Id viginti, & eo amplius annorum experientia docuit, quibus cruentissimo bello decertatum est: innumerabili pecunia consumpta, & quod maximum est, strato ferro solo Hispanorum, & aliorum fortissimorum militum, & Ducum cadaveribus.

6 Anno 1568. cum Rex pecunias in Flandriam mitteret ad stipendia persoluenda suis legionibus, & Hispani mercatores freti amicitia, & fœdere inter Philippum, & Angliæ Reginam, ut Piratas Calvinianos declinarent, in portus Anglicanos ingressi sunt: nonne infestiores terra prædones, quam mari piratas inuenerunt?

7 Quid, quod suis Elizabetha navibus, Americanas Regis Philippi oras vastavit sæpius, & direptis thesauris depopulata est: & quasi parum fuisset Anglis prædari, nisi populos hæretico veneno infecissent, relictis ibi libellis, Indiana lingua impreffis, Calvini pestem disseminare conati sunt.

8 Suam postremo classem piraticam, ad Regias naues Indicis opibus onustas interceptiendas, Elizabetha quotannis mittit, & Oceanum totum implet latrocinij. Regem omni ratione laceffit. Plurimis impendiis onerat. Ipsa irritat copijs: Alienis bellis irretit. Hispanos nunquam fere securos: nusquam quietos esse

finis.

finit. Atque hæc omnia, perpetuo, multo-
rum annorum spatio, gesta sunt, vt dixi-
mus, antequam Elizabetha, vel facto vel
verbo aliquo à Rege læsa esset: quinimo
cum pluribus & maximis ab eo beneficijs
esset aucta, Nam vt cætera sileam, quid-
quid inficiantur impudentissimi homi-
nes. Philippo acceptum est referendum,
quod Elizabetha, regnante Maria, vixerit:
quodq. sorore defuncta, & superstes fue-
rit, & regnauerit.

Hæc omnibus nota & manifesta sunt,
neminem latet quam multas, & quam gra-
ues, Rex ab Elizabetha, & à Protestanti-
bus ac Puritanis Anglis, iniurias sustin-
erit. Scriba tamen, suscepta Catonis ne-
scio cuius, aut Aristarchi persona, de iniur-
stitia Regis, de iniurijs acceptis conquæ-
ritur: Reginam dicit iam post annos plurimos,
quibus sine cuiusquam iniuria pacifice regna-
uit, probabili coniectura ductâ, sperasse: Hispani-
arum Regem, habita publice pacis & sene-
flutis suæ ratione, iniusta iam tandem arma de-
positurum fuisse, & sedus aliquod facturum
cum Protestantibus Anglis, aut (si Deo pla-
cuerit) pacem ab eis postulaturum, nisi Pon-
tificis Romani auctoritas, & importuna An-
glorum exulum preces intercessissent: Mi
Scriba, vel es inepte ridiculus, vel stu-
pidos ducis Anglos omnes, quibus ista
pro po-

proponis: nisi tamen ludis & contrariis
& per ironiam loqueris.

Inanes
Calum-
nie Hz-
ret.

At contra Pontificis Romani auctori-
tatem: contra exules Anglos quomodo
inneheris? Qua facie, sacerdotes nostros
qui in Anglia sunt, accusas? (sine quibus
nihil molestie tuis nunc futurum dicis.)
Contra quam Regis Catholici cupidi-
tatem, tam importune exclamas? cum à te
ipso & tui similibus, vt tories dictum est,
vt nemo non videt, pax & felicitas vestra
perturbentur. Tâquam pacis diuturnio-
ris perturbati, Domi gubernationem vestri
Ciuiibus intolerabilem redditis; neque eo
contenti, de foris bellum accersistis. Ho-
stem delegistis Regem Hispaniarum. Be-
ne elegistis, non deerunt pugna. Habeti-
tis bellorum & rixarum satis. Animadu-
rtis fortasse, sed sero. Res eò, temeritate
vestra deduxistis, vt vtriusque (vestra animo-
rum, & Catholici Regis) Monarchia, intra vi-
nius Europæ fines consistere non possit; altera
dissoluenda sit. Domi timetis iniquissimæ
& damnatissimæ causse; foris vos viribus
lôge inferiores esse quâ Regem cernitis.
Idcirco, ad tegenda mala consilia, ad ma-
le facta excusanda, calumniamini Pontifi-
ciam auctoritatem, Anglorum proditio-
nes, Philippi Regis cupiditatem.

Sed reuera non cupiditas, sed iusta ne-
cessi-

celsi-

cessitas, Regem ad arma cōtra seductos
 Anglos arripicēda mouet, immō ac ipsa se-
 nectus (contra quam Scriba supponit) ma-
 gnus ei stimulus est, & esse debet ad a-
 crius bellandum, contra suos & Dei hō-
 stes, vt pacem (sicuti dixit olim Epaminondas)
 bello paret, cum alia ratione non possit ha-
 beri; vtque diem obiens filio Principi, sua
 Regna pacata & tranquilla relinquat, ex-
 tinctis odiis, & præcis bellorum radici-
 bus, quæ Europam replent armis, & rēp.
 Christianam plurimis, nunc premunt in-
 commodis. Sentit, innadendam ipsam belli
 arcem Angliam, ipsa diripienda ferarum cubi-
 lia: hanc esse & vtilissimam & commodis-
 simam rationem rei bene gerendæ, au-
 thore magno illo Scipione, qui in simili ne-
 gotio (vastante scilicet, & depopulante
 Italiam Annibale) petijt provinciā Gartha-
 ginem, vtque in Africam liceret transmie-
 tere; proferens Agathoclis Siracusani Regis
 exemplum, qui cum Sicilia bello Punico
 vreretur traiiciens in Africam, e Sicilia
 bellum auertit. Quam suam sententiam
 Scipio paulopost in Africam appulsus te-
 ipsa, & foelici exitu belli comprobauit. Om-
 nino enim, vt ille dicebat, plus animi semper
 est inferenti bellum, quam propulsanti. Tunc
 enim primum Annibali negatum est sup-
 plementum, & pecunie suberactæ, & qui

Philippo
 comente
 adofiri
 hereticos
 Anglos.

Quomo-
 do Pax Eu-
 rope pro-
 curanda.

Lini^o lib.
 10. Dec. 3

Scipio A-
 fric.
 Agatho-
 cles.

32
primæ victoriæ insolens Romanum vexa-
derat Imperium; qui ipsam sæpe orbis do-
minam Urbem timoribus replenerat, frê-
dens gemenſq; & Senatum Carthaginen-
ſem accusans, in Africam redire co-
actus eſt: & poſt ſextum decimum annum,
vacuam Italiæ poſſeſſionem, populo Ro-
mano relinquere.

Annibal
quomo-
do ſupe-
ratus.

Neque hoc ſolum: ſed qui dum bellum
gereret intra fines Italiæ, conſuenerat in-
ſultare Romanis, Carthaginem reuerſus &
pugnaturus domi, ultro petito collo-
quio, ſerè ſupplex cum Scipione de pace
præſens acturus; inſignem illam concio-
nem, eſt exorſus. *Si hoc ita ſato datum era-
t ut qui primus bellum intuli Populo Romano,
quique toties propè in manibus victoriam ha-
bui, is ultro ad pacem petendam uenirem. Et
quæ ſequentur. In quibus, illa verò non
modicam habent admirationem, Annibal
pacem peto, qui neque peterem niſi utilem cre-
derem, & propter eandem utilitatem tuebor
eam propter quam petij.*

Bellū in
Patria.

Si quæras ab Annibale. Vnde tanta pa-
cis cupiditas? qui modo in Italia viuebas
cædibus, bellum prope ſpirabas; qui Ita-
liam quaſi pugnæ paleſtram, dum deſere-
bas inuitus, cum lacrimis è naui reſpicie-
bas? Hanc unam cauſam reddiderit, *quæ
bellum geritur in patria; idcirco bello pro-
pono*

pono pteem. Quam tamen nec ei Scipio
concessit, nisi post memorabilem illam
cladem qua fugato Annibale, caesisq; & ca-
ptis quadraginta Pcenorum milibus, eas
victor conditiones apposuit, quas licet ip-
se Anibal vt incommodas & iniquas dam-
naret, coactus est tamen, mutato iam re-
rum statu, vt necessarias, & suae Reipubli-
cae utiles, acceptare.

Ita versam belli aleam vides, variato
bellandi modo. *Annibal* Romanum oppu-
gnans Imperium vincebat: suam verò
propugnās Urbem statim succubuit. An-
nibal in *Italia*, vt leo tremens ac sauiens,
constanti intrepidoq; animo ciebat: pu-
gnam, cunctantibus & trepidantibus Ro-
manis: domi contra, & pugnare timebat, &
fugere coactus est: eiusq; Veterani mili-
tes externis elati victorijs, Romanosq; in-
sectari consueti, terga dedere. Tantique
ponderis est & momenti, qua quis ratio-
ne pugnauerit, domi scilicet, an foris;
inferdōne, an propulsando arma; vt hac
sola de causā peritissimus Dux sepe di-
cere soleret, se non à Populo Romano,
quem toties vicerat, fugaueratque; sed
suorum Ciniū obreclatione sed Caribaginē-
sium inuidia superatum: neque tam P. Scipioni
adscribendam Carthaginensium cladem quā
Hannoni amulo suo, qui author fuerat, vt ex

Prostrata
Anniba-
lis virtus.

*Italia renouaretur; quique Annibal gloriatur
quando alia ratione non potuit, ruina Cartha-
ginis oppresserat.*

Anglia Hinc manifestè apparet, incommoda
nō potest illa omnia, quæ in tuis literis enumeras,
se defen- quæq; externis Catholicorū copiis omi-
dere à ca naris si *Angliam* attingant; aut leuia futu-
thol. ar- ra esse, aut nulla; aut terminanda magnis
mis. voluptatibus: timoribus, ac periculis vni-
uersis in capita hæretica translatis. Nec
putes, portus Anglicanos & spatiosissima,
littora aggeribus ita muniri posse, aut val-
lis, aut armis hæreticorū ita defendi, vt
plurimis locis introitus militi non pa-
teat. Urbem vix vnā aut alteram habe-
tis aliqua ratione munitam, & si munire
volueritis, tantundē inde vobis periculi,
atque Catholicis incommodi. Nullam po-
teritis ita recludere, nec tam firmo occu-
pare præsidio, quin inter ipsos milites ali-
qui faueant Catholicis, & oblata spe præ-
mij, ex eorum potius, quam ex aduersario-
rum partibus sint futuri.

Possūt ex Hic cuperem audire quid sentias, num
pugnari in *Anglia* putes aliquam esse, aut Urbem,
hæretici aut arcem, Reginz adeo fidelem, vt licet
sine popu bellica Catholicis deessent instrumenta,
li dāno. quibus expugnaretur, illam tamen, vacil-
lantibus plurimorum animis, *saltem Asel*
Philipp *lus onustus auro* (vt dixit olim ille) non possit in-
Macedo sit in-

dystrare. *Contra* vix villam esse censeo.
Imo nec aliquam in tota Insula Prouin-
ciam adeo infectam heresi, aut tã perdi-
te amantem Caluini fordes, vt venientes
milites Religionis vindices, non velit po-
tius admittere vt amicos, quam vt hostes
sustinere. Maxime, cum militari discipli-
na, prudentiaq. ac pietate Ducis, ita res
dirigi ac temperari possint, vt sine cuius-
quam boni viri damno, sine, vel vnus obo-
li iactura, numerosissimus exercitus, si
opus fuerit, vel ad multos menses in Insu-
la commoretur. Persoluto enim militibus
aliquot mensium stipendio, facillimũ erit
Duci, eos in officio continere: eorumque
cohibere ferociam, vt nemini velint, vel
saltem audeant nocere; nec confederato-
aliqui, aut socio, leuissimam iniuriam in-
ferre. Quod quidem sub *Austriaco*, sub *Par-*
mensi, & *Albano* Ducibus, in *Belgio*, & alibi
sepius: & ne externa petam exempla, ab
ipsis *Anglis* factum est, quando superiori
anno in *Lusitania* fuere.

Non est itaq. futurũ negotium, aut Rex cur
Populo Anglicano tam grane & molestũ, differt op
aut militi Catholico tam difficile atque pugnare
arduum, quã tu putas: neque *Hispanie* Hæreti-
Rex, aut recenti Classis suæ iactura fra- cos An-
ctus, aut pecuniarum, vel militum inopia glos.
impeditus, aut tandem rei difficultate ter-

rius, morā facit: sed gradatim, magis
que urgentibus Christiane Reipublice ne-
gotijs detentus, rem in aliud magis oppor-
tunum tempus differt.

Quare hæc eius morā, aduersarij nulla
esse debet gloriādi occasio neque Catho-
licis despondendi animos: aut deponendi
spem opportuni auxilij, quamvis in Gal-
lijs pacificandis Rex aliquantulum occu-
petur. Cum Christianis Principibus explo-
ratum sit, & in primis Hispaniarum Regi,
cuius maxime inter est, pacata Gallia, & se-
dati illius Regni tumultibus (quorum
prima & præcipua ratio habenda est) se
posse, & maiori spe & minori pericu-
lo, & leuiori denique temporis & pecu-
niarum dispendio, debellare Anglos
Hæreticos, sicque & suis Regnis, & Gallijs,
& reliquo orbi Christiano parare pacem:
quam Oceanum liberare ab infestis eorum
latrocinijs; quam securum & tutum iter In-
dicis Classibus parare, quas ingenti sumptu
quotannis propugnare cogitur; quam Hel-
licas Vrbes occupatas ab Anglis expugna-
re, aut denique rebelles Insulas in suam re-
digere potestatem.

Quare licet Sæclarij Angli domesticum
hactenus declinauerint bellum; licet Gu-
storum & Hugonotarum corpora Catholico-
rum armis summa calliditate obiecerint;

& suam pacem confederatorum suorum rede-
merint interitum: nunc tamen exhaustis isto-
rum viribus, necesse est, ut ad Anglos tan-
dem hæreticos res tota perveniat.

Nec putes ignorare Regem quò ren-
dant Anglorum Calvinistarum consilia,
quibusq; modis conentur Gallicana hæ-
bella in longum protrahere, aliaq; nova
conflare. Scit, quas parant, quas ornant,
agitantq; insidias, & quibus vijs, & mo-
dis, ipsius Regna conantur innadere. Sed
quid efficient? poterunt quidem his arti-
bus, rem in paucos annos producere; sed
tandem aliquando ad eos veniendū erit;
in ipsorum capita ruinam hæresis conci-
dere necesse est.

Esto, quod tu scribis, Philippum Re-
gem iam senem, diu vivere non posse: se-
curitatem tibi polliceantur aduersarij, si
ei Regina supervixerit: promittant sub-
ditis sempiternam pacem: Inani spe blan-
diantur sibi, & eundē populum decipiant:
nunquam profectò persuadebunt pruden-
ti cuiquam, aut cordato viro, qui statum
Reipublicæ Christianæ vel mediocriter
cognoscat; posse diuturnam Calvinianis
in Anglia pacem esse. Non est Philippus,
aut vnus aliquis Hispaniarum Rex, qui
bellum indicit Elizabethæ; sed Hispania
tota coniunctis viribus & consilijs, quæ hæ-

Pernicio-
sa hereti-
corū An-
glorū con-
silia.

-ad A
-HE, 10127
suo quois
-101094

101017
ni 10101
101017

refum oppugnat. Imò Christianus orbis est, & tota Christi Ecclesia, & Christus ipse, qui ab hac heresi inhoris sustinetur, quidq; vicissim eandem insequitur, & impugnat. At Ecclesia catholica non deficit; Christus sacri huius belli Imperator & Dux non moritur. Et quando Regi voluerit premium dare laboris, in promptu habet Philippum eius filium, ornatissimum adolescentem Principem eximie spei, quem continuo substituat vindicem, & propugnatorem causæ suæ.

Aliz hæreses antiquæ eua-
nuerunt.

Hæreses alias fuisse nouimus præteritis sæculis, quæ maiorem longè Ecclesiæ partem occuparunt, & potentiores longè propugnatores nactæ sunt, quàm hæc turpis & ignominiosa Caluini secta. Ariana hæresis totam ferè Ecclesiam oppressit; propugnatores habuit Constantium & Valentem; Eutychiana Anastasium, Ieonoclastica, Leonem Isauricum, Copronymum, & alios potentissimos Imperatores. Sed omnes tandem suam habuerunt periodum, & à diuina prouidentia circumscriptæ, ultra suos terminos se extendere non potuerunt.

Hæresis
liguet in
Anglia.

Deletæ omnes, & extinctæ sunt. Id ipsum de hæresi Caluiniana futurum constat, idq; maximè in Anglia, vbi iam vilescit planè, & à sapientissimo quoque exhibitata, & explosa est, & vix Principis imperio, & se-

89
ueritate legum potest retineri. Quod cum Apoc. 12.
Diabolus non ignoret, cum modicum tem-
pus sibi superesse sciat, minime mirandum
est, quod irascatur, quodque præ ira insa-
niat. Sed præliabitur cum Dracone Michael
& Angeli eius, & proscietur Seductor in sta-
gnatione ignis, & fiet in Anglia, salus, & uirtus, Apoc. 12.
& Regnum Dei, & potestas Christi eius. Vice-
runt enim qui interfecti sunt, uicerunt, in-
quam, propter sanguinem agni, & propter uer-
bū testimonij sui, qui non dilexerunt animas
suas usque ad mortem.

Attolle oculos in cælum, & vide sub al-
tari, animas intersectorum propter uerbū Dei, Numerus
& propter testimonium ueritatis, & audi cla- Martyrū
mantes voce magna. Usquequo Domine san- complen-
ctus, & uerus, non iudicas, & non uindicas dus.
sanguinem nostrum, de ijs, qui habitant in ter- Apoc. 6.
ra? & dictum est illis, ut requiescant adhuc
tempus modicum, donec compleantur conserni-
eorum, & fratres eorum, qui interficiendi sunt:
sicut & illi. Qui nocet, itaque noceat adhuc: Apoc. 11.
& qui in sordibus est, sordescat adhuc; & qui
sanctus est, sanctificetur adhuc: tempus enim
Domini prope est: ecce ueniet citò, & merces
ipsius cum ipso erit, & reddet unicuique secun-
dum opera sua.

Interim Verò Martyrum precibus permo- Martyrū
tus Deus, Philippo Regi vitam concedet, preces p-
& multos ac felices annos: quibus spes He- ducunt vi-
retico- tam Phi-
lippo.

reticorum concident, & Diaboli consilia
frustrabuntur. Ille vt hoc tempore facit
in Gallijs, vrgebit quoque in Anglia, suo
tempore, causam Catholicæ fidei, quæ tū
ibi, tū alibi, vt supra diximus, cum ipsius
statu, & Regnorum felicitàte, coniuncta
est; & certe summa spe, & summa, quæ in
humanis rebus haberi potest, probabilita-
te ducimur, fore, vt omnino, & felicitàter
expediatur.

Statusbel : Hic vides, quæ sit inter *Philippum Re-*
li inter *gem, & Calvinianos Anglos* controuersie
Philippū, *causa, & quis bellorum status & conditio.*
& *Hæret.* Vides, quæ illi sit occasio sumendi arma.
Anglos. Non iniusta cupiditas dominatus, vt cla-
mat Scriba; sed honesta iniuriæ propulsan-
dæ ratio, suiq; defendendi iustissima ne-
cessitas. Addo & causam Catholicæ Reli-
gionis, quæ apud Christianos Principes
maximi momenti esse debet. Est enim eis
Commis. Pa. *commissa hæc cura, ut Christi Ecclesiam tuean-*
rif. l. 2. c. *tur: eiusq; rationem Deo reddituri sunt, cuius*
2. *præcipue gratia, Regiam potestatem accipiunt.*

Est præterea Regi alia peculiaris huius
belli occasio, ipsius nimirum in *Anglos*
amor & beneuolentia. Neque hoc à verita-
te alienum putes, quantumuis hæresim
Anglicanam oderit, & hæreticos Anglos
insequatur. Hi enim reuera (excepto no-
mine) Angli non sunt, quippe qui naturam
& mores

& mores antiquos vna cū Religione exue-
runt. Quod ni fecissent, eadem profecto
suorum fratrum perhorrescerent: & non
gestirent tanta immanitate optimorum
civium sanguinem profunderē. Reliquos,
communis Religionis nomine Rex cum
ceteris Christiani orbis Principibus amat:
& remunerationis nomine, prae ceteris
amare debet.

Arctissima multorum seculorum fœdera Philippî Regis maiores, *Burgundie Duces*, cum Anglis coniunxerunt. Accedit præterea veteris amoris, & coniunctissimæ necessitudinis societas, *inter Hispanos & Anglos*; in quam, Philippus hereditario iure successit. Addo *coniunctionem affinitatis & sanguinis*. Addo *insuper & grati animi vinculum*, quo Anglos Rex amare, & oppressis opem ferre quodammodo cogitur. Charissimam namq; suam Principem Mariam dederunt ei coniugem; Rex ille noster aliquando fuit; dumq; regnaret in Anglia omnibus eum amoris & obsequij officijs Catholici coluerunt: discedentem, priatis & cõmuni bus Reipublicæ lachrymis prosecuti sunt. Horum omnium ne putes oblitũ esse Regem; aut tam facile improborum hæreticorum iniurijs, ab antiquo suo amore dimotum.

Hispani
quomodo
affecti in
Anglos.

Sed de Hispanis, quos Scriba, vt *inmanis-
simos Anglorum hostes*, popularibus suis su-
spectos & inuisos reddere studet? Certe
defensione non egerent apud Anglos, qui
cum eis aliquando versati sunt. Inuenies
quidem (vt in alijs omnibus populis gen-
tibusq; quamplurimos) ita inter Hispa-
nos aliquos difficiles, importunos, impro-
bos. Sed quod ad totam gentem attinet,
& Religione, & moribus cultissimos esse
scias; & pietatis, ac humanitatis studio-
sissimos: & (quod ad rem nostram spe-
ctat) Anglorum, & propensione naturæ,
& antiqua gentis consuetudine, amicis-
simos. Quos, tanquam socios, & amicos (lo-
quor de Catholicis) præ cæteris quibus-
cunque, vel ipsius Regis subditis, in om-
ne, tum belli, tum pacis consortium liben-
tissime admittunt.

Et certè vix credibile est, quanta ani-
morum consensione in hoc vnum conspi-
ret Hispania vniuersa, quantumque cu-
piat, vt vicina, & amica Anglia, quæ hære-
sis seruitute premitur, in pristinam liber-
tatem restitnatur. Quod si hic per tem-
pus liceret singularia proferre exempla,
proculdubio affirmares, aut beneuolen-
tiam hanc, & coniunctionem volunta-
tum diuino impulsu in Angliæ gratiam fie-
ri (vt scilicet tam vnanimi consensu eos
ament,

93
ament, à quibus tam grauitè læduntur
aut certe summam & firmissimam fuisse
diceres antiquam illam inter has gentes
amicitiam, quam nec triginta annorum
perpetuè, & plusquam hostiles iniuriæ, dis-
soluere potuerunt.

Repetam paucis, notiora & commu-
niora aliqua huius beneuolentiæ signa &
testimonia. *Philippus* initio huius trage-
diæ, Anglos omnes, quotquot pro religio-
ne exulabant, ad se confugientes summa
benignitate complexus est: & totos iam
triginta annos pari munificentia fomit, &
aluit. Quos *Elizabetha*, prauis elusa consi-
lijs, vt nouerca eiecit: ille vt pius parens,
summa humanitate suscepit. Quos *Ang-
lia heresi temulenta*, tanquam alienos, re-
pudiavit: ille, vt proprios & carissimos fi-
lios admisit, & effecit, vt qui vnica sua pa-
tria, pro Catholicæ religionis professio-
ne priuari erant, totidem haberent pa-
trias, quot ille prouincias; & quot ille vr-
bes, totidem illi refugia, domicilia, & qua-
si sedes naturales.

Exulibus Anglis in Hispania, Italia, Belgio
pro cuiusque conditione & gradu, perho-
norifica stipendia constituit, *Remense Col-
legium*, vel à primo eius exordio quotan-
nis in hunc vsque diem, Regia munificen-
tia iuuat. Et aliud postremo ipse nouum

Beneficia
Hispano-
rū in An-
glos.

Collegiū
Pintia-
num.

Plura pe-
tunt fieri
Collegia

ac celebre rogante. P. Personio, Pintia-
Hispania superiori anno instituit, quo An-
gli adolescentes in Christiana Religione
& liberalibus studijs alantur. Quorum pie-
tate & bona indole permoti Episcopi, Pro-
ceres, & alii nobilissimi viri illius Regni,
præter Regis munificentissima dona, mul-
ta liberaliter in hoc opus contribuunt,
permittente id Rege, & annuente, ne, si ip-
se suppeditaret, gratam de Anglis bene-
merendi occasionem optimis suis subdi-
tis præriperet. Vnicum porro Collegium
eis non sufficit, in quo alendo, suam libe-
ralitatem exerceant, & ostendant bene-
volentiam: sed plura iam in Lusitania & in
diuersis Hispaniæ partibus, & cupiunt, &
instanter petunt Episcopi & illorum Re-
gnorum proceres. Vnde si exilium hoc
nostrum diuturnius foret, (quod quidem
Dei providentiæ relinquimus) dabunt An-
gliz Regna illa, quamplurimos doctissi-
mos, & probatissimos sacerdotes, *ut toti-*
dem amoris sui pignora & benevolentię par-
tus, quales iam plurimos, Italia & Gallis
proximis his annis dedere.

Hæc Regis Catholici & Hispanarum in
gentem nostram notissima & manifestis-
sima beneficia. Plurima alia collata in
singulos præmitto, quæ nimis longum
esset recensere. Porro vnum hoc dicam.

San-

Sanctissimis Pio Quinto & Gregorio xij.
 aliisque Pontificibus cupientibus aliquid
 subsidij ferre Religioni Catholice in An-
 glia, Philippum Regem præ cæteris, sem-
 per presto fuisse; nec minori sollicitudine,
Angliam quam Belgicas provincias ad sani-
 tatem reuocare conatum esse. Quod qui-
 dem probe sciunt aduersarij, licet vt Re-
 gis mentē ac consilium calumnientur, po-
 pulo persuadere cupiant eum non nisi de-
functæ Scotiæ Regina, rerum nostrarum cu-
 ram gessisse: cum reuera ab ipso die, quo
 Catholici ex Anglia pulsi sunt, quo prosti-
 gata Religio, nihil magis habuerit in vo-
 tis nihil maiori cura & sollicitudine qua-
 sierit, quam Angliam restituere in pristi-
 nam vnitatem Ecclesiæ; qua, dum impro-
 bi Caluini discipuli potientur, bene nouit
 nec sua Regna, nec reliquam Europam,
 quietam & tranquillam esse posse, Quare
 vt dixi, semper à principio in hanc cogi-
 tationem incubuit, vt Angliam, *subactis*
Caluinianis, Catholicis postliminio redderet,
 licet, Deo ad maximam sui nominis glo-
 riam permittente, res ad hæc vsque tem-
 pora dilata sit, quibus, ad pium & propen-
 sum Regis desiderium liberandi Catholi-
 cos, & Caluinum ex Anglia profligandi,
 piratz & prædones Angli, cōtinuis incur-
 sionibus, & latrocinijs suis, summam illi ne-
 cessi-

cessitatem addidere, præstadi omni diligentia
quod iam dudum medicatus est, in quo, si
Deus illi adfuerit, uti sperandum est, pa-
cem Ecclesie restituisse merito dicendus erit.

Classis
Regia
quomodo
periit.

Gloriatur Scriba, Regis Classem à suis
profligatam fuisse, cum rem superiori anno ten-
tauit. Perijt quidem pars aliqua classis,
non aduersariorum viribus, sed maris &
ventorum iniuria, ut dictum est, & Dei in-
primis voluntate, qui nec semper, vel in-
stissimis actionibus eo modo, eo tempo-
re fauet, quo homines cupiunt. Nec pro-
pterea desistunt aut despondent animos

Epistol.
256.

Christi famuli. Non est uir fortis (inquit Ber-
nardus scribens ad Eugenium de re simili)

Nota.

cui non crescit animus in ipsa rerum difficulta-
te. Hortatur Pontificè sanctissimus vir,
ut exercitum Christianorum, tunc ab in-
fidelibus dissipatum, recolligat; fractum
resarciat; & denuo opus Dei aggrediatur.

Epistol.
256. ad
Eugenium.

Nunquid ideo, inquit, non debet homo facere,
quod debet, quia Deus facit quod uult?

Lenissima interdum suorum crimina
Deus expiare solet, aduersis huiusmodi
casibus. Nescis populum Dei percussum
ab Amorrhæis in prima oppugnatione
urbis Hai, eo solui, quod unus Achan Israeli-
ta, præuarius fuerat mandatum Domini. &
usurpauerat de anathemate? Postea vero pu-
nito illo peccato Iosue secundo ascendens

in

27
 in praelium comprehendit Regem, & in- Ind. 20.
 terfectis Idolatris urbem cepit, & succen-
 dit. Nōne filij Israel, ipsius Dei iussu, ascen-
 derunt contra tribum Benjamin, in ultio-
 nē turpissimi, & flagitiosissimi sceleris? Et
 tamen dum sine Arca fœderis Domini pu-
 gnarent confisi, vt scriptura dicit, in for-
 titudine & numero, semel atque iterum ex-
 li profligatique sunt, & non nisi tertio
 praelio uicerunt. His casibus assueti Catho-
 lici, non timent pro fide & religione, vel
 centies, si opus esset, suos & Dei hostes ag-
 gredi, certissime scientes, fore vt tandem
 victoriam consequantur. Nihil itaque ha-
 sitabit, nihil timebit Rex, data opportu-
 nitate rem denuo aggredi, quin sumptis se-
 ction Arca testimonij, & sacerdotibus Dei, &
 expiato suo populo, vt illi olim fecerunt, cer-
 tam sibi pollicetur victoriam. Qua qui-
 dem præteritas (si quæ fuerint) suorum
 redimet negligentias; summum Ecclesiz,
 & Reipublicæ Christianæ beneficiū præ-
 stabit; gratum Deo offeret sacrificium; &
 reliquis demum vitæ suæ actionibus præ-
 claram hanc apponet coronam, sibi que
 immortale & sempiternum gloriæ mo-
 mentum constituet.

Sciant itaque aduersarij & credant; Nullum
 sciant etiam Catholici & optimi quique foret An-
 Gues, hacque se ipsos confirment spe in gliz bel-
 lum, si ral
 la Here-
 resia.

Domino, quod Rex pacata ut cumque Gallia, fretus Diuino auxilio; iustitia communis causæ, & summi Pontificis auctoritate nixus; aut ipse solus vna cum viribus Ecclesiæ; aut, quod probabilius est, Catholicis etiam Gallis, alijsque opem ferentibus, communem hostem armis debellabit, nisi desiderata Regine conuersio, aut eius mors, aut alius interim casus Angliam in integrum restituerit, & Christianos Principes à contagione vicinæ pestis liberauerit. Quod si fieret, & Philippus condonatis iniuriis omnibus (ausim dicere) suscepta deponeret arma: & Romanus Pontifex Christianorum omnium benignissimus parens, Angliam ad gremium Ecclesiæ redeuntem, obuijs exciperet vlnis, & proprijs humeris, tanquam ouem perditam, cum ingenti gaudio ad Christi caulas deferret.

Luc. 15.

Pont. Ro.
quomodo
hinc Bel-
lo Inter-
ueniat.

Nesciunt filij Cham amentissimi secretarij qui summos Pontifices, vel ignotos conuitijs insectari solent, quique Catholicos Sacerdotes, eo solo nomine, quod sacerdotes sint, prosequuntur odio capitali, quanto studio, quamque flagranti desiderio hi vicissim illorum salutem querant; illos ex errorum tenebris in veritatis lumen, è sordibus & vitiorum cæno, in præclaram virtutis semitam, & tandem è grauissima seruitute, in dulcissimam liberta-

berta
& po
desid
man
qui f
& in
recip
tius
gem
So
licon
Pont
& V
min
potu
nit i
cere
sum
exer
re d
ram
fimo
re fa
cess
tho
inte
inte
pro
de
tor

bertatem filiorum Dei, non labore tantum
& pecunijs, sed vel sanguinis profusione
desiderant vindicare. Et in primis Ro-
manus Pontifex Christi domini Vicarius,
qui sicut autoritate pollet præ cæteris,
& in vbertate spiritus copiosius diuina
recipit charismata, ita errantes diligen-
tius quærere solet; & reuertentes ad fru-
gem abundantius amare.

Scias velim (nam forte rebus Catho-
licorum minus adhuc assuetus, ignoras)
Pontificem Romanum eius esse discipulū,
& Vicarium, qui cum omnium esset & Do-
minus, & parens, deposita quantum fieri
potuit sua Maiestate & gloria, è Cælo ve-
nit in terram, vt quæreret, & saluum fa-
ceret populum, qui perierat. Quare cum
summus Pontifex magistri sui, & iure, &
exemplo, & præcepto, *omnes dominicas pasce-* Ioan. 21.
re debeat, cum omnium Christianorum cu-
ram gerat, tanquam filios & fratres caris-
simos diligit vniuersos, omnium procura-
re salutem pro conditione muneris sui nō
cessat. Vnde fit vt in hac, quæ inter Ca-
tholicum Regem & secretarios Anglos
intercedit controuersia, duplici ratione
interueniat. Vt author scilicet & suasor
propulsandæ à Catholicis iniuriæ: inferen-
dæ verò aduersariis violētiz vt tempera-
tor & mitigator. Quod vt melius perci-

pias atque ut tum Pontificis, tum Regis
& Catholicorum, tum etiam sectariorum
partes intelligas, hic tibi proponam aptis-
simum quoddam Divi *Gregorii Nazianze-
ni* exemplum in oratione quadam ad po-
pulum timore perculsum, & Imperatorem ira-
scientem, quo res tota declarabitur.

Gregor.
Naz. de
differ. Ec-
clesiast. &
Ciuilis
potesta-
tis.

Nota.

Ut se habent, inquit ille, in hominem
spiritus, & caro ita se habent in Ecclesia,
Polityca seu Ciuilis, & *Ecclesiastica* pote-
stas. Habet caro sensum, & appetitum,
quibus respondent actus, & obiecta pro-
portionata; & quorum omnium finis pro-
ximus & immediatus, est sanitas & bona
corporis constitutio. Habet spiritus nobi-
lissimas potentias Intellectum, & volun-
tatem, & eorum actus & obiecta; & pro
fine, animæ perfectionem ac salutem: illa
duo, caro nimirum & spiritus, cum in ho-
mine coniuncta, vnicam personam consti-
tuant; connexionem & subordinationem
necessario habere debent. Quare caro sub-
est & regitur; spiritus præest & modera-
tur. Spiritus tamen non se immiscet actio-
nibus carnis, nisi quatenus eius coopera-
tio necessaria est: sed eam finit omnes fun-
ctiones suas exercere, ut in brutis exer-
cet. Quando tamen actiones carnis offi-
ciunt fini ipsius spiritus, spiritus carni im-
perat, eamque castigat, & quoties opus est,
indi-

indicit ieiunia, aliasq; afflictiones, etiam cum detrimento aliquo, & debilitatione ipsius corporis; & cogit linguam, ne loquatur, oculos ne videant. &c. Pari ratione, si ad finem spiritus obtinendum, necessaria sit aliqua carnis operatio, & ipsa etiam mors, spiritus imperare potest carni, vt se ac sua exponat; vt in Martyribus videmus.

Ita spiritualis potestas in Ecclesia, habet Episcopos, Canones, Decreta; Politica verò, & temporalis, suos Principes, suas leges, & iudicia. Hæc pro fine habet temporalem reipublicæ pacem: illa Dei gloriam, & æternam Christiani populi salutem. Dux hæc potestates in Ecclesia vnum efficiunt corpus, ideoque eodem modo, quo de spiritu & carne diximus, connexę sunt; nimirum ut inferior superiori, nobiliori ignobilior subiecta & subordinata sit. Hocq; & ratio docet, & tota natura confirmat debere fieri, vt ordinis pulchritudo seruetur.

Spiritualis tamen potestas non se immiscet tēporalibus Principum negotiis, nisi quatenus ipsis necessarium est, vt utile esse potest; sed finit omnia in suo cursu procedere, dummodo non obsint fini spirituali, aut nisi aliqua ipsorum moderatio, vel mutatio, necessaria sit ad eum

finem consequendum. Quod si aliquid tale accidat, si temporalis spiritualem profectum impediat, si euertat, si destruat: tunc spiritualis potestas, & potest & debet coercere temporalem, omni ratione ac via, quæ ad salutem animarum, quæ ad publicum Ecclesiæ bonum, quæ tandē ad diuini nominis gloriam necessaria esse videbitur.

Cum itaq; *Romanus Pontifex Petri Apostoli successor*, habeat supremam auctoritatē in Ecclesia, & huic, de qua diximus, spirituali potestati præsit; ac proinde tãquam caput in corpore, providere debeat salutem omnium membrorum: videns mala quæ prouenerunt toti Ecclesiæ, postquam hæresis Anglicanum Regnum inuasit; atque ab hoc membro vitiatæ & corrupto, virus in totum corpus diffundi; omni sollicitudine & labore conatus est, saluare medicinâ illud in pristinam sanitatem & integritatem valetudinis restituere. Videns (inquam) *Elizabetha* regnante, *Scotiam*, & *Hiberniam* defecisse à fide, *Galliam* sæpius perturbatam, florentissimas *Belgiarum* prouincias in vastitatem, & solitudinem penè redactas, vt superius dictum est, & horum omnium malorum sectarios præcipuè *Anglos* auctores & architectos fuisse: videns præterea stragem

optimo-

optimorum Civium, & duram servitu-
tem Catholicorum in ipsa Anglia; adhi-
bere sepe voluit, tum suas, tum Catholici
Regis, & aliorum Christianorum Princi-
pum vires, ad coercendum funestum hoc
& exitiale malum, atque ad medicinam
Angliæ adhibendam, quæ licet amarior
esset, & sensui minus grata; animabus ta-
men utilis, & Reipublicæ salutaris futura
erat.

Et licet Clerici in sortem Domini ele-
cti, atque in primis Romanus Pontifex à
bellicis cogitationibus abstinere debeat
& armis, nihilominus si Regno alicui aut
membro Catholicæ Ecclesiæ infecto non
possit alia ratione remedium adhiberi, po-
test licite, imò debet Pontifex adversus
Religionis Christianæ hostes secularium
Principum opem postulare, atque susci-
pienda arma, bellumq; inferendum pro
pace ac religione servanda aut restituē-
da, adhortari. Sic diuus Bernardus licet
& natura & professione mitissimus esset,
licet alienissimus à strepitu & armis; vr-
gente tamen necessitate Ecclesiæ, *Euge-
nio Pontifici* suadet, ut tum spirituali ex-
communicationis gladio, tum etiam tem-
porali, pro commissa sibi Ecclesia Dei, &
pro animarum salute depugnet. *Exercen-
dus nunc (inquit) est uterque gladius, Christo*

Pont. Ro.
an debeat
defende-
re Eccle-
siam ar-
mis.

Epist. 156
ad Euge-
nium.

denud patiente. Per quem nisi per nos? Tempus
vixque est. Alter suo nutu, alter sua manu,
quoties necesse est, euaginandus. Tempus &
opus nunc esse existimo, ambos educi gladios in
defensionem Orientalis Ecclesiæ. Cuius locum
tenetis, zelum negligere non debetis.

Neque in hoc deficit Pontifex ab offi-
cio boni pastoris, qui omni ratione gre-
gem suum à luporum rabie tueri debet,
neque à boni capitis munere (vt in illo di-
ui Gregorij persistamus exēplo) hoc alie-
num est: siquidem in humano etiam cor-
pore videmus, quādo membrum aliquod
vitiatum est, si alia ratione sanitas haberi
nō possit, applicari sæpe acerbissima me-
dicamenta, cauteria, candentes lancedas
adhiberi, & summo pretio & labore con-
quiri, quæ tamen non sine graui capitis,
& totius corporis dolore sustinentur.

Verè quot sunt reipublicæ Christianæ
regna, quot provincie, imò quot homi-
nes, totidem huius corporis membra, cu-
ius caput est Christus, & eius loco Roma-
nus Pontifex vicaria fungens potestate.
Omnes promouere debet Pontifex ad sa-
lutem æternam consequendam: omnia
prohibere, quæ huic aduersari quoq; mo-
do possunt. Principes, Reges, & alios quos-
cunque æterna temporalibus, publica pri-
uatis postponentes, ac salutem Christiani
populi

populi impediētes, auctoritate sua corrigere debet & coercere.

Sic olim Prophetas legimus de sceleratis Principibus, Dei religionem contemnentibus, sumpsisse pœnas. Sic *Azarias* *Osie* Regi, Sacerdotum munera vsurpanti restitit: Rexque impius diuinitus lepra percussus, paulopost è throno regio deiectus est. *Elias* de *Achabo* & *Iezabele* condignas pœnas sumpsit. *Ioiada* summus Sacerdos opportunitate accepta, & collectis à Sacerdotibus & à populo viribus *Athaltam* regali solio deturbanit.

Antiqua, Sacerdotū, & Prophetarū auctoritas.

2. Paralip. 26.

3. Reg. 26.

4. Reg. 18.

Ier. 1.

Jeremiam constituit Deus, vt columnam ferream super Regibus Iuda & Principibus eius, & super gente & Regna, vt, inquit, euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes, &c. De *Elia* scriptura dicit, quod deiecerit Reges ad perniciem, & confregerit potentiam ipsorum, & gloriosos de lecto suo. Populo Hebræorum dixit Deus. Si frater tuus, filius matris tuæ, aut filius tuus, vel filia, siue vxor, quæ est in sinu tuo, aut amicus, quem diligis, velut animam tuam uolueris te abstrahere à Domino Deo tuo, ut seruias Dijs alienis, interficies eum, & sit primum manus tua super eum, & post te omnis populus mittat manum, & lapidibus obrutus necabitur, & omnis Israel audiēs, timeat &c. Iubet similiter, vt si in aliqua

Eccl. 48.

Vr-

Vrbium, quas Deus populo dederat ad habitandum filij Belial auerterint à Domino habitationes vrbis suæ; Veritate inquit, perspecta si inueneris certum esse quod dicitur, & abominationem opere perpetratam, statim percuties habitatores vrbis illius in ore gladij, & delebis eam, omniaq. quæ in ea sunt vsque ad pecora, supellectilemq. cum Civitate succendes, & sit tumultus sempiternus.

Eadē au-
thoritas
in lege
Euangelii
ca.

Marc. 9.

Hic olim Dei zelus, hæc Sacerdotum & Prophetarum autoritas contra impios. Nec putes minorem nunc Dei zelum esse contra Hæreticos: vel minorem Sacerdotibus Christi, quā olim antiquis illis Prophetis in Ecclesia Dei concessam potestatem. Verus & germanus, hic, sensus scripturæ illius intelligitur. Si scandalizauerit te manus tua, abscinde illā, & si pes tuus scandalizat te, amputa illum, vel si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te &c. Coa-cto legimus in Euangelio aliquos vt venirent ad nuptias. Quam parabolam de Hæreticis interpretatur *Divinus Augustinus*, vt qui venire nolunt, inuiti cogantur. Et expedit omnino, eos qui nolunt sponte benefacere, nonnunquam vel inuitos ad frugem cogi. Quod quidem Ecclesiæ valde vtile esse, longo vsu, & multorum annorum experientia edoctus idem *Augustinus*, testatur. Mea, inquit, primitus senten-

Epi. 204.

lia erat, neminem ad unitatem Christi esse cog-
 gendum, uerbo esse agendum, disputatione pu-
 gnandum, ratione vincendum; ne fideles Catho-
 licos haberemus, quos apertos Hæreticos noue-
 ramus. Sed hæc opinio mea non contradicen-
 tium verbis, sed demonstrantium superabatur
 exemplis, ut ipsis rebus cognoscerem, etiam in
 hac causa recte intelligi posse, quod scriptum
 est, da sapienti occasionem & sapientior erit. *Proue. 9.*
 Postremo in Euangelio legimus, Christum *Ioan. 1.*
 Dominum suis manibus violatores templi *Act. 5.*
 cieciisse. Petrus, ut refert Lucas in Actis, *Act. 13.*
 Ananiam & Saphyram repentina morte
 mulctauit. Paulus Elymam Magum, Sergij
 Pauli Proconsulis conuersionem impediens *1. Cor. 15*
 tem, cæcitate percussit; & Corinthium pu-
 blicè peccantem, & penitere nolentem,
 Satana tradidit in interitum carnis, ut spiritus
 eius saluus fieret in Die Domini; & Corinthios
 docuit expurgare fermentum, quod massam cor-
 rumpit. Ex quibus & alijs quam plurimis
 exemplis addisces, neque in veteri neque
 in Nouo testamento opportunam vim ad
 congregandos electos atq; reprobos coer-
 cendos defuisse.

Sic post Apostolica tempora Fabianus *Eiusdem*
 Pontifex Numerianum Imperatorem ana- *cætinus*
 themate percussit; Ambrosius Theodosium; *tio in Ec*
 Symmachus Anastasium: Nicolaus Lothariū, *clesia.*
 alijque Pontifices, & Episcopi, Imperatores *Niceph.*
 alios *l. 5. c. 23.*

alios & Reges, contra fidem aut iusticiam peccâtes, Ecclesiasticis censuris coercere; Sicq; eos ad salutarem coegerunt penitentiam, atque ad sanitatem reducere; Alijs, iusto Dei iudicio, Regio honore priuatis, quod contumaces fuerint, & spirituali non obtemperauerint potestati, quæ tum iure naturæ, tum ex Diuina institutione, politicæ & temporali potestati præst; & in omnibus quæ ad salutem animarum pertinent, eam debet moderari. Et illa vicissim, parere spirituali potestati, & Ecclesiasticam authoritatem omni ratione defendere; Vt *Leo Pontifex* ad *Epist. 73. Leonem Imperatorem* scribens, optime inter alios docet in hæc verba. *Incūctanter, inquit, aduertere debes Regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesie præsidium esse collatam: vt ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & pacem his quæ sunt turbata restituas.*

Imperatores sum
pserunt
arma pro
defensio-
ne Catho-
licorum.

Sic Imperatores & Reges multos inuenies, qui Pontificum authoritate & consilio permoti, vrgente necessitate Ecclesiæ, mouerunt bella contra fidei hostes, & perturbatores Catholicæ Religionis. *Constantinus* occidentis Imperator, petente ab eo auxilium sanctissimo *Athanasio* aduersus *Constantinum* fratrem *Arianum* arma sum-

plit,

psit, bellumq; ei indixit, nisi Athanasium
 restitueret quam primum sedi suæ. Sic *Leo*
 Imperator hortante *Leone* Pontifice, Ca-
 tholicos ab Eutychanorum iniurijs libe-
 rauit: *Carolus magnus* contra Longobardos
 suadente *Adriano*: & alij contra alios ar-
 ma sumpserunt. Estque hoc Principum mu-
 nus, & Christianorum Regum officium;
 omnem vim & iniuriam à Diuino cultu,
 ab Ecclesijs, à Pastoribus, alijsque Catho-
 licis, ubi leges non sufficiunt nec admoni-
 tiones valent, vi & terrore armorum pro-
 pulsare. Immo expectare non deberent
 Reges, vt Episcopi propriæ iniuriæ ultio-
 nem deposcant, quos patiendi desiderium
 & gloria ignoscendi, non sine damno Ec-
 clesiæ & multarum animarum dispendio,
 segniores interdum facit ad iustas pœnas
 exigendas.

Hinc videre poteris, quàm iusta, quâq;
 legitima *Pio Quinto*, & alijs Romanis Po-
 tificibus causâ fuerit, contra Turcas, con-
 tra Calvinianos Anglos, aliosq; sectarios
 mouendi arma, & Christianorum Princi-
 pum ope, Catholicos ab eorum iniurijs
 vindicandi: & quomodo in bello Anglica-
 no interueniat sedis Apostolicæ autori-
 tas: non quidem ad perdendam Angliam,
 vt *Scriba* dicit, sed ad eam sanandam &
 restituendam pristinæ integritati & splen-
 dori,

Atanus
 in quem
 finē crea-
 tus est
Cardina-
lis.

dori, quem hæresis imminuit, & quasi tenebris offudit. Et in hunc finem, summus Pontifex Alanum non pro patriæ suæ prodicione, vt falso scriba calumniatur, sed pro summis ac maxime salutaribus in eâ & Ecclesiam meritis ac obsequijs, in amplissimum Catholicæ Ecclesiæ Senatuum adoptauit, vt Sedi Apostolicæ, maiori tum confidentia tum auctoritate, proponere possit, quæcumque saluti & incolumitati illius Regni necessaria forent; & Angliam ijs dignitatis & honoris insignibus illustrauit, quibus, non sine graui damno sed pro peccato suo multis iam annis priuata est.

Sacerdotes Angli
cur missi
ad exerci-
tum Ca-
thol. Re-
gis.

Pari ratione, cū Regis Catholici Classis destinaretur in Angliam, atque Cardinalem Alanum, nollet Roma dimittere Pontifex priusquam de belli successu constaret, vt saluti illius Regni magis consuleretur, missi sunt auctoritate eiusdem Pontificis, Sacerdotes aliquot Angli, qui vnâ cum *Duce Parmensi* & Catholico exercitu, trajcerent in Insulam; communes labores, & communia cum reliquis pericula subituri: eo consilio, vt tanquâ Angeli pacis lenirent nostrorum militum animos: Catholicos in Anglia, & innocentem populum ab iniurijs defenderent, ueniam impetrarent hæreticis pœnitentibus: vrbes tuerentur à direptione & in-

cen-

endio: vt denique omni ratione contenderent, ne, quantum fieri posset plecterentur alij, quam capita horu scelerum; imò nec illi quidem, si verò & ex animo respicerent, si ad Catholicam religionem conuerterentur. Hæc illorum Sacerdotum consilia, hic scopus præcipuus; efficere, si possent, vt bellum sine flamma, cede, effusione sanguinis conficeretur. Vide alteram Pontificiæ auctoritatis rationem, de qua supra diximus; & quomodo huic bello Anglicano interueniat ad temperandam vim, quæ aduersarijs inferenda est: & pœnam mitigandam, quæ ex iuris præscripto, & belli consuetudine, expugnatis hæreticis impingi solet.

Eodem Planè modo huic negotio interueniunt *Illustrissimus Alanus, Personius*, & alij Angli, de quibus Scriba in hoc suo edicto conqueritur, nimirum ad liberandos Catholicos, ad propellendas ab optimis Ciuibus iniurias, ad temperanda, & impedienda illa mala, quæ communium strage inuehi possent, si Catholici nulli essent in Anglia, si Angli, nulla gratia apud sedem Apostolicam & Christianos Principes valerent. Quare falsò illos patriæ hostes vocat, qui maxima, & summa illius regni columina sunt, qui nihil magis aut cupiunt, aut contendunt, quàm vel infensissimis-

Illustriss.
Alanus &
P. Personius
quæ-
runt salu-
tē suæ pa-
trix.

fissimjs aduersarijs (dummodo ipsi velint) & presentem parare pacem, & felicitatem sempiternam: quique pro patrie salute, profundere sanguinem & vitam ponere paratissimi sunt.

Quid obsecro, humani commodi, poterit Cardinali Alano, aut Personio obuenire, ex hac, quam moliantur Angliæ conuersione? Ille certè in amplissimo gradu positus, summa cum quiete, & securitate Romæ viuit, Romæ inquam, in vrbe totius orbis celeberrima; multis commodis, multis delitijs affluente, quæ nec Anglia habet, nec habere potest; vbi ab omnibus diligitur, colitur, honoratur; vbi nihil ei deest, quod ad amplitudinem status sui, quod ad sapientis & moderati hominis voluntatem, quod denique ad uitam prosperè & feliciter transigendam desiderari queat. Alter verò id vitæ genus amplexus est, in quo neque diuitias vllas habere, neque honores admittere ei liceat, sed iuxta Apostoli consilium, solo victu, & vestitu contentus esse debeat.

.Tim. 61.

Quapropter si priuata solum commoda quærent, si priuatis tantum rationibus ducerentur, non est quod de Angliæ conuersione solliciti essent, quæ vel cum ipsorum incommodo, vel certè sine vilo prorsus vitæ commodo futura est. Profecto

scdò non solum improvidos eos dixeris
& incautos, sed amentes planè; si temerè,
si fortuitò, si frustra, alter prodigeret bo-
na, quæ possidet: alter ea quæreret, quæ
nec cupere ei licet absentia, nec quærta
aut parta possidere. Et certè facerent, si
aliud quàm Dei gloria, quàm animarum
salus, quàm patriæ amor, quàm Christia-
næ religionis professio, quàm commise-
ratio afflictorum fratrum, eos ad susci-
piendum hoc, tam difficile & laboriosum
opus, impelleret.

Sed quid de eo dicam, quod in primis Amicitia
scribam, & reliquos aduersarios offendit? Inter His-
nimirum Cardinalis, & Personij, cum Re- panos &
ge Catholico, Anglorum exulū cum His- Anglos,
panis benevolentia. Misere profectò hæc est vtilis
res eos torquet: sed iniuria. Deberent Angliæ.
enim, & cupere, & hortari, immò vel sum-
mo pretio conducere Anglos, vt amici-
tiam inirent cum Hispanis.

Puto te legisse quid Alexandrinis olim
contigerit; *Augustus enim* Cæsar cū *Ale-* Alexan-
xandriam pertinacissimè rebellantem, vi dria libe-
cepisset, Ciuesq. diripiendam Ciuitatem, rata in
& extrema se passuros existimarent; ille gratiam
suggestū conscendens, adiuncto sibi *Ario* Aril.
Alexandrino amico, dixit, se Ciuitati pro-
pter tria parcere: primum propter ipsius
magnitudinem & pulchritudinem; dein,

de propter *Alexandrum Magnum* eius vrbis conditorem; & postremò in gratiam *Arij amici sui*, cuius beneuolentiam voluit tam insigni beneficio remunerare.

Animaduerte, obsecro, quantum *Alexandrinis* profuerit *Arij* cum *Cesare* amicitia, cuius præcipuè causa, vrbi condonatum est. Nūquid si *Angli* exules auctoritate valerent, aut gratia apud Pontificem, apud *Philippum Regem*, apud *Hispanos*, aut reliquos quos *Scriba* hostes vocat, nonne vel maximè in *Angliæ* commodum, in vtilitatem bonorum *Ciuium*, imò in totius populi salutem cederet?

Expedi
ut in exer
citu Re-
gis veni-
ant duces
& milites
Angli.

Vtrum putas vtilius fore, vtrum conducibilius *Angliæ*, vt soli veniant externi & ignoti milites, nullo communis patriæ, nullo linguæ, nullo consuetudinis aut amicitie vinculo cuiquam *Anglo*, connexionem verò vna cum eis *Vuestmerladiæ* etiam *Comes*, *Stanleius* & alij illustres viri, qui sunt in exilio, nec non & milites *Catholici* nostri, qui suos singuli in *Anglia* habent parentes, consanguineos, amicos; qui, natura duce, patriam suam amant; qui linguam norunt & mores; quod si excusare se quis voluerit, aut veniam deprecari, percipientur saltem quæ dixerit; quique postremò non ipsi solum ad misericordiã propensi; & à eadē ac direptione alieni erunt;

erunt sed externis etiam militibus futuri
sunt authores, ut ab omni iniusta seueri-
tate abstineant.

Præterea, si Sacerdotes aliquot Angli
in eodem exercitu venirent, non quid inu-
tiles eos futuros esse putas? Nescis quan-
ti sit momenti apud Catholicos milites
quoscumque, maxime apud Hispanos, Sa-
cerdotum anthoritas? Sacerdotes sua ipso-
rum professione & instituto, impedire re-
nentur omnem vim, eadem, effusionem
sanguinis. Quid quod non solum Sacerdotes
sunt, & propterea ad ignoscendum, ad
commiserandum propensi; sed præterea
Ciues vestri, quos amor naturalis paren-
tum, amicorum, patriæ, necessario flectit
ad commiserationem: ut nihil dicam de
igne diuinæ charitatis, quæ uti (quotidia-
na & domestica exempla docent) eos us-
que adeo accendit, ut pro vestra salute
parati sint, non modò grauissima quæque
pericula, sed mortem quoque ipsam, & ex-
carnationem subire. Credas mihi infi-
nita esse commoda infinita bona, quæ ex
præsentia Sacerdotum in Catholicorum
exercitu, Ciues nostri accipient.

Quod itaque omnino faciendum est,
quod necessitas Regi faciendum impo-
nit, quod urgent hæreticorum incurso-
res, & atroces ac indignissime iniuriæ, a

H 3 nemine

Summa uti-
litas Sa-
cerdotum
Catholi-
corum in
exercitu.

nemine cordato viro, ne dum à tanto Rege tolleranda; quod summus Pontifex Christi Vicarius præcipit, & totus Christianus orbis quam citissimè faciendum exclamat quodq. Divinum Numen inducit super illud regnum, in expiationem gravissimorum scelerum, quæ ibi multo iam tempore impune perpetrata sunt, & in vindictam sacri sanguinis summa cum iniustitia effusi.

Quod, inquam, omnibus his causis faciendum est, nonne expedit Anglis, ut cum omni moderatione, & suavitate trāfigatur? Nonne summum beneficium Regno, Populo, Civibus illis, præstant; qui acerbiter medicinæ, mansuetudine & benignitate tanquam lenissimo vnguento mitigare student?

Si hostem (ut Scriba Hispanum vocat) sustinere Anglos oporteat, utrum, optabilius, ut placatus veniat & propitius; an iratus, & offensus? Certe optandum esset, ut *Londino*, & reliquis Angliæ urbibus, si non plures, saltem singuli non deessent Cives, quorum benevolentia & gratia tanti valitura sint apud Catholici exercitus Imperatorem quando erit in Anglia, quanti valuit *Arvi* amicitia apud Augustum in Aegypto.

Hoc est quod Cardinalem *Alam* & reliquos

117
liquos Anglos commouet. Vident Re-
gem perpetuis multorum annorum iniu-
rijs laceratum, ad iusta se parare arma. Vi-
dent imminere suæ patriæ excidium, si ad
sectariorum furorem & obstinatam insa-
niam; Regis, cuncta bello vastantis, poten-
tia accedat. Se ipsos itaque deprecatores
pro fratrum suorum periculo interponunt.
Rogant Regem, pro ea qua est pietate, iu-
stitia, & in gentem nostram amore; & in-
stant apud eum, ne sinat insontem perire
cum impio, nec permittat, vt æqualis sit
conditio, eorum, qui vel timore peccave-
rant, vel aliena decepti fraude: atq; alio-
rum, qui deceperunt inexpertos & inui-
tos coegerunt. Hoc præcipue in votis ha-
bent, vt innocentem Populum defendant
ab iniuria: quod si aliqui plectendi fuerint,
illi soli pœnas luant, qui malorum aucto-
res fuere. Sed hoc ipsimet rei timent: ac
propterea, clamoribus, accusationibus, ca-
lumnijs, eos populo suspectos reddere stu-
dēt, quos censent authores, vt supplicium
ab innocenti multitidine ad paucos im-
probos transferatur.

Memuisse te puto; conuentum illum,
qui *Burbroci* in Flandria celebratus est, in-
ter *Parmentsem Ducem*, & Procures Anglos,
quod missos à Regina anno 1588. Diuersa
tunc tēporis erant, vt modo sunt, Anglorū

Hereti-
corū Du-
ces cur
Cardina-
li Alano
offensi.

Simula-
ta tracta-
tio pacis
Burbroci

de belli exitu opiniones, & non mediocri
terror inuaserat omnes Elizabetha cupie
bat omnino cum Philippo inire pacem, id
ipsum nonnulli Senatores & prudentiores
Consiliarij suadebant: perterriti discor
dia suorum Cinium, & expectatione ma
ximæ & potentissimæ olæsis, quam Rex
tunc parabat. Alij contra dicebant, nul
la ratione ineundam cum Rege pacem,
sed omnia potius tentanda, omnia susti
nenda, extrema quæque subeunda, con
tendebant. In hoc tamen conveniebant
omnes, simulandum saltem desiderium pa
cis, mittendos in Belgium ad pacem pe
tendâ oratores, vt sic placarent populum
Anglicanum, & tempus redimerent, ad
muniendos portus, ad Tyrones instituen
dos, & alia paranda, ad Insulæ defensionem necessaria.

Factum est ita. Venerunt Oratores
in Flandriam, *Darbiensis* Comes, *Cobbamius*,
Croftius, & alij. Distractum est inutiliter
tempus, rebus hinc atque hinc vacillan
tibus; Catholici nimirum Principis pru
dētia, hereticam astutiam eludente. Prin
cipio enim *Parmensis* anima duertit, nec
aliqui serio agerent de pace, alios tamen
à pace alienos esse. Vir sagax oratorum
artes subodoratus, certiore fecit Regē,
quo animo, qua fide, pax illa ab Anglis po
stula-

stular
conti
paci
Arqu
quas
Quar
mala
telle
ba di
Se
dere
tren
abho
blic
nam
Edi
mad
nijs
que
tam
E
his
disc
li po
qui
nec
ter
ca,
scar

stularetur. Rex intellecta fraude classem
continuo misit, cuius aduentu, consilium
pacis dissolutum, & oratores dimissi sunt.
Atque hæc illæ sunt cum Parmensi iudicio,
quas à Rege violatas Scriba conqueritur,
Quas quidem cum Rex nõ probauerit: &
mala fide ab Anglis postulari pacem in-
tellexerit, suo vtens iure (quidquid Scri-
ba dicat) legitime dissoluit.

Sed quorũ hæc? Eo quidem, vt consi-
deres, cur aliqui Consiliarij Angli, in ex-
tremo illo Reipublicæ discrimine tantum
abhorruerint à pace, in qua vnica Reipu-
blicæ salus tunc sita esse videbatur. Iidem
namque sunt, qui nunc bellum alunt, qui
Edicta hæc edunt, qui Catholicos domi
mactant: qui denique iniurijs, & calum-
nijs externos Principes, & optimos quos-
que in Anglos exilio viuentes hac tanta
tamque effrenata audacia insectantur.

Expediit vt excutiamus, quo consilio
his rebus, cum damno, cum sumptu, cum
discrimine Reginz, & suo, ac totius popu-
li periculo, ita mordicus adhæreant. Ali-
quid secreti, occulti certe aliquid subesse
necesse est. Videamus, plurimi namq; in-
terest, plurimum confert saluti Reipubli-
cæ, vt istorum hominum consilia, & cogno-
scentur, & parestant.

Prætereo, primam illam & potissimam

Aliqui
Consilia-
rij Angli
cur pacẽ
auerfen-
tur, & bel-
lum suum
deant.

causam, quam illi simulant, quamque bello huic, quod aduersum Hispaniæ Regem suscipiunt, prætexere solent: nimirum Religionis suæ zelum (vt ipsorum verbis utar). Nosti enim, quā sint isti ab omni Religione alieni: nisi quis forte Epicuri sectam Religionem dixerit. Auro, libidine, crapula vendiderunt animas suas; fidem sensibus terminant; Diuina vix credunt, æterna vix cogitant. Et quis crediderit, tanta eos Religione duci, vt protuenda Calviniana, aut alia quacunque secta, & se, & sua omnia, velint periculo exponere?

Prætermitto alia simulacra virtutis, & reliqua huius generis, quibus, recondita sua consilia vestiunt, & obnubunt figmenta: vt pote fidelitatem erga Principem, pietatem in Patriam, Reipublicæ conseruandæ studium; quæ vel perditissimi perduelles & parricidæ, factis suis obtendere solent; quæque ipsimet olim *Cethegi*, *Leutuli*, *Catiline*, suam oppugnaturi Rempublicam, ostentabant.

Hæc prætermitto vt tibi nota, vt alijs explorata satis: nec enim operæpretium est probare pluribus, ab hominibus qui priuatis omnia metiuntur commodis, suas negligi voluptates vt alienam salutem querant, aut Principis Reip. vel Religionis tantum amore, tam intenso studio tantaque

raque sollicitudine suadere bellum illud,
in quo non ipsorum libertas modo, sed &
vita periclitatur.

Quapropter ut tibi constare possit, vn
de hoc belli desiderium in eorum pectori-
bus alatur, qui & natura timidissimi sunt,
& voluptatum vsu à bellorum laboribus &
incómodis alienissimi, memoria repetas,
ex hoc *Anglorum cū Gussis sedere*; ex quo-
tidianis incursionibus, direptionibus præ-
dis; & piraticæ artis exercitio, qua nostri
multis iam vsi sunt annis, ingentes in An-
gliam opes inuectas esse. Et quamuis ad
belli sumptus Regine ærarium exhaustum
fuerit, & populus tributis expilatus, nihi-
lominus scire te puto, aliquos Regine sub-
ditos, ad ingentes, & incredibiles opes
hac potissimum ratione peruenisse; eos
scilicet inter alios, qui piratas & prædo-
nes sua protegentes auctoritate, præda-
rum quoque & lucri facti sunt participes.
Hi sunt, qui bellum Regine suadent, qui-
quæ pacem fugiunt & omni ratione auer-
santur.

Ingentes
prædæ in
Angliâ
portantur.

Postquam vero Classis Hispanica, An-
glicana littora deseruerat, cum soluta
iam metu Regina, potiores in Senatu
horum partes essent, *Croftium*, bonum se-
nem tunc è Belgio cum cæteris Senatori-
bus redeuntibus, sub inani prætextu in

Croftius
in Carce-
rem con-
iectus
quod pa-
cem urge-
ret.

carce-

garcerem coniecere; quod quidem (ut
ferrur) ex privato Regine mandato, se-
rio, & bona fide cum duce Parmensi ege-
rat de pace cum Hispaniarum Rege incun-
da, & subiisset periculum capitis, nisi Le-
cestrius, huius factionis Princeps, intra
paucos dies ex hac vita decessisset.

Hi ex Regijs pecunijs, ex Hispaniorum
& Lusitanorum opibus; ex alijs denique
prædis, amplissima præda emerunt, sum-
ptuosa construxerunt ædificia, multam,
lautam, elegantem, magnificam suppel-
lectilem collegerunt; abundant aureis, &
argenteis vasis, gemmis, pecunijs, &
commodis vniuersis; iis præsertim, quæ
ex Indijs deferri solent. In summo de-
mum splendore & amplitudine, & plus-
quam Regio luxu & factu viuunt. Quod
si pax incunda sit cum Hispanis, si resar-
cienda illata Regi, & subditis ipsius dama-
na; si restituenda quæ à piratis, & prædo-
nibus Anglis, Catholicis mercatoribus
erepta sunt; necesse est, ut hi in summam
paupertatem redigantur: A quibus repe-
tenda essent vniuersa cum suam piratæ
portionem iamdudum dilapidarint; nec
ablata aliunde repeti, aut ullo possint con-
silio rationeue restitui. Proinde huius
pacis incōmoda aut omnia, aut magna
ex parte in eos recideret. Contra vero
belli

Nota.

133
belli onera non ab ijs tollis, sed ab omni-
bus equaliter subditis feruntur. Ab illis
vero maxime, quorum corpora hostium
obicienda sunt telis.

Quare istis hominibus pax gravis, &
incommoda esset, bellum utile futurum
est. *Pace illorum sola felicitas consideret*
bello reliquos Cives omnes in Societatem di-
ferminis adducunt. Propterea consultius
sibi esse putant, communibus Regni sum-
ptibus, viribus, periculis, hostium propel-
lere impetum, & qualibet, vel extrema
tentare: quam solis suis humeris totum
pondus, & omnia pacis incommoda susti-
nere. Maxime cum illi, à belli periculis, à
laboribus, à telis, omnium longissime ab-
sint & postremi futuri sint qui vulnera aut
verbera sustinebunt. Præterquā quod eis
superest certissima spes evadēdij & si in li-
beras has Germaniæ vrbes effugere pote-
rūt (vbi nō exiguas pecuniarū summas in
omnē eventū recondisse dicuntur) longe
perfecto melior corū hic futura erit cōdi-
tio, quā foret in Anglia, constituta cū Hi-
spanis pace. Quapropter cum (omni-
bus perpensis) iniquior istis futura sit pax
quā fuga; quæ tamen nec omnino cer-
ta est: non est quod miremur si bellum hā-
alant, si pacem omni studio auersentur.

His accedunt ij, qui non suis meritis

sed

Bellum
utile pax
incommo-
da qui-
busdam
Anglia.

Aliud ge-
nus homi-
num qui
pacem a-
versatur.

molit
zsq. illi
omnino
- lup ab
milibus
- edga

Tertium
genus eo-
rum qui
sunt con-
trarii pa-
ci.

sed eo solo nomine quod Catholicos ode-
rint, quæstuosus in Republica muneribus
funguntur; quibus cum, ipsa conscientia
arguente, indignos sese norint, illam Reipub.
formam metuant, qua optimis & se-
lectissimis Civibus moderandum erit; in-
ter quos, nullum sibi illustriorem locum
superfuturum esse putant.

Accedunt præterea, qui ex præsentis Ca-
tholicorum persecutione, & ex domesti-
cis rapinis, non conténendas corraserunt
opes; quique exulum Anglorum, & alio-
rum, quos vel iam necarunt, vel nunc te-
nent in vinculis, locupletes domos oc-
cupant, suburbanos fundos, per ampla &
fructuosa prædia ex Principis dono possi-
dent. Quæ omnia cum iniuste & mala fi-
de teneant, illum Reipub. statum dete-
stantur, quo sua cuiq; restituenda forent.

Hi omnes, partam & degustatam præ-
dam, quacunque possunt ratione, tanquã
belluz immanes dentibus & vnguibus de-
fendunt: & facillè etiam adoriuntur (vel
non laceßiti) eos, à quibus aliqua ratione
timent, ne dulcis præda eis è fancibus eri-
piatur. Hi domi necandos Catholicos cu-
rant, in quorum gratiam externas in An-
gliam venturas timent copias: & Christia-
nos Principes (eos maxime quos Carho-
licis nostris opem laturos formidant) &
calum-

calumnijs insectantur, & infensis armis;
licet quę sit præcipua huius suæ feritatis,
& immanis audacię causa, non audeant
palam fateri.

Alię belli
suadendi
rationes.

Habent præterea & alias belli gerendi
causas, quas quidem (quod communiores
sint, & plures tangant) non occultant, nec
fateri verentur ut priores; sed illas ut in-
strumenta adhibent, & cotes, ad aliorum
quoque animos in simile belli desiderium
acuendos. Qualia sunt, primò quod si pax
cum Rege Catholico conficiatur, Roma-
ni etiam Pontificis permittenda sit in An-
glia authoritas. Vnde præter mutationē
Religionis (de qua sunt minus solliciti) au-
ferendas à laicis canobiorum possessiones infe-
runt, quas Henricus Rex, vel dono eis dede-
rat, vel commutauerat, vel vendiderat
subditis; & in hoc argumento, maximam
vim ad pacem impediendam sitam esse
putant.

Fateri quidem oportet, argumentum
hoc plurimum apud nonnullos momenti
habere: licet alii, qui norunt Pontificis in-
dulgentiam Regnante Maria, minus hoc
metuant aut formident. Maximè cum
sciant Pontificem, ipsorum salutem, non
possessiones quarere; nec monachos su-
peresse, qui, ut olim, illis Canobiorum red-
ditibus alantur. Vel si essent, dūmodo sint
quales

quales olim fuere, quando illa omnia a laicis donata sunt Ecclesie, non est dubitandum, quin eadem sit futura quę olim fuit Catholicorum pietas & munificentia. Quare Pontifici necesse non erit ea inuitis eripere, quę ipsi libenter, & cum merito largituri sunt. Præterea hæc etiam ratio impediendę pacis ad paucos spectat: pauci enim sunt præ alijs, qui hæc Cenobiorum bona possident. Quare licet ratio exigenda esset, quod non est credibile, tamen iniquū est, ut priuata paucorum utilitas, totius populi quietem & Reipublicę salutem impediat.

Quibus ar-
gumentis
excitant
populū ut
timeant
Regem.

Sed aliud habent, in quo plurimū momenti esse putant ad bellum persuadendum, quo quidem obfirmare student Anglorum animos, in primis contra Pontificem & Regem Hispaniarum: Dicunt enim Regem sola dominaedi cupiditate permotum, velle Angliam in suam potestatem redigere, Pontificem Regis cupiditatibus consentire, Minantur populo captiuitatem, & grauissimam seruitutem. Multa in hunc finem spargunt mendacia de Pontifice, de Rege, de Hispanis. Victorem dicunt necessario cogi quanta potest seueritate coercere victos, & graui iugo premere, ne insolescant. Aliquando minantur Angliam reductam in prouinciā. Aliquando ab externo Rege

regem

guber-

gubernandam dicunt. Et horum omnium exaggerare incommoda, & verbis amplificare solent, eo animo, ut simplicem populum fallant, atque ad euendas ipsorum partes his artibus inducant. Qui quidē nescit, quæ in aliis Regnis gerantur: qui inclusus Oceano, ignorat, qua felicitate Catholicorum Principum subditi viuunt, & qua suauitate regantur: qui postremò, vt in prouerbio est, nati in Inferno Calum imaginari non possunt, nec aliam sanctorum beatitudinem esse putant, quam tenebras & tormenta, in quibus ipsi versantur.

Quod verò ad Pontificis & Philippi animum, plurima iam dicta sunt; & hoc vnum dici potest de consiliis vtriusque: si Religio Catholica posset in Anglia restitui sine armis; neutrum profectò eorū arma moturum, & Philippum accepta iā ab hereticis damna facillimè remissurum, & donaturum sua, tantum abest, vt per vim auferre velit aliena.

Ridiculum porrò est, quod eis captiuitatem minantur, quibus grauior non potest obuenire captiuitas quam hæc ipsa est, sub qua nunc seruiunt. Si quis Europam vniuersam percutrat, vix inueniet aliam adeo tyrannicam gubernandi formam, atque hæc est, quæ nunc cernitur in Anglia, excepta Mosconitica, & vna aut altera

*similis I
obuenerit
227*

Captiuitatem ridicule minantur.

tera simili, quæ non ingenuis (quales Angli sunt) sed barbaris & incultis hominibus conueniunt.

Lusitania
quomodo
gubernetur.

Quod *Philippum*, si vincat Anglos, seuerioribus legibus vsurum dicunt, nescio quales, aut ipsi, aut alius quisquam exco-
gitare possit leges, quæ seueritate (ne dicam crudelitate) superent eas, quæ nunc contra optimos Ciuēs in Anglia feruntur. Profecto videmus *Lusitaniam*, quæ iure hereditario ad Regē deuoluta est, cum ipsius nollet parere imperio, postquam ius suum vindicauerat armis, tanta moderatione ab eo regi, ut ipsis *Lusitanis*, cū in illo Regno, tum in *Indijs Lusitanorum* imperio antea subiectis, omnem, quam prius habebant potestatem, permittat, pluribus priuilegiis ornet, & omni ratione studeat, potius hominum voluntates sibi deuincire beneficijs, quam subiectas tenere, uiolentis legibus & armis. Quamuis Rex ipse non commoretur in *Lusitania*, tamen apud se Concilium constituit de præcipuis *Lusitanis*, quos in rebus omnibus ita audit, ut ipsi tanquam in *Aristocratia* formam regere *Lusitaniam*uideantur: & in nullo differre à suis antiquis *Hispanis*, & intimis.

Illud ipsum in rebellibus *Belgij* Prouincijs cernimus oculis, quas tanta Rex benignitate, ac indulgentia redeuntes excepit,

ceptis, & tanta magis suauitate regis, ac si
 nunquam rebellassent, sperant, si eas de-
 ul illo regente redituras ad eam *pristinam*
felicitem & *opulentiam*, ex qua, decessan-
 tes eius imperio inferrimè delectati sunt,
 & in extremas propè calamitates de-
 mersæ, quæ *consequuntur* *monarchis*.
 At, inquit, Philippus Angliam in prou-
 inciā rediget. Sed neque hoc timendum,
 maius ab hæreticis periculum est, ne in
 plures ab illis prouinciæ dissoluatur. Magna
 profectò Angliæ felicitas esset, si Regno
 quibusdam Philippo subiectis non esset
 inferior. Nam ut Lusitaniam, & Hispaniæ
 Regna prætermittam, considera quæso
 Siciliam, Neapolim, Sardiniam, & Balares
 Insulas, Ebusum quoque & Canarias, cum
 fere ad fauces Mauritanorum existant,
 ad utrumque mare, quomodo sint à Tur-
 carum inuasionibus securæ, quanta pace,
 quantis opibus floreat sub Hispano, quæ
 ta Religione, quantaq. pietate gubernan-
 tur, quæ prius madebant sanguine, prodi-
 tionibus, incurſionibus, timoribus reple-
 bantur.
 Prorex aliquis constituitur auarus, im-
 portunus, iniustus; populo non placet. Ap-
 pellare licet ad Regē, tertio saltē anno amo-
 uendus est, rationem omnium quæ gessit
 redditurus, cū interim ab alijs Regnis vl-

desunt Tyrānotam hōspitiorum tolerari.

Contra, si provincia aliqua Proregem habuerit, aut Gubernatorem, fortiter sit non privati commodi sed publicae utilitatis studiosum, qui populum amet, Annenam diligenter euset, iustitiam tueatur, Religionem, & diuinum cultum promoueat, qui denique (ut vno verbo dicam) recte, & fideliter regat absolute triennio, solet huiusmodi Magistratus gubernatio, petente populo, in alios tres annos, vel etiam subsequenter in annos plurimos prorogari.

Hac incitamenta sunt, ut qui gubernant, publicum bonum querant; nemini faciant iniuriam; Regi fideliter seruiant; studeant solitudine & equitate sibi depingere subditos; quibus iniuris, & iusta de causa reclamantibus, ultra tricennium regnare non possunt, illis vero cupientibus, & petentibus, in multos poterant regnare annos.

In singulis ferè provinciis expedit Rex omnia, quae ex eisdem provinciis colliguntur, & saepe è suo arario incredibilem pecuniae vim mittit, quae in aliorum Regnorum commoda impenduntur, non sine magno emolumento Civium. Quantum vero in Belgii pacificandis consumpserit, non est qui recenseat.

Comi-

Comitia conuocantur nunc, annis fere singulis Regina Anglia. Ad quid? scilicet ut subsidiarias pecunias à populo exigat. Cetera dum sunt, Comitia in prouincijs Catholico Regi subiectis, Rex ingentes pecuniarum summas ex Instituto largitur. Sicq. proximis comitijs in Sardinia habitis (ut ex exemplo parui huius Regni cetera tibi comprobem) centum aureorum millia munificentissime donauit: eroganda, partim in pios & publicos vsus, partim distribuenda subditis pro omnibus oneribus ipsius nomine quacumque ratione impositis, & resarciendis damnis, quæ cuiquam fuerint à Regijs administris illata: quibus copiosa stipendia constituit, ne opus sit acceptare munera, aut iustitiam, lucri, aut questus gratia violare.

In Principatu quoque Cathalonie, in ultimis ibidem habitis, præfente Rege Comitibus sexcentis aureorum millibus, spontanei seruitij gratia, à tribus Prouincialibus ordinibus, Regi ultro numeratis: his centum millium aureorum summam, pro restaurandis & sarcieendis damnis, priuatis quondam personis à Regijs ministris illatis, heredibus etiam grauatorum, viritum soluendam tradidit.

Porro *Albū* Rex habet, in quo optimi, prudentissimi, & doctissimi quique cuiusque

Regni & provinciarum subditi describuntur
unde designantur ipsis in seclis, & evocantur
ad publica munera; qui quidem maximus
stimulus, & efficacissimum incitamentum
virtutis est. Præterea, ne aut consuetudi-
ne dominandi insolentent, aut cupiditate
divitiarum fiant populo graves huiusmodi
Magistratus, solet frequenter Rex designare
aliquos spectare pietatis, & prudentie viros;
qui per omnia sua Regna examinēt, quo-
modo Magistratus suis fungatur officiis.
Hi, si quæ viderint brevi tempore ad ma-
gnas excrevisse divitias, inquirunt qua
ratione locupletatus sit; & si fraudis aut
iniustitiæ reum deprehenderint, ab offi-
cio eum amonent, in carcerem coniiciunt,
aut alijs molendum curant poenis pro
qualitate delicti.

Quid quod Magistratus supremos, ne-
dum inferiores, ex delicti suspitione, offi-
cij, & Regia gratia destitutos nostris tem-
poribus vidimus: & non tantum generales
exercituum Duces, sed & Proreges, ad
quod magis est, ipsius supremi in Regalis
Castellæ gubernii Præsidentem, qui pri-
mum post Regem, & ante Proreges om-
nes gradum obtinet, loco excidisse, & cu-
stodie mancipatum, vitam cum morte
commutasse?

His, & huiusmodi rationibus, quas ni-

his longum esset recensere, Philippus reg-
nat, quem ut tetrum aliquem & cruder-
lissimum Tyrannum, Anglicano populo ti-
mendum, nostrates heretici proponunt,
Hæcque vera esse licet pluribus tibi posse
comprobare, unico tamen hoc argumen-
to manifestum erit: quod scilicet, tot Re-
gna, linguis, moribus, locis distantissima,
ipsius imperio subsint, & libentissimè pa-
reant: quod certè non fieret, nisi summa
æquitate, iustitia, moderatione, & amore
suorum subditorum, gubernaret.

Neque hæc in præsentī commemorō,
quod tibi persuadere velim, ut cupias sub
Philippi vivere imperio: sed ut cognoscas
quā Stolidi sint aduersarij nostri, qui
eius comminatione populum terrere stu-
dent, quod beneficij potius, quā incom-
modi loco numerandum esset.

Sed neque scribæ, neque alteri cuiquā
Hispanorum hosti, hoc timendum est. Et
quamvis in Regis potestate esset, Angliā,
suo subijcere imperio: rebus tamen ut
nunc sunt, constitutis, ipsi longè conduci-
bilis erit, Angliam videre pacificam,
& sub proprio suo Catholico Rege ami-
cam ut olim, & confederatam, no-
uoque hoc & insigni beneficio Hispa-
niæ devinctam: quam contra sub pro-
prio ipsius imperio, turbatam, rebellem,

Non est ti-
mendum
Angliæ,
quod Rex
velit sibi
Angliam
subiuga-
re.

& male subiectam, habere. Quod dūris,
regnandi libidinem insatiabilem esse;
hoc tibi in vniuersum negare licebit, & si-
mul affirmare, iustitiae, & publicae pacis ob-
seruandae studium, apud prudentem & mo-
deratum Christianum Principem, plus
quam regnandi cupiditatem valere.

Habet iam Rex sub imperio suo Regno-
rum satis, & optimo nouit, quemadmodum
insignis memoriae illius pater Carolus V. af-
firmare solebat, moderandum esse appetitum,
tum gubernandi tum edendi. Quandoquidem
vtrique mensura ita re ipsa limitata est,
vt eam praeferire, sine totius corruptio-
ne, vel sine magno incommodo quis non
possit. Quare non est quod timeas An-
glos à Rege subiectum iri, aut si hoc face-
re tentaret, si hoc contingeret (quod tan-
quam extremum malorum aduersarij no-
bis comminantur) certe infinito sepe in-
teruallo, superior & beatior futura esset
Anglia, & Anglorum, non Catholicorum
modo, sed ceterorum quoque omnium con-
ditio, sub Philipo; quam nunc est sub im-
piis Tyrannis; qui Elizabethae nomine
authoritate gubernant.

Catholi-
ci sunt de
sola Reli-
gione soli
citi.

Porro Catholici in hoc, vt in aliis om-
nibus, diuino se committunt arbitrio, in
cuius solius voluntate, Regnorum dispo-
sicio constituta est. Nobis quoque hoc pro-

cipue

tipus est in votis, vt Catholica Religio in patria restitatur; vt populo nemo ponat impedimentum salutis; ut liceat hominibus impune benefacere: quod nisi licuerit reliqua omnia nullius momenti sunt. Quid enim prodest homini (vt Christus Mat. 16. ait) si mundum vniuersum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?

Sed, vt intelligo, minus vel hoc ipsi hæretici metuit, ne scilicet Philippus sibi Angliam retineat; putant tamen ipsum cum Romano Pontifice, externum aliquem Principem (de cuius religione & fidelitate dubitare non liceat) constituturum esse Regem: & hoc pacto, tum Principes illos Anglos sollicitant, qui defuncta Elizabetha, sibi deberi Regnum existimant: tum etiam populum, cui suadere cupiunt, indignum Anglicano nomine & inglorium esse, ab alio quoquam, quam ab Anglo, regi. In quo, non solum ceteros omnes Principes, sed Scotiæ etiam Regem, ipsis non modo sanguine, sed etiam (quod dolendum est) superstitione coniunctissimum, excludunt.

Sed quod ad rem nostram attinet, parum refert cuius fuerit, quæ nobis Regem, Deus omnipotens post Elizabetham dederit.

Ben^{us} rex
externus,
preferen-
dus An-
glo Tyrā
no.

Appetendum planè & orandum, ut pendēs,
iustus, pius, Catholicus, & honorum Civium
amator sit: quod reliquum est, continuo
obsequio, & amore, cum Anglum effici-
mus, licet ortu externus fuerit. Præterea
si filios habuerit, futuri sunt Angli; sique
una tantum ætate sub externo Principe
primus. Et longè nobis, & iucundius & cō-
ducibilis erit, subesse huiusmodi Princi-
pi externo; quam impio, aut prophano
alicui gentis nostræ Tyranno: aut pluribus
scire, diversa Regni loca simul occupanti-
bus, & digladiantibus de toto imperio.

Non re-
gnabit ex-
ternus nisi
si deficien-
te Anglo.

Sed neq; hoc reformidandum est, scilicet
quod externū habituri simus Regē: ni-
si cāra fuerit Anglorum Principū ignavia,
ut nullus eximio aliquo facinore, virtu-
tem, & Religionem suā, eo tempore eoq;
modo ostēdat, quò possit constare ipsum
revera Catholicum esse: & quò summus
Pontifex, & Catholici Principes merito
ei fidem habere possint; & optimi quiq;
subditi suas in ipso spes collocare. Sed de
his satis. Dicam solum quod *Apostolus Pe-
trus sanctissimo Brishnato Episcopo Vintoniensi*
de posteritate *Edouardi Regis* qui
olim in visione dixisse fertur: *Re-
gnum (inquit) Anglorum, Regnum Dei est,*
post hunc ipse providebit Regem ad placitum
suum.

Alfredus
in vita S.
Edouardi
Regis.

Non est adeo curandus subditis, quis
habitet Vvelfmonasterij in palatio, Vin-
deforij, vel alibi in aedibus Regijs, dummo-
do bonus Rex sit, & bene regat. Vvelftoru
non magni interest, cuias fuerit Navar-
chus, aut is qui clauum tenet, dummodo
nauis recte gubernetur. Ita nec subditis
quis ad gubernacula Reip. sedeat, dum-
modo ipsa recte administretur: dummo-
do Religio floreat, vigeat iustitia, pax Do-
mi foris que tranquilla sit, exolent timores,
vestigalia cessent, abundet annona, tuta
sit profectio, liberum vbique commerciu,
antiqua Anglorum reflorescat virtus &
gloria, & pristina tandem gēis illius Syn-
ceritas, probitas, & animi candor reuer-
tatur. Hac quicunque praestiterit, Anglus
continuo, Rex, & parens charissimus no-
bis erit.

Quare cum huiusmodi Regem (& ex
antiquo Regum nostrorum sanguine, si
fieri potest, oriundum) Romanus Ponti-
fex nobis animo designet, cum Hispania-
rum Rex in Solio ponere contendat, cum
Cardinalis Alanus & Personius & reliqui
exules Angli flagitent, cumq; hoc ipsum
suo tempore facillime toti Angliæ mani-
festum efficere possint: non est illis opus
tanti, facere paucorum Catholicoru opē,
vt eorum nomina in Catalogos redigant,
quorum

quorum iam corpora aduersarij in vinculis tenent. Proinde absurda fuit illa scribit assertio, & ridiculum plane inuentum, Anglos dedisse Pontifici aut Regi, aut nescio cui, multa Catholicorum nostrorum nomina descripta, quo magis excitarentur ad hoc opus aggredendum.

Qui sint
futuri,
pro parti
bus Ca-
tholicorū

Nimis profecto laboriosum esset, nimis molestum, omnium describere nomina, aut in Catalogos redigere, qui vel Catholici sint, vel eis faveant, & famulentur: vel qui saltem cupiant mutationem status in Anglia. Innumerabiles enim inuenies, ut antea probavi, qui data occasione, pro Catholica Religione, futuri sunt.

Sunt enim primum Catholici occulti, & illi maxime, qui metu supplicij iurarunt se Caluini sectam propugnaturus; cum (vti diximus) sacramēto ligari non queant, ut iniustam causam tueantur. Sunt præterea plurimi non vulgaris notæ homines, & ex ipsa quoque prima nobilitate nonnulli in singulis Angliæ prouincijs, qui proximo hoc triginta annorum spatio, grauissimis à Lecestrio & alijs, qui Rempublicam temperarunt, iniurijs affecti sunt: qui omnes iustam occasionem expectant repetendi ea quæ per vim & iniustitiam eis erepta sunt. Sunt quoque alij, qui licet Religionem nõ adeo carent, spe

manet

manet

339
tamē melioris fortunæ ad Catholicorum
partes accessuri sunt. Sciunt quippe in
hoc Republicæ statu, occupata iam esse
ab hæreticis vniuersa: mutatis verò re-
bus, locum fore vnicuique, si præclari ali-
quid gesserit in gratiam Catholicæ Reli-
gionis, vel ad maximas diuitias amplissi-
mosque honores ascendendi. Multi diui-
tes, nobiles, opulenti, vt sua tueantur, vt
immunēs sint à periculo, adiungunt se Ca-
tholicorum partibus: multi contra indi-
gentes, accedent vt ditescant.

Sunt præterea alij fere innumeri, vt in
omni populo contingit, qui rerum presen-
tium pertæsi, noua appetunt: estque hoc
naturæ humanæ proprium, vt mutando,
meliora speret. *Sordidam Caluini sectam*
triginta iam annos experti sunt, & quam
abiecta res sit, vsu didicerunt. Est om-
nibus hæresibus commune, vt principio
placeant: sordescant deinde paulatim, &
explodantur. Hocque manifeste probat
multitudo hæresum, quæ præteritis sæcu-
lis fuerunt in Ecclesia Dei: quæ ceperunt
cum summo applausu, sed euauerunt ci-
to. Id ipsum comprobant multiplices se-
ctæ & capitales discordiæ Calvinistarum
in Anglia, qui, vt opinionibus, sic animis
disiunctissimi, mutuis inter se odijs, &
conuictijs digladiantur: non sine ingenti

Multa Catholicorum utilitate.

sunt quæ
Inuitant
Anglos
adherere
Catholi-
cis.

Nimis profecto molestum esset, recensere omnes, nedum describere, quos studium Religionis, amor, benevolentia, spes præmij, metus periculi, ciuiles discordiæ, ædium seruitutis, & id genus alia Catholicis coniunctura sunt copijs, quamprimum ipsæ Insulam attingent. Quare interim sectariis libentissime laborem huc permittimus, vt ipsi referant in scripta militum & Ducum nomina, arment veteranos milites, exerceant tyrones. Totum quippe hoc cedit in commodum Catholicæ partis: vix enim poterunt decem conscribere milites, quin aut omnes, aut plurimi aliqua ex supradictis causis, nostri futuri sint.

Angli
Duces facile potuissent conciliari Regi Catholicis.

Novimus, quibus animis ij modo sub sint hæreticorum Imperio, qui militant Reginæ stipendijs; quos si Rex Hispaniarum allicere voluisset ad partes suas, iam dudum & Angliam præstantissimis Ducibus orhasset, & suas copias auxisset militibus non inutilibus. Quos ministri Regij (si animaduertissent) conduxissent profecto, & plurimos annos, stipendiarios habuissent, uel centesima eius pecunie parte, quam illi, hostes, per vim & rapinam (non sine aliquo nominis Hispani dedecore) diripuerunt.

Novi-

Novimus fortissimos, quos nunc Anglia numerat Duces, optimeque de hæreticis meritos, vel nullis præmijs auctos, vel interdum iniurijs affectos. Aut certe si quis honoris titulus, si quæ nobilitatis insignia cuiquam collata fuerint, inania fuisse & vacua, & ipsis plerumque possessoribus onerosa: quibus cum non accederent pares divitiæ, ad extremas nonnunquam eos redigi videmus angustias.

Quoties vel nostris auribus audivimus, eos de Principis ingratitude & Magistratum iniurijs, deque sua aduersa fortuna gravissime conquerentes, & accusantes hæc tempora, quibus nulla militie neque bellicæ fortitudinis habetur ratio, cum vilissimum scurræ videris præstantissimo Duce, calamistratum salatorem fortissimo pugili, facetum histrionem, exercitatio milite pluris fieri: & plus tandem ad quælibet à Principe obtinenda, gratiam vultus, quam animi vires, faciei decorem, quam mentis præstantiam valere, & magis quæstuosum esse assentari in aula, quam dimicare in acie, tripudiare in choro, quam fortiter in bello dimicare, aut subire periculum capitis pro Principis & Republicæ salute?

Videmus in Angliâ milicem nullam haberi rationem, nisi dum Magistratum urget

timor

Nulla ha-
beret ra-
tio militie
cuius Ang-
lia non est
-libertas
tota urbs
ni militie
salva

Millites
Angli cur
non sint
pugnatu-
ri contra
Catholi-
cum exer-
citum in
Anglia.

*simor, dum necessitas incumbit: Transactis pe-
riculo, vix statuta stipédia persolui. Loca
omnia Anglicanis praesidijs occupata
(vbi non licet exercere latrocinia) Lon-
dinum, aulam denique Regiam si percur-
ras, miserrimos & egentissimos reperies
milites, omniaque querimonijs inuenies
repleta. Nec est quod meliora sperent. Quid
enim Mulieri cum armis? Quid imbellibus
& delicatis hominibus, qui nunc praesunt
Reipublicae, cum militum laboribus, cum
vigilantia & solertia ducum, cum aestu, fri-
gore, inedia, cum alijs denique incommodis
& periculis, quae in bello sustinentur?
Quae quidem, non expendit neque ponderat,
qui non est eadem expertus, & qui
aestimare nescit, quomodo nonerit praemia
pro dignitate persolvere? Quapropter cum tam iniqua sit militum conditio
nunc sub haereticis in Anglia, a quibus
meliora non sperant, videat scriba
quomodo hos contra Catholicum exerci-
tum pugnatuuros speret, ubi nec victoria
probabilis, illa spes futura erit, nec praeda.
Videat, inquam, num cum tanto discrimine
pugnatos eos censeat, an potius col-
latis cum Catholico milite signis, com-
munibus armis haereticos debellatuuros, &
antiquam restitutuuros fidem, ex qua con-
digna virtutis suae praemia poterant me-*

rito

nita expectare : quando nec munera de-
runt victori quę retribuuntur, nec experie-
tia & iusta estimatio meritum ; nec vo-
luntas retribuendi : siquidem ipsi victo-
ri & conuenit & conducit, vti clementia
in quictos, & socios quam amplissimis præ-
miis honorare . Hęcque omnia iamdiu
apud se reuoluunt animo Duces & mili-
tes vestri, qui non adeo adherent Caluini
Euangelio, vt iniquis his conditionibus
illud velint propugnare, aut conferre ma-
nus cum Catholicis, quos nouerint non
minus ad præliandum instructos, quam
ad beneuolentiam propensos fore.

Omitto hic, quamplurimos reuera es-
se Catholicos, licet necessitate cogan-
tur hæreticorum stipendia mereri, vt
olim sub Paganorum insignibus faciebant
Thebæi & alij milites Christiani.

Cum Lescelio venerunt in Hollandiam
Catholici quamplurimi, & magno nume-
ro confluxerunt ad fecundior Belgas, qui ibi
inter Catholicos Holandas latitabant, rû-
alias, tum præsertim in Pascha, quando
ex præcepto Ecclesie quisque, vel perdi-
tissimus Catholicus compungi solet, &
ad sanam mentem redire.

Vides quot aufugiant quotidie ab here-
ticis, quot ex Anglorum prædijs, quot nu-
per ex castris Nauarrei, ad Stanleium no-

Duces
& mili-
tes Ca-
tholici.

biolgaA
on 21090
10000 2110
-114 21121
211112 211
--11. 2117
2118

Angli in-
ter se cõ-
sueturi
si Parme-
sis venif-
set in An-
gliam.

strum

strum & alios Catholicorum Duces con-
fugerint, & plures profecto venturi essent,
si tuto possent euadere. Quare constituta
& dispositis hoc modo, Militum vestro-
rum animis, omnino expectandum vide-
tur, quod futurum putabant nonnulli ex
prestantissimis Ducibus, qui in Regina
castris erant, quando Classem Hispani-
cam superiori anno expectabatis. Nimi-
rum ut si Dux Parmensis & Catholico-
rum exercitus pedem posuisset in Anglia,
vestri Duces & milites mutuis inter se
confiscantes armis, finem bello impos-
suisent. Certe non alia ratione vestro
nunc parent Imperio, quam solent famuli,
qui improbis & imperitius heris infernorum;
tacent quidem ac sustinent & iniquo de-
seruiunt temporis, quo usque se offerat oc-
casio largioris Domini, & vite melioris.

Anglorum
opera nō
erit neces-
saria: uti-
lis tamen
erit An-
gliz.

Glorietur itaque de suis copijs ac vi-
ribus Scriba, numeret milites, potentiam
bitentet: tempus & occasio docebunt, &
cuius partibus plures futuri sint, & Christi
nimirum, ut Calamum. Quamvis neque in
Anglorum auxilio victoriæ spem Rex po-
sturus sit, sed in Divina potissimum ope,
in iusta quam propugnat causa, & in vir-
tute & fortitudine, veterani experientis, qui
missurus est ita ad omnes easque instructum, ut
Deo faciente, alieno non indigebit auxilio

ad Religionem Catholicam Angliā resti-
tuendam. Eo autem facilius & minori ip-
sius Insulæ incommodo res perageretur, quo
ipsimet Angli inuicem sibi opem ferētes,
& celeriore & minus grauem victoriam
efficient.

Videmus nunc quanta facilitate Reli-
gionem Catholicam Populus ille ample-
ctatur: videmus saepe nonnullos, qui ab he-
reticis decepti, pertinacissime adhere-
bant Caluini placitis, vbi Religionis no-
stræ dogmata clare percipiunt continuo
nullo negotio ad rectā fidem adduci. Hoc
quotidiana experientia docet in Angliā,
& vnico, quod referam exemplo tibi ma-
nifestum erit. Expugnatis nuper in *Hispa-*
nica Oceano nauibus quibusdam, capti sunt
ab Hispanis milites Angli centum: qui in
triremes coniecti, dum captiui teneren-
tur, nullis minis, nulla libertatis pollicita-
tione poterant ab heresi Caluiniana vel
latum vnguem dimoueri; Postea, cum ex-
pectatis ex Angliā pecunijs, singulis mo-
mentis libertatem sperarent, unius sacer-
dotis nostri opera, qui tunc casu aduenerat, pau-
cissimis diebus, ad fidem Catholicam omnes con-
uersi sunt: tanto peccatorum suorum sen-
su, tanto hæresis odio, & amore Catholi-
cæ veritatis, vt summam apud prudentis-
simos quosq; res admirationem habuerit.

Anglorū
propensio
ad Catho-
licam Re-
lig. pbat
quæ dicta
sunt.

Milites
Angli 100
cōuersi ad
fidem.

K

Hispani

Nota be-
nignitatē
quam Ca-
tholica fi-
des docet

Hispani in Boetia hoc factum est, vbi,
quo die ē triremibus in urbem venerunt
sacrum Christi corpus pro more Chri-
stianorum suscepturi, totius populi ingen-
ti gaudio excepti sunt, nouis donati ve-
stibus, & lauto conuiuio accepti: in quo,
Principes viri aliquot, recumbentibus
nouellis Catholicis, summa benignitate
eibos & pocula ministrarunt.

Spes ma-
xima de
conuersio-
ne Anglię

Plurima huiusmodi possem tibi recen-
sere exempla, quibus manifesto constat,
Deum Anglię aliquando propitium fore;
& profligatis tenebris, claritatem lucis
sue, iterum illi concessurum: quæ quidem
non sua, sed Principum suorum culpa, a Catho-
lica Religione defecit.

Nota.

Certē nemo dixerit derelictū a Deo po-
pulum illum, aut indurata illic esse homi-
num corda, quando in vnica, eaq. exigua
illius Regni prouincia, vnus Sacerdos mihi
optimē notus, breuissimo tempore, tre-
centos & ed amplius ab heresi & peccatorum
sordibus, ad pœnitentiam & Catholicę Eccle-
się communionem adduxerit. Et cū hæc fiante
depressa, & afflicta Religione, quando ca-
pitale crimen est, Catholicum esse: quid
futurum censeas, quando non modo libe-
rum & licitam erit, sed fructuosum etiam
& honorificum, Catholicam religionem
profiteri?

Sed

Sed præstat hæc omnia ad illa tempora relinquere, quibus euentus ipse docebit, multa nunc esse in nostrorū Ciuium cordibus recondita, quæ *futilis hic noster Tbra* so ignorat, aut saltem se simulat ignorare, dum in hoc suo edicto, & alijs quos nuper in vulgus sparsit, *libellis, de viribus, & potentia suorum hereticorum,* tã ineptè gloriatur. Sed reliquas Scribæ calumnias quā breuissimè perstringamus.

Edicti verba.

Dicit Hispaniarum Regem, pauperes ac facinorosos adolescentes, qui domi viuere non poterant, magnis sumptribus conquirere, quos *Rome, & in Hispania* in quibusdam receptaculis ali, & in seditiosis scholasticis disciplinis institui dicit; & inde in *Angliam* transmitti ad subditos ab obedientia sui Principis seducendos. Quos ut omnino pellat ex illa Regno, nouam conscribit legem, qua præcipit, ne quis peregrinum aliquem domi suæ recipiat, aut apud se diuersari permittat, in quem prius diligentissimè non inquisierit, quisnam fuerit; & cuius; quæ illi viuendi ratio; num templa & conciones publicas, & Protestantium sacra frequenter; & ubi superioris anni omne tempus consumpserit, & id genus alia. Quod si inter percuntandum hospes hospitem suum nutantem, dubium, aut minus promptè bis interrogationibus respondentē animaduertit; cōtinuò in ius rapiat & coram loci illius magistratibus sistat.

Noua inquisitio Anglicana.

Nota.

Hocq. in omnibus Angliæ, prouincijs, vrbi-
villis, maxime in portibus & maritimis locis
seuerissime obseruari præcipit. Ac præterea
omnibus cuiuscunque conditionis aut status,
Proceribus, nobilibus, ecclesiasticis, laicis, &
alijs quibuscunque; omnibus præterea Collegio-
rum Rectoribus, & Regine etiam famulis, ac
domesticis edicit, vt rationem supradictam à
suis famulis exigant, & ab alijs omnibus, qui
apud eos commorantur: quorum nomina inter-
rogationes, & responsa, ad Magistratus quos-
dam huic negotio in singulis prouincijs, vrbi-
bus, & villis nominatim designandos, quampri-
mum exhibeant, in acta publica referenda.

Prætermitto in hoc edicto, quæ mani-
festam falsitatem continent, quæquæ in
Cardinalis Alani Apologijs iâ satis superq.
confutata sunt, Cuiusmodi inter alia est il-
lud. Neminem damnari ad mortem, neminem
vexari, aut ladi ob Religionis professionem in
Anglia, Sed sola læsæ Maiestatis & perduel-
lionis causa.

Scriba
callide ta-
cet penâ
pecunia-
riam im-
positâ Ca-
tholicis.

Vnum porrò non præteribo, quàm mo-
destè scilicet se gerat Scriba, dum multâ
pecuniariam Catholicis impositam fate-
tur; summam præ pudore tacet. Singulis
enim mensibus imposita est singulis Catholicis,
qui cum hæreticis communicare recusant, sexa-
ginta aureorum pena: qua nobilissimos &
opulentissimos Catholicos ad tantâ ege-
statem

statem redegerunt, ut loco beneficij habeant, suas domos, fundos, & pradia fisco adiudicata, conducere pretio: & ex opulenti dominis, inopes fieri coloni. Et cum hæc & similia fiant; cum Sacerdotes plectantur morte, hoc solo nomine, quod Sacerdotes sint; cum nobilissimi viri occidantur, quod eos excipiant hospitio; & alia his similia; eo tamen impudentiæ verum est, ut istos non pudeat, palam Principis nomine edictis impressis profiteri, neminem Religionis causa quidquam molestiæ in Angliâ sustinere.

Quod verò in edicto habetur *Hispaniarum Regem pauperes & facinorosos adolescentes* *conquirere &c.* Falsissimum primo est quod illi Regi imponitur, licet enim pullos & eiectiones ab hæreticis Anglos quamplurimos, toto hoc Elizabethæ Regno, summa benevolentia, ut dictum est, alacrit, neminem tamen conquisiuit unquam. Cur enim hoc faceret, aut quid ab Anglis illi poterit emolumenti accedere? aliud enim non video præter occasionem benefaciendi: quæ licet pio & munifico Principi non ingrata fuerit, oblata, non est tamen adeo necessaria, ut ab Anglis ei querenda sit, aut ex peregrinis provinciis accersenda; cum egentes nusquam desint cupienti benefacere.

Mendacium de Rege Hispan.

Sed Scriba existimare videtur, Regē non-
nihil spei ponere in huiusmodi adolescen-
tum opera, ad hæreticos ex Anglia pellen-
dos. At fallitur, vt alias sæpe: nunquam
enim Regi fuit consilium, tam infirmis co-
pijs hostes suos adoriri, vt horum ope aut
auxilio indigeret.

Scriba cū
suo dede-
core ex-
probrat
paupert.
Cath. An-
glis.

-abundantia
ob multo
-et Regis
-miseria

Quod vero egestatem adolescentibus no-
stris Scriba exprobrat, simile est, ac si latro,
prado, vel sicarius postquam in via homi-
nem spoliauerit, probris eum & conuitijs
excipiat, quod nudus, & egeus sit. Si ex
Anglia aufugiant, quod illic eis necessaria de-
fuit, vt dicit Scriba; certè alterum horum
necessariò inferendum est, vel Regnum il-
lud ita abundare præclaris ingenijs, vt qui
in peregrinis Regnis censentur summis
honoribus digni, illic in nullo pretio sint;
vel certè angustam nimis & sordidam ef-
se rempublicam, quæ huiusmodi viros ale-
re non possit, quin in alia Regna peregri-
nandum eis sit, vt victum quærant. Alte-
rum, inquam, horum ex hac scribæ asser-
tione necessariò inferendum est, *vel aliud*
tertium probabilius utroque, mentiri scili-
cet Scribam, & impudentem calumniam
adolescentibus nostris imponere.

Gloriosa
paupert.
quæ spon-
tanea est,
& pro Re-
ligione.

Res autem sic se habet: Pauperes qui-
dem plerunque sunt, non necessitate, sed
sponte, & amore Catholicæ religionis,
quod

quod ignominie non est, sed summa gloria, potius fidem tueri in egestate, quam in diuitijs prodere.

Si fuerint *Catholicorum filij*, necesse est vt pauperes sint, alioqui persecutores in Anglia non adeo ditescerent: si *hereticorum filij*, diuites esse non possunt vt ad nos veniant; inscijs enim & inuistis parentibus se subducunt. Et interdum ut suspicionem vitent, vt securi euadant, uenditis libris, & pretiosis vestibus, aut alia ratione collectis, quæ itineri sat esse possunt pecuniis, aufugiant.

Alijs in portu à *Publicanis & quaestoribus pecunie eripiuntur*, cum nemini fas sit sine Principis licentia vltra decem aureos è regno exportare. Alios improbi mercatores fraudant, qui pecunias facile accipiunt transmittendas; vix vnquam reddunt, prætextu legis, qua anno 1585. cautum est, sub grauissima pœna, bonorum nimirum omnium proscriptione, & perpetui carceris, ne quis vllas transferre curet pecunias in eorum usum, qui ad *seminaria & Iesuitarum Collegia* confugiunt. At licet præ alijs, pauci sint ij, qui diuitijs in has partes veniunt, & in eo Scriba verum dicat; maiori tamen hoc dicit suo, quam adolescentum dedecore. Quinimo paupertas hæc quam eis Scriba exprobrat tantum abest à

Lex denõ
transmit-
tendis pe-
cuniis.

probro, vt singularis gloria æstimari de-
beat. Et si liceret in his immorari, possem
tibi nonnulla enumerare exempla de diui-
tiarum contemptu, quæ in his adolescen-
tibus admiratus sum, quibus vel ipse Scri-
ba id ipsum fateri cogeretur. Porro tibi
res constabit ex hoc vno, quod occurrit
in præsentia, ex quo alia similia tu ipse
conicias.

Illustre
exemplū
de contē-
ptu diui-
tiarum.

Frates duo illustribus & opulentis pa-
rentibus (sed Calvinianis si bene memi-
ni) nati, cum diuino beneficio Catholicā
Religionem didicissent, animum vterque
(altero tamen fratre inscio) ad vitam Ec-
clesiasticam adiecere. Maior natu, cum
iam de fuga cogitare inciperet, commu-
nicato suo consilio cum minori, multis
precibus eum hortatus est, vt ipse heredi-
tatem acceptaret: & ius primogeniture
ei libens concessit, quod se à Deo diceret
ad aliud vitæ genus vocari. Alter grato
animo fratris beneuolentiā & agnouit, &
verbis contestatus est; oblatā tamen here-
ditatem admittere noluit: quin, multis
rationibus apud maiorem fratrem con-
tendit, vt is suo iuge frueretur. Quid mul-
ta? Disceptatum est aliquandiu, diebus
aliquot in hac controuersia consumptis;
vtroque primas alteri deferente partes,
vtroque abnuente. Tandem cum neuter à
suo

fuopropofito poffet dimoneri, minor etiā
quod animo iam dudum conceperat Sa-
cerdotium, fratri manifeflauit. Et, inito
de fuga confilio, parentes vtraque prole
vno die orbauere.

Traiecto Oceano, Parisios primo, dein-
de ad feminaria iuerunt, vbi peractis stu-
dijs, alter Romæ, Remis alter facerdotio
initiati funt: & in Angliam deinde miffi.
Ibi minor natu (magifter in Theologia)
paulo poft obiit: alter adhuc fuperftes,
fcrente & fideliter, vt audio, laborat in il-
la melle, & cum ingenti fructu manipulos
colligit.

Oratio

Quod verò adolefcentes hos qui ad fe-
minaria confluunt facinorofos fcriba dicit:
non eft operepretium vt multis redar-
guam. Apud eos quippe promulgatur Edi-
ctum, qui ipfos domi noront: quare, fe ip-
fa vel nemine eam redarguente enanefcit
hæc calumnia. Præterea, cum adolefcen-
tes hi vigefimum annum plerique vix at-
tingant, & parentibus vt plurimum, illu-
ftris & nobilibus nati finz, nemini credi-
bile eſſe poteſt, in illa ætate poſſe eos tot
ſceleribus implicari. Sed eſto, ſcleratiſ-
ſimi fuerint & perditiffimi. Totum hoc
cedit in gloriam Catholice fidei: quæ ado-
lefcentes, quos hæreſis corruperat, quos
praua educatio ſcleribus contaminaue-
rat,

Calſina
quā ſcri-
ba impo-
nit adole-
ſcētibus,
exdit in
gloriā Ca-
thol. Re-
ligionis.

rat; continuo ad frugem reuocat; omni
virtutum genere excolit; probos, mode-
stos, & Christianæ perfectionis studiosissi-
mos reddit. Quod alio testimonio non
indiget, quam arcta & exquisita sub qua
in Seminarijs viuunt disciplina: & excel-
lens animi promptitudo, quæ in eis cerni-
tur, ad omnes labores & pericula pro
Ciuium suorum salute subeunda. Quod
si mihi scriba non credat, *operibus saltem*
eorum credat & discat, illam Religionem
venerari, quæ eos, quos Caluini secta (te-
stimonio scribæ) facinorosos effecit, con-
tinuo tanta probitate ornat, tanta armat
fortitudine,

Quales putet Scriba euasuros, si semina petere ex Anglia studiosi & probi adolescentes, & in Catholica Religione instituerentur: cum ij, quos ille facinorosos vocat, ad eorum virtutis gradum, tam breui tempore, & tanta facilitate ascendant? Oportenda proculdubio & desideranda foret cinibus nostris hæc Religio, qui de liberorum suorum de prauatis moribus, de fraudibus domesticorum, de amicorum perfidia, & alijs similibus, domi, ita grauitur conueruntur.

**Probitas
Catholi-
corum ex
ipso edi-
cto colli-
gitur.**

• Sed postremo, vt ad nouam legem de
inquirendis Catholicis veniamus, cum
hæc carcerem minetur illis, qui vel mi-

nimum

nimum in responsione vacillauerint, nonne Catholicæ Religionis gloriam commendat? Nonne bona Religio est illa, quæ tantum veritatis amorem pectoribus hominum inserit, vt nolint vel in extremo periculo, & discrimine mentiri? Quasi verò libere negare non possint se esse Catholicos, & sic effugere periculum? Nunquid non in hoc vel ipsi aduersarij testimonium ferunt, quanta sit Catholicorum innocentia, & quantus in eis veritatis amor, quos in tanto discrimine, vacillaturos putant, & minus prompte responduros?

Nobis, inquit Iustinus Martyr in prom-
ptu est, negare nos Christianos esse, dum à Iu-
dicibus vestris examinamur: sed nolumus tueri
vitam mendacio. Cum enim æternæ puræque
vitæ desiderio teneamur; damus operam, vt cū
Deo cunctorum patre ac opifice degamus, &
confitemur libenter, pro certo habentes fore vo-
ti compotes, qui factis declarant se Dei sequa-
ces esse, cupereque cum eo degere illic, ubi
nulla peccati sentitur rebellio.

2. Apoll.
ad Anto-
nium Piū

Porrò si meam velis de hac lege senten-
tiam, existimo nimis violentam esse, ac
proinde non posse durare. Violēta enim non
possunt esse perpetua. Nemo in posterum
conqueratur de Hispanicæ inquisitionis seue-
ritate, vbi nulla huiusmodi examinatio fit,

Violentiā
hoc edi-
ctum non
potest du-
rare.

vbi

vbi nemini quidquam molestia inferatur Religionis nomine, nisi sacramenta Ecclesie, aut fidei dogmata, verbo vel facto, aliqua ratione offenderit. In desperatis morbis violenta solent adhiberi remedia. Et periculosa res est, velle hoc pacto per violentiam regnare. Quod bene animaduertit, inter alios, olim celebris ille *Antigonus Macedonum Rex*, qui cum initio Regni sui, durior, & seuerior fuisset, interrogatus in senectute, cur tunc adeo clementer, ac placide regnum gubernaret: *Prinus*, inquit *regno mihi opus erat, nunc subditorum beneuolentia*; Sentiens Vir prudentissimus, *Regnum, armis, & austeritate interdum parari, sed non nisi honesta opinione, Cuiusque beneuolentia retineri posse.*

Nullus est in Senatu Regio, qui tantum sapiat, vt animaduertat hanc contra Catholicos acerbam persecutionem, non modo frustra, sed cum Regine ac totius Regni periculo fieri? Nullus *Gamaliel* est, qui illis dicat, *discedite ab hominibus istis, & finite illos; quoniam si est ex hominibus consilium hoc, aut opus, dissoluetur; si vero ex Deo est, non poteritis dissolvere illud.*

AA. 5.
Persecutores antiqui incidebant columnas.

nij angelis huiusmodi edicta. Euseb. li. 9. c. 6.

Huiusmodi Edicta, qualia nunc persecutores Angli contra Catholicos promulgant, antiqui olim Tyranni columnis aeneis incidebant, æterna illa fore sperantes & perpe-

perpetuo duratura: quę tamē, paulo post, euerſis columnis, deleta à Christianis & oblitterata ſunt.

Eandem plane opinionem tunc conceperant illi, quam nunc iſti in Anglia habere videntur: ipſorum nimirum conatu Religionem Chriſtianam euerſum iri. Quinimo, incumbenſibus in hoc opus omnibus prouinciarum Præſidibus, diſſuente ubique Chriſtiano ſanguine, credebant Gentiles, Chriſtianam fidem iam penitus cuiſtam atque extinctam eſſe. Sicq; *columnas & trophæa* conſtituta legimus, cum glorioſis inſcriptionibus de Chriſtiana Religione proſtigata; qualis inter alias, illa fuit *Clunie in Hiſpania*, cum hac inſcriptione, erecta.

Diocletian. Iouius. Maximi. Herculeus. Cæſſ. Augg. Amplificato per Orientem, & Occid. Imp. Roman. & nomine Chriſtianor, deleto, qui Remp. euertebant.

Vide quam glorioſa fuerint hæc vaniſſimorum hominum Trophæa, qui putantes ſe cum hominibus, & nō cum Deo bellum genere, *ante uictoriam*, vt aiunt, *triumphum cecinere*.

Inquirebant olim illi, & quæſtiones de Chriſtianis exercebant, eadem qua ſectarii

Perſecutores antiqui gloriabantur de extincta Relig. Chrii. Traianus prohibuit Chriſtianos queri.

rij nostri seueritate, sed frustra: nulli enim prius querendo, & cruciando lassati, quam Christiani sustinendo: Quare prudenter à Traiano rescriptum est, vt Christiani ad necem nulla ratione conquirerentur. Et cum Scapula Proconsul seuerius Christianos Carthagini perquireret, cum in eos quaestiones crudelius exerceret; admonuit eum Tertullianus, & ostendit, frustra eum tormentis Christianos oppugnare, nec posse Religionem ab illis conceptam animo, vlla ratione cruciatibus extorqueri; neque plectendo & necando Christianos, Religionem diminui, sed crescere potius & dilatari.

Tertul.
Apolog.
c. 2.
Plin. se-
cundus
lib. 10. e-
pist. 98.
Tertull.
ostendit
quam inu-
tile sit
querere
Christia-
nos.

Ter. ad
Scap. ca.
vlt.

Quid ipsa Carthago, inquit ille, passura est decimanda à te cum propinquos, cum contubernales suos illic unusquisque cognouerit; cum uiderit illic sortasse & sui ordinis uiros, & matronas, & principales quasque personas, et amicorum tuorum, uel propinquos uel amicos? Parce Carthagini, si non tibi: parce prouincia, quae, uisa intentione tua, obnoxia facta est concussionibus uniuscuiusque. Ostendit alibi idem Auctor, quale bellum sit, & qualis victoria Christianorum. Praelium est nobis, inquit, quod promoueamur ad Tribunalia, ut illic sub discrimine capitis pro ueritate certemus. Victoria est autem, pro quo certaueris, obtinere. ea uictoria habet & gloriam placendi Deo,

Apolog.
c. vlt.
Bellum &
victoria
Christia-
norum.

339
Et predam uiuendi in æternum.

Et infra, ostendens Religionem Christianam persecutione non minui, sed ea exultam, secundo potius germine propagari, subiungit. Hoc agite boni Præsides, meliores multo apud populum, si illis Christianos immolaueritis. Cruciate, torquete, dammate, atterite nos. Probatio est enim innocentie nostre iniquitas uestra: ideo nos hæc pati Deus patitur. Exquisitior quæque crudelitas uestra, illecebra magis est sectæ. Plures efficimur, quoties metimur à uobis: semen, sanguis Christianorum. Multi apud uos ad tolerantiam doloris & mortis hortantur; ut Ciceronius in Tusculanis, ut Seneca in fortuitis, ut Diogenes, ut Pirrbon, ut Calpurnius. Nec tamen tantos inueniunt uerba discipulos, quantos Christiani, factis docendo. Illa ipsa obstinatio, quam exprobratis, magistra est; quis enim non contemplatione eius, concutitur ad requirendum quid intus in re sit? Quis non, ubi requisit, accedit? ubi accessit, pati exoptat? Ut Dei gratiam redimat, ut omnem ueniam ab eo, compensatione sanguinis sui expediat? Omnia enim huic operi delicta donantur. Inde est, quod ibidem sententijs uestris gratias agimus. Ut est æmulatio diuinæ rei & humanæ, cum damnamur à uobis, à Deo absoluihur. Hæc ille.

Vides quam pulchre antiquus hic auctor nostram persecutionem descripserit & ip-

Apolog.
tico. capi.
vlt.

Nota esse
fectu per-
secutio-
nis.

Nota.

Adole-
scens in
Anglia
videntes

excarnifi-
cationem
& suppli-
cia sacer-
doti, vo-
ta nuncu-
pant Sa-
cerdotij.

& ipsas Catholicorum nostrorum cogi-
tiones omnino expresserit. Testes mihi
erunt iudices & carnifices vestri, quomo-
do morituri Catholici, accusatoribus suis
& tortoribus gratias agant. Acepi de
pluribus, qui cum è Caluini partibus sta-
rent, conspecta excarnificatione alicuius
nostri sacerdotis, non modo Religionē Ca-
tholicam amplexati sint, sed eo ipso mo-
mēto, propositum etiam sacerdotii susce-
perint, & continuo parentibus, & patria
relictis ad seminaria confugisse, vt illic
sacris initiati, domum redire possent ad si-
milis tormenta sustinenda.

Si mili-
tes audēs
proficisci
ad bellū;
cur non
Sacerdo-
tes ad mas-
tūlum?

Prælium, inquit Tertullianus, est no-
bis, quod prouocamur ad tribunalia, vi-
ctoria gloriam & prædam inestimabilem
annexā habet. Ignauia profecto esset, & ni-
mia imbecillitas, à spe amplissimi præmii
minacibus Edictis deterreretur. Milites quo-
tidie exiguo stipendio cōducuntur, & ina-
nis gloriæ expectatione alliciuntur ad
bellum, in quo non leuiori periculo ver-
santur quam Catholici & sacerdotes in
Anglia. *Tantum doloris habet, hostis trans-
figi telo, quam carnificis cultro secari.* Quare
non putet scriba, dum illi ad bellum tem-
porale æquali periculo, leuiori præmio, im-
becilliori spe, paucioribus auxiliis fulti lu-
bentes accedunt, defuturos sacerdotes,

qui

quietiam cum capitis discrimine, opem
serant suis fratribus in extremo damna-
tionis periculo constitutis: aut defuturos
in Anglia *Albanos*, qui eos hospitio exci-
pian, venientes.

Beda in
hist. Angl
l. i. c. 6. &
7.

Sacerdos Dei (inquit Divus Cyprianus) Euangelium tenens, & Christi precepta custo-
diens occidi potest, vinci ne potest. Arment nam
heretici, dum nos putant sua criminatione ter-
veri. Oramus, ac deprecamur Deum, ut eorum
corda mitescant: ut magis petant fandi pro se
preces Amittitis, quam ipsi fundant sangui-
nem Sacerdotis. Si autem in suo furore perman-
serint, nullus Dei Sacerdos ita infirmus ita ies-
cens & abiectus est, imbecillitate humana me-
diocritatis ita invalidus, qui non contra hostes
& impugnatores Dei, divinitus erigatur, quin
non humilitas & infirmitas, vigore & robore
Domini protegentis, armetur.

Cypr. de
fortitudi-
ne Sacer-
dotum.
Epist. 3.

Vis experimento cognoscere quam sit
vera hæc Cypriani assertio? Scriba pro-
culdubio censuit crudeli hoc edicto ita
perterrendos Sacerdotes Catholicos ut
nemo deinde auderet in Angliam venire.
Et certè, qui humanis tantum viribus res
æstimaret, censeret futurum esse, ut illi,
spe aliquid proficiendi deposita, omnem
etiam abijcerent veniendi voluntatē. Sed
tantum abest, ut hæc persecutorum cru-
delitas fortes animos a glorioſis inceptis
deter.

Nouns fer
nor Ca-
tholicorū
ex recen-
ti hoc edi-
cto.

deterruerit, ut maiores etiam sceleris, & ad altissima quaque, conduplicatis veluti stimulis excitauerit.

Documento esse potest nonus ille, quæ in multorum pectoribus Deus accendit, feror, quibus quia liberum non est sponte se in medios hostes conijcere, sed vices quisque suas expectare cogitur, tū à suis moderatoribus quasi militiæ Ducibus, signo dato dimittantur è Collegijs quasi è Castris: ostendunt tamen quacunque possunt ratione, quem animum habeant, quæ non solum acriter, verum etiam alacriter, vel ad certam victoriam, vel ad gloriosam mortem huius edicti occasione exarserint. Scribunt litteras pietate & amore diuino flagrantissimas. Dixeris profecto, *nā esse consilium contra Dominum*, hoc magis ad pietatē impelli, quo magis aduersarij ad furorem, flammæq. diuinæ, vestri edicti promulgatione veluti minerta quadam frigida aspersione, vehementius increuisse. Dicunt enim se & maximos sentire in animo affectus, multoq. solito acriores impulsus, ad istam provinciam subeundam. Idque ipsum tanto cum sensu expectant, & lacrymis, ut alios in admirationem tantæ virtutis rapiant, & ipsi velle videantur profusionem sanguinis, profusione lacrymarum anticipare. Non est

est illos nihil magis habere in desiderio,
in optatis, in votis, nihil magis quotidie
inclamare, efflagitare Deum, atque homi-
nes orare, quam ut sibi liceat quam pri-
mum excurrere, & capitali edicto inno-
cuum caput obijcere. Fallitur igitur, &
imprudenter labitur errore, quicumque pu-
tet minis & terrore intentatis, deterreri
illos a suscepto sanctissimo consilio. Cum
ita illustres significationes cernantur au-
di nunc maxime inflammatis, & nobilita-
ti feruoris.

Quod ut clarius elucescat, ut tantæ fi-
dei atque virtutis nuntius tuas aures cū
voluptate impleat & admiratione, necnō
animum plane convincat & nostrum fa-
ciat: Non granabor extremis hisce litem
ris meis, orationem inferere, quam Ro-
ma non ita pridem accepi, quam, eiusdem
quem paulo antè describebam feruoris
indicem, ad summum Romanum Pontifi-
cem alumnus habuit; qui dum pro more
Sanctissimæ Patrem cum septem sociis
conuenisset, in Angliam secum & Collegio
discessurus, in hunc modum exorsus est.

Imus (Beatissime Pater) in Angliam patriā
nostram Romano olim Pontifici addictissimam,
nunc (quæ eius infelicitas est) reluctantem &
insensam. Imus in horridam hæreticæ prauita-
tis syluā, quæ Catholica Religionis hortus ame-

Oratio
nuper ha-
bita ad
Summū
Pontif.

Vna

diffinitur quondam fidei. Imas in Angliam, mis-
sam quidem, quia perdita est; miseriores, quia
perditionem non agnoscit suam, miseriam, quia
si agnoscat, eadem tamen obstinato & peruerso
animo doleat. Et licet illa nos Cuius mem-
fori suos, quos proditores falso appellat, quasi
crudelissimis edictis iam nunc designat ad mor-
tem: nos tamen, illam carissimam patriam &

Hos, dam confitemur & agnoscimus. Nam si in ea natu-
rati in An- ralem amorem, ut nobis interitum parei, exim-
glia, ut rit impietas, diuinam in nobis charitatem, ut si
perduel- alius saluti quacunque ratione consulamus, ac-
lea. cendat pietas. Imas, vel restauraturi, si annuat
ad regem Deus, collapsam in Anglia Religionem; vel
he. alid vitam, si idem concesserit, pro fide Catholica,
Bonaue pro dignitate tua Pater sanctissime possumus.
almo. Imas, spe incerta ad certa pericula; fiduciam ta-
mon omnem in sanctitatis tue benedictione re-
ponimus. Ista erit nobis via dux; propugnacu-
lum, & Diuini pignus auxilij. Hanc obnixè &
humiliter petimus. Aequum est ut Romana
Sanctissima Sedes; quos extra patriam dege-
ret humanis alant subsidij: eosdem in patriam
vedentes; diuina opè, & benedictione con-
firmet.

Rogat Pō Vnum verò à tua clementia efflagitamus,
uicem ut ut non solum nobis amantissime, ut facit, diui-
velit sub nam benedictionem impertiat; sed etiam in ani-
nenire An mo conseruet; misera nostra patrie memoriam,
glie perl- nunquam desinat de illius salute; pio & con-
clitanti. flanti

sancti animo cogitare. Per istam dextram diuina clementia plenissimam, per istum ordinem pietatis qui tibi vivit in pectore, per istam quæ in omnes animas, Christi sanguine aspersæ indulgentiam, oramus, & obsecramus, ut perditæ Angliæ subuenias, ut opem ferat non potens, imò rennenti, imò etiam repugnantem. Divinum genus bonitatis est, beneficia spargere in immeritos. Plus præsidij positum est in solo nostro affectu, & voluntate, quam quisquam credat. Intelligant omnes, te ut auctoritate & munimine, ita etiam potestate Cælo proximum esse.

Exod. 17.

Irruimus nos, tanquam infirmus exercitus, in innumerabiles & crudelissimos Amalechitas, pugnaturi: remanes tua sanctitas in mōto, in isto divina fidei fastigio: attollat, quaesumus, tanquam alter Moses supplices ad Cælum manus; iuno enim nos fortiter pugnabimus, ut Horiam fortasse consecuturi. Quod si ut Moses manus graves erat, & terram versus naturali pondere recidebant, ita manus tua maximarum negotiorum onera, nonnihil aliquando deprimantur minua ad Angliæ salutem intentæ: aderis hi nobis, secunda spes & columina Angliæ nostræ, qui tanquam Aaron & Huer, labores eas sua vigilantia precibusq; sustentent. Sic enim fies, quod de Mose legimus, ut nunquam illæ lassentur: nos vero, uti dicebam, acriter succiterq; pugnemus.

Innuebat
Cardina-
les Cæta
num, Pro
rectorē: &
Alanum,
Anglum,
præfete.

Atque utinam ego sustineam verbum elo-

quar ex privato meo sensu iutam, inter pa-
 guandum, iutam hanc pro meo Christo, pro mea
 patria, pro Sede tua Apostolica sum dignus of-
 funder e iutam in inuidissimo Evangelij testi-
 monio moriar. Me felicem, Pater Clementissi-
 me si moriar, te felicem, si uincant socij. O sele-
 berrimum d. sanctum d. Diuinum Pontificatum
 tuum, si illo decurrenne Anglia respiscat; si re-
 deat ad ouile, grex profugus & errabundus; si
 ad hos pedes, quos ego uenerans de osculor, Re-
 gni nostri corona deponatur. Quis scit, an fides
 & pietas, quae sub Clemente Septimo misere
 perijt in Anglia: nunc denuo feliciter, sub Cle-
 mente Octauo, Caelo terraq. plaudentibus reui-
 uisat.

Pōtificis
 rēspōsū

Hic, quos motus fecerit in omniū qui
 aderant animis hęc oratio, non difficile
 est iudicare. Quidni enim pios ac religio-
 sos animos afficeret, quæ impios etiam,
 & ferreos flectere plane, ac permouere po-
 tuisset? Excepta est ut quidam mihi remi-
 lit qui interfuit, spiritali quadam volu-
 ptate, & lacrymis serè omnium: ipse verò
 Pater humanissimus atque optimus, te-
 nerrimum quendam amoris sensum, stu-
 diumq. propagandæ Catholicæ Religio-
 nis, animo concipiens, in hęc verba re-
 spondit.

Inuidemus profeclō nobis, quos Deus ad tam
 tam prouinciam elegit, ut mutamini ad labo-
 randum

pendum in Patria uestra, iungat eius respōd
ad Martyrium. Vellemus posse uobiscum mori,
& participes fieri tanta felicitatis atque pal-
mae. Sed quoniam, hic, totius Ecclesiae cura at-
que procuratio detinemur, ex quo non licet
pergere ad effundēdum sanguinem, in Patria
uestra huic sedi olim addiētissima non cessabi-
mus uobiscum adesse orationibus atque uotis,
ut conseruet Deus spiritum, quem effudit in cor-
dibus nostris. Vestrum est, quem seruiorem quā-
que pietatem hausistis à Deo, ita alere uirtuti-
bus ita benefactis excolere, ut in finem usque
perseueret, & fructus ferat, respondentis ex-
pectationi, quam de uobis concitastis.

ad hunc
ordinem
et c.

Horum verborum veritatem, vehemē-
ter diuina (ut credere par est) inspiratio-
ne perfusus, lacrymis postmodum testa-
tus est bonus Pastor, quas, ubi à suis pedi-
bus vidit discedentes alumnos, ita vberem
effudit, ut fletum aliquo temporis inter-
uallo non valuerit continere. Nimirum
ad illum amorē, quo Collegium Anglorum
prosequebatur antea Cardinalis, protector
cum esset, magna facta est accessio, ubi ad
altissimam illam sedem euectus, omnium
animarum curam diuinitus suscepit.

Videat
hereticus
qui est à
Ro. Pont.
auertit,

Hinc videas quo animo sit affectus Pó-
tifex erga patriam gentemq. nostram,
quem tamen ut capitale hostem, in odium uul-
gi persecutores conantur adducere. Patris

198
Pontificis enim animum iaduit, neque potest quam
munificētia in se-
minaria.
filios sibi à Deo datos esse cognoscit, etiam
rebelles & effusa licentia insolētius aber-
rantes, non amare vehementer. Videtur
que, ut ferunt, velle clementia sua, offi-
cijs, beneficijsque, obduratos nostrorum
animos emollire. Iam enim peramplam
Pensionem olim à Gregori Decimotercio
ad tempus assignatam Remensi Col-
legio liberalissime confirmante vsque dū
persecutio Anglicana deserviat, veniatque
tempus quo tuto Oxonij & Cantabri-
giæ Catholice Scholæ aperiri & celebra-
ri ab omnibus possint. Aes alienum quo
Romanum Anglorum Collegium non mo-
dice obstrictum erat large dissolvit. Eius-
dem annuos redditus amplificavit. Egit
cum Philippo Rege ut pro sua sapientia,
& iam nota orbi terrarum pietate, para-
ta haberet in Hispania domicilia, Regijs
vel Ecclesiasticis instructa prouentibus,
ad alendum non exiguum Anglorum nu-
merum, qui non modo, presenti possint la-
borantis patriæ calamitati subuenire; sed
etiam ubi primum Dei bonitate rerum
conuersio fiat, Pastorum fungi muneri-
bus, & dispersas Christi oves ad meliora
pascua, citius pleniusque, reducere.

Quem sensum cū det Deus summo Pon-
tifici, facit, ut hoc etiam indicio speremus
suam

Aliud ta-
ditum
Angliam
breui cō-
uertendi.

suam bonitatem nobis iam placari: & pa-
lo post fore ut perditæ provincie salus su-
ma cum totius Christiani orbis gratula-
tione recuperetur. Quid ni igitur quo divi-
na iam inclinât voluntas; eodem vestra studia
cogitationesque propendeant? Quin resipi-
scitis aliquando? Quin ab errore ad veri-
tatem, a perfidia ad fidem, a corruptione
morum ad vitæ innocentiam, ab hæresum
infami colluvione ad purissimum veræ
Religionis fontem recurritis?

Gemit nunc Anglia in persecutione sua
sub Elizabethæ ingo, sicut olim sub Decio,
& Diocletiano gemebat Roma. Trium-
phat nunc Roma sub Clemēte octavo Pe-
tri successore, sicut mox sub Catholico Re-
ge reslorescens Anglia triumphabit. Præ-
tereunt dies & anni, præteruolant tempo-
ra, omnisque vitæ huius tum miseria tum
fœlicitas, velocissima currentis cui cir-
cumuectione finitur. *Sola veritas inconcussa
manet*, nulloq; impetu labefactata conuel-
litur; depressa surgit, & clarescit oppu-
gnata.

Sæpe alias gravioribus, quam modo ia-
ctata est fluctibus nautica Petri, sæpe er-
roribus, sæpe persecutionibus exagitata:
tamen omnia post paucos semper annos
cessauere. Hæc, inquit Cyprianus, uere de-
mentia est, non cogitare, nec scire, quod menda-

Menda-
cia non
diu sal-
lunt.

Epist. 3.

cia non diu fallant. Noctem tandem esse, quam-
 diu illucescat dies: clarificato; autem die, & sole
 abortu, luci tenebras & caliginem cedere, &
 que grassabantur per noctem latrocinia cessa-
 re. Habuerunt suum finem aliorum seculorum
 mala; nostra non poterunt esse diu-
 turna: idque tum præterita tum præsen-
 tia sperare iubent, & expectare.

Cur mul-
 ta infi-
 gnia de
 rebus An-
 glicanis
 nunc oc-
 cultetur.

Dabit suo tempore gratiam posteris le-
 ctionem Ecclesiastica nostra huius seculi
 historia; cui; Catholicorum vexatione &
 cruciatibus, materiam nunc præparant
 aduersarij. Nos ut totidem auri ponde-
 ra gratulantes plaudentesq; colligimus,
 & recondimus ut pretiosissimas marga-
 ritas, quibus deinde Christo Domino cõ-
 ficiamus diadema, sponsæq; Ecclesiæ moni-
 le venustissimū adornemus. Et dabit Deus
 tempora, quibus cuncta poterunt tuto di-
 uulgari: quæ plurima nunc celare cogamur,
 ne fratribus videlicet periculū creemus.
 Interim, quo magis in nos sœuiūt persecu-
 tores, eo magis Christi domini amplificat
 gloriā, in cuius virtute, ac nomine prælia-
 mur, sibi ipsis vero aliud nō parant, quam
 supplicium, & ignominiam sempiternam.

Flagella
 õlīm sub-
 secuta p-
 sepultio-
 nes Chri-
 stianorū.

Vnum porro nos angit idque vehemē-
 ter, quod Anglia nostra, immanitatis hu-
 ius ac sceleris sit luitura pœnas: eo etiam
 acerbiores, quo suis ipsa oculis cogetur

per-

persecutorum suorum spectare miseras,
quos ut solet, tardis quidē, sed gravissimis
exitiiis, Divina ira atq; iustitia vindicabit.

Refert Iulius Capitolinus in Antonio
Pio, quibus cladibus Deus afflictauerit,
quibus prodigijs terruerit Romanum Im-
perium, dum sciret in sanctos Impera-
tor. *A*duersa huius temporis hae prouenerunt
(inquit ille) fames Civici ruina, terrae motus,
quo Rhodiorum, & Asiae oppida conciderunt,
& Romae incēdium fuit, Nardoneſis Ciuitas.
Antiochense oppidum, & Carthaginense so-
rum arsit fuit & Tyberis inundatio, Et alia
i r hunc sensum, Quibus timore percussus
Imperator, ut diuinum numen insensum
placaret, ne in ipsum vindicta transiret,
Gentiles à Christianorum persecutione dato va-
scripto anno 15. sui Imperij cohibuit, ipsosque
Christianorum accusatores supplicio multan-
dos praecepit.

Valuer
siles Cla
des.
Iul. Capit
ol. in An
to. Pio.

Euseb. lib.
4. c. 18
et 19
et 20
et 21
et 22

Decius furens in Christianos, paulo post
ipse cum filio miserando interitu extin-
cti sunt & Rom. Imperium tanta clade af-
fectum, ut pro pace redimenda, Ro. Popu-
lus seitis tributum tunc primum pende-
re coepit.

Cum Echnici sub Gallo & Volusiano
Christianos vexarent, exorta est ultio vio-
laci nominis Christiani, & currentibus Edi-
ctis, quibus prastigaretur Ecclesia, subsecuta est

in

Orosius in persecutores incredibilium morborum pestis
 l. 7. c. 21. horrenda, adeo ut testetur Orosius, nullam
 fere provinciam Romanam, nullam Civitatem,
 nullam domum fuisse; quæ non illa generali pe-
 silentia correpta, atque vastata fuerit. Postem
 hanc dira fames subsequuta est; & bella plurima
 eodem tempore infauis cladibus Romanum af-
 fixerunt Imperium.

Præfides & Persecutores diuinitus puniti.
 Apol. c. 3. Doleamus, inquit Tertullianus, necesse est
 quod nulla Civitas impune laura sit sanguinis
 nostri effusionem, sicut & sub Hilariano Præsi-
 de, & quæ sequuntur. Vbi post nonnulla in
 hunc sensum de vniuersalibus cladibus,
 quas nonnulla Regna, atque provin-
 ciæ, quæ Christianos afflixerant, pertule-
 runt, hoc de Præsidibus quibusdam, qui
 acrius in Christianos innecti fuerant,
 subiungit.

Possumus æque & exitus quorundam præ-
 sidum tibi exponere, qui in fine vitæ suæ, recor-
 dati sunt se deliquisse quod vexassent Christia-
 nos. Vigellius Saturninus, qui primus hic gladiū
 in nos egit, lumina amisit. Claudius Hermianus
 in Cappadocia cum egrè ferens uxorem suam
 ad hanc sectam transisse, Christianos crudeliter
 tractasset, solus in prætorio suo correptus peste,
 cum vitæ vermibus ebullisset: nemo sciat, ad-
 bat, ne spe gaudeant Christiani. Postea cognito
 errore suo, quod tormentis quosdam à propo-
 sito suo excidere fecisset, pene Christianus di-
 scessit.

Nota.

*festis. Celsus Capella in illo exim Byzantiam,
Christiani gaudente, exclamavit: Sed & qui ul-
denter sibi impune tulisse, venient in diem Di-
mini iudicij.*

*Sub Marti Antonij Imperio, Senatores Ro-
mani Praefecturas provinciarum geren-
tes, pessime de Christianis meriti sunt;
eosdem per calumniam delatos manci-
pantes carceribus, cruciantes saevissima
morte trucidantes: mortuo autem paulo
post Marco Antonio, successit Commodus,
quem acerbissimum experti sunt Chri-
stiani sanguinis ultorem; quando iidem
Senatores, & Proconsules, eisdem quibus
Christianos paulo ante affixerant, exagi-
tati sunt molestijs, & diris ac novis cas-
bus afflicti, dū Christi Ecclesia, sub impio hoc
Principe pace ubique, & tranquillissima quiete
frueretur: quod magis innotesceret Genti-
libus, hanc poenam talioni sive fuisse, in sup-
plicium Christiani sanguinis effusi.*

Senato-
res Ro-
mani.

Dio. Lam
prid. in
Commo-
do.

*Papinianus Romanus Index & alij Iu-
risconfulti, quod in causis Christianorum
iudicandis nullam aequi habuissent ratio-
nem, sed proculcatis legibus innocentes
homines condemnassent, ipsi paulo post
Geta Augusto occiso, iubente Antonio,
nulla mortis digna allata causa, quae in
Christianos irrogassent, eadem supplicia
pertulere. Quo tempore, senatum & Ro-
manos*

Iudaea.
Hero-
dian. l. 4.

manos (Gentiles homines) In Christi
 sanguine ultionem, quem paulo ante
 abunde effuderant, immanis clades per-
 cussit; pijs, atque fidelibus intactis.

Dicitur A- *Ulpianus*, iuriconsultus, sub Alexandro
lex. hostis Christianorum, Deo viciscere, bre-
 uidebitas penas dedit, a Prætorianis mili-
 ribus crudeliter occisus.

Sed, ne solos Ethnicos enumerasse vi-
 dear, vnum affero *Constantinum*, quidam
 perstitit in Christiana pietate, omnia ei
 prospere contrigere, adeo ut nullum vn-
 quam fuerit felicius cuiusquam Imperiū
 Cæterum, cum sui nobilitas, aliquando in
 Religionem christianam deliquisset, in
 ratum continuo venit discrimen ut ad fe-
 dandum bellum domesticum, ferire neces-
 se fuerit in carissimos & nobilissimos pa-
 latij sui milites; & propriam coniugem,
 & filium Crispum iam Cæsarem creatum
 è medio tollere; & profecto, ipse vna cum
 Imperio ruiturus videbatur, nisi conse-
 ssim Christianæ Religionis remedio, factus
 expiasset. Hocque in primo Christia-
 no Imperatore ad reliquorum institutio-
 nem ostendere voluit Deus, ut constaret
 omnibus, vanam, fallacem, ac instabilem
 esse omnem gubernandi rationem, quæ
 cum iniuria fidei, ac Religionis offensa
 exercetur.

Possem hic tibi infelicem Iulianū Apo- Multi
 statz mortem, & alia sexcenta huiusmodi persecu-
 enumerare, si antiquis opus esset; aut si tores An-
 hoc ipsum domestica, & quotidiana non gli, mise-
 docerent exempla. Lecestrij Comitis turpis- ra morte
 simus exitus. Valsingamij extrema dies, perierit.
 horribilis fetor corporis & morientis de-
 speratio: Bellus index cum Sociis, Oxonii
 repentina morte correpti: Festipacius, Che-
 cus, Harslominus & alij quā plurimi miserabi-
 liter apud vos extincti, vlticem numinis
 iram luce clarius ostendunt. In hostium nu-
 merum veniens paulo post & reliqui persecu-
 tores, qui modo nos vexant, nisi alieno edo-
 cti exemplo resipiscant, quod sane, ex ani-
 mo cupimus, & optamus.

Vtinam audirent (si nos suspectos ha- Cipria-
 beant) doctissimum, & sanctissimum Mar- uus in tra-
 tyrem Cyprianum, illos alloquentem ar- tatu con-
 que vt à furore desistant monentem, in tra Deme-
 hac uerba. Offerimus vobis animi & consi- trianum.
 lij nostri salutare munus. Et quia odisse non li-
 cet nobis, & sic Deo plus placeamus, dum nullam
 pro iniuria vicem reddimus; hortamur dum fa-
 cultas adest, dum adhuc aliquid de seculo supe-
 rest, Deo satisfacere, & ad vera Religionis cā-
 didam lucem de profundo tenebrosæ supersti-
 tionis emergere. Non inuidemus commodis vo-
 stris, nec beneficia diuina celamus. Odij vo-
 stris beneuolentiam reddimus; & pro tormen-

sis ac supplicijs, quæ nobis inferuntur, salutis iter demonstramus: credite & vivite, & qui nos ad tempus persequimini, in æternum gaudeate nobiscum. Quando istinc excessum fuerit, nullus iam locus penitentiae est, nullus satisfactionis effectus. Hic vita aut amittitur aut tenetur: hic salutis æternæ, cultus Dei, & fructus fidei, providetur. Nec quisquam aia peccatis retardetur, aut annis, quo minus veniam ad consequendam salutem.

Salutare
cōsiliū.
Amos. 5.

Deum vel serò querite, quia iam pridem per Prophetam præmonens hortatur, & dicim querite Dominum, & vivet anima vestra. Deum vel serò cognoscite. Credite illi, qui omnino non fallit. Credite illi, qui hæc omnia futura prædixit: & sciote hanc esse iram Dei censuram, ut qui beneficijs non intelligitur, vel plagis intelligatur. Credite illi, qui credentibus præmium dat vite æternæ, Credite illi, qui incredulis æternæ supplicia, gehennæ ardoribus irrogabit. Quæ tunc erit fidei gloria, quæ pæna perfidiæ, cum iudicij dies venerit? quæ letitia credentium, quæ maestitia perfidorum, noluisse istuc prius credere, & ut credant iam redire non posse?

Supplicia
æterna p-
secutorū.

Cremabitur additis ardens semper gehennæ, & vivacibus flammis vorax pæna nec erit unde habere, tormenta, vel requiem possint aliquando vel finem. Servantur cum corporibus suis animæ, infinitis cruciatibus ad dolorem: spæ

stabitur

393
Habuerunt illi a vobis semper, qui die non spe-
davit ad tempus: & in persecutionibus factis,
oculorum crudelium & duntaxat fractus perpetua
visione pensabatur, secundum scripturam sancte
fidei dicentis: Veritas eorum non morietur, &
ignis eorum non extinguitur: & erant ad mi-
sionem uniuersae carni.

Matth. 9.

Veinam filia dicitur sui memor pericu-
li, memor diuini iudicii, & mortis suae que
preforibus est, & quis auribus hanc sanctis-
simum Martyrem auscultaret, qui olim
Demetrium, & illam ipsam eisdem ver-
bis alloquitur.

Ladere seruos Dei & Christi, persecutio-
nibus suis defunctos, quos hescos ultio diuina defun-
dit. Inde est, quod nemo nostrum quando oppre-
benditur, iudicatur, nec se aduersus iniustitiam
sententiam nostram, quamvis iustitiam, & impio-
nostem populus sit, iustificatur. Patienter facit de
securitate ultione, securitas. Innocentes nocen-
tibus cedunt. Infantes, paruis & cruciatibus ac-
quiescunt, ceteri ex fidenter, quod multum non
remaneat quodcumque perperamus, quoniam
maior fuerit persecutionis iniuri & culpa & in-
flicta. Rix fuit & gradior pro persecutione vindi-
cta. Nec nunquam impiorum scelus in nostrum
nomen emigrit, & non solum diuinitas vindi-
dicta committitur. Vt memoriam nostrae iustitiae
antiquae, & obsequii pro cultoribus Dei sepe
reperit, nullo magis praerogatio & volumus, do-

Christi
ni cur se-
pe non re-
sistat per-
secutori-
bus.

et ego A
milia or
monstru
doctus A

Diuinam
vindictam
nunquam
fugit per-
secutores

capientius receperis rei factus est, quod sic celeriter, quodq. in tanta celeritate sic granditer, nuper secuta defensio est, ruina Regum, iactura opum, dispendio militum, diminutione castrorum. Nec hoc casu accidisse aliquis existimet, aut fuisse fortuitum puri, cum iam pridem scriptura diuina posuerit, & dixerit: Tibi vindictam, ego retribuam, dicit Dominus. Et iterum Spiritus sanctus praeuocat, & dicit: Ne dixeris, Alciseas me de inimico meo: Sed ex parte Domini, ut tibi auxilio sit.

Elizabetha adula-
toribus cir-
cumcepta
non audit
sanū con-
siliū.

Grauiſſimis huius sancti viri adhortationibus utinam aures adhiberet, & accederet animum Elizabetha, quandoquidem nuda a fidelibus amicis, adulatoribus circumcepta, veritatem a suis audire non solet. Quae infelicitas, licet omnibus ferè Principibus sit communis, in ipsam tamē, propter temporum ruinam, ac labem, maxime cadit.

Reges raro audiūt
veritatem

Antioch⁹.

In syluas Reges profugiant necesse est, & quodammodo desinant esse Reges, ut in eorū aures aliqua se aura veritatis infuset. Docuit Antiochus, qui cum in venatu seram insequitur, aberrans a cetero comitatu, in casam pauperum ignotus introit: auditque, quod cetera quidē probus Rex esset, sed plerisque functiones mandaret amicis improbit, ipse ad eorum facta conueniens talia, quod immo-
dice

Antiochus
in casam
pauperum
introit

dice prauatā indulgens voluptatibus pu-
blica necessariaq. negligeres. Quid mul-
ta vbi postera luce inuentus a suis, purpu-
ram, & diadema vellet resumere. Age, in-
quit, ex quo nos indui. *hæc primum hæc de
me ipso audiri*

In tanta igitur fidelium amicorū ino-
pia quanta laborat Reges omnes, sed præ-
cipue Elizabetha, tuum erit, hoc benefi-
cium ei prestare, vt per te saltē nunc pri-
mum, aures veritati aperiat, suæq. tan-
dem animæ ac Regni sui insoluitati sa-
lutiq. consulat.

Auctor sis, pro tua sapientia, consultorq.
pacis cum Rege potentissimo facienda.
At dices durū, videtur Regine plurimiq.
eius consilij ac negotiorum administris,
eas esse pacis condiciones, vt præter alia
quæ subeunda essent incommoda, magna
vis auri Regi reddatur. Atque conditio-
nes sunt. Per vim enim crepta, diuino hu-
manoq. iure restituenda. Sed facile de cō-
silio, persecutores innocentium, Pirata-
rum fauores, Calviniani Ministri, me-
gis iam diuitijs disfluunt omnes. Ad illos
pertinet, aut crimina atque audacia ere-
ptionis: sic etiam pronectus & subdus.
Ad illos velut ad mare, rapinarum omnium,
exactionum, inique oron. veditigalium, sum-
ma confluēbat. Illi tantum sibi quantum

Facile cō-
siliū Pa-
cis.

Facile cō-
siliū Pa-
cis.

infinita cupiditas suafisset, retinebant. Illi
igitur quorum est culpa, poena debita pe-
niantur. Illi, quas male partes habent pe-
cunias, ad redimendam pacem, soluen-
dumq. Regi eiusq. subditis debitum, con-
ferant. Ita enim, nec quicquam detrimen-
ti faciet Regina: & bono publico, privatis
inuisq. orogationibus consulitur.

At inquires, hoc ipsum aspersum, intol-
lerandum, periculi plenum ac tumultuosum.
Asperum fateor, privatis latronibus, sed
necessaria ratio publica expedienda salu-
tis. Aliena se pecunia, iniuste, intemperan-
ter, insatiabiliter ingurgitant, & euomac-
iam & refundant, etiam cum dolore & tor-
sione. Nulla illis sit iniuria; sanissimum
erit & optimum consilium tuum.

Catholici
dimitten-
di essent &
vinculis.

Auctor praeterea sis, ut Catholici qui
per summum scelus, custodiarum iam dis-
spualiore miseriaq. conficiantur, & vincu-
lis quam cicissimè dimittantur: ut quierè
vivere illis liceat, ne omnia sint illis plena
timoribus, ne periculum & infideas, vita
ac fortunis suis strui quotidie, etiam ab
intimo quoque videant, ac perhorrescat
ne perpetuo vexentur, non tam infamia
ac dedecore, quam exilio & plagis, non
suppliciorum praesentium dolore, quam
imminentium metu, ne prodantur, ne ex-
pleantur, ne iniustissime moriantur.

Auctor

Auctor sis, si non ut hæresim abijcias Permitte-
 Regina (quod tamen & illi salutare, & bo- das Ca-
 nis omnibus exoptatissimum esset) si non tholicis,
 ut auitam pietatem in suo Regno resti- vsius suæ
 tuat, eamq. protegat impostero ac de- religionis
 fendat: (quod tamen gloriosum illi foret,
 itaque contractam iam eternæ ignomi-
 niz maculam planè deloret) certè ut Ca-
 tholicis, conscientiz libertatē relinquat,
 ut integrum eis faciat in sua Religione
 persistere; cum præsertim aut intelligat
 aut intelligere debeat, eam, quam illa nō
 tam sua impietate, quam nequissimorum
 suasu oppugnat, multo ceteris esse melio-
 rem, imò solam præ ceteris esse bonam.

Auctor sis, ut ne Catholicos respuat, & Catholi-
 a Reipublicæ negotiis aut magistratibus ci ad rei-
 ar ceat. Hos in aulā admittat, hos ad col- pub. adm-
 loquiū accersat, hos in consiliū publi- nistratio-
 cum & priuatum adhibeat. Quod si fece- nem vocā-
 rit, videbit profectò, quā fideliter, quā di.
 sanctè, quā prudenter administraturi
 sint omnia. & argumento esse potest, ut
 alia prætermittam, illa ipsa edicti clausu-
 la, qua *Primarij quicq. totius Regni sine Ec-* Catholi-
clesiastici sine seculari (ne auilicos quidem Re- corū per-
gina excludēdo) iubent denūtiare Præfectis, specta pro-
senulorum numerum, conditiones, & nomina; bitas con-
 ut si qui lateant Catholici comprehendā- ciliat mul-
 tur. Ut quid enim ista denuntiatio, tam torum ani-
mos.

Permittit
huc
et
alibi
religionis

universalis, tam fœdera, tam exacta? An
non quia intelligit omnes ferè Calvinis-
nos & sectarios alienius pretij, aliquem
spod se habere Catholicum, cui rerum
suarum curam administrationemq. com-
mittant? Vt quid autem hoc? Nonne de-
beret morum & Religionis similitudo ani-
mos conciliare, efficerequè, vt hæretici
domini, hæreticis famulis delectarentur?
Sed nimirum experientia coegit (non aliud
de petam testimonium, tu ipse fatere in-
genue vt res est, circumspice te & tuos,
tuam familiam recognosce, & vide vtrum
id quod dicimus cum veritate cõsentiat)
illos, ad res gerendas aduocare, quos fide-
les, probos, & omnia, virtute ac Religio-
ne mercentes, innenerunt.

Canonici
in hac
et
alibi
monasteria

Neque enim latere virtus aut obscura
esse potest; prodit se, & quia ex vera & Di-
uina solum Religione ortum habet (vm-
bra enim virtutis non virtus est, vbi vera
Religio non est) in ea maxime elucet.
Hinc fit, vt licet plerique non tantum Di-
uini luminis habeant, vt Catholicam Re-
ligionem veram esse fateantur, mores ta-
men probent, & vitam Catholicorum, ma-
gis quam suorum: eosque sola spe proprię
utilitatis, & securitatis, rei domesticę ve-
lint habere custodes. Nonne hoc ma-
gis commendat Catholicę pietatis

Canonici
in hac
et
alibi
monasteria

cus, quod eo res Anglia reciderunt, ut
 nemo prudens ac rerum usu praestans he-
 reticus sit, qui non pecunias suas, lites,
 consilia, quae Religioni non sunt con-
 traria, addo etiam vitam & salutem, Ca-
 tholico alicui, credat? quin potius nemo
 est, qui non haec omnia, Catholico exter-
 no, magis quam consanguineo vlli hzreti-
 co, ne ipsi quidem filio, commissa velit?

Hæretici
 magis fi-
 dunt Ca-
 tholicis,
 quā suis.

alioquin
 non aut
 non aut
 non aut
 non aut

Nota.
 non
 non
 non

Medicus Catholicus non propinat vene-
 na. Catholicus miles non inficit licas. Catho-
 licus Confidens, leges & iura non violat; tex-
 tumque non depravat aut mutat. Procura-
 tor Catholicus, consulit non sibi sed domi-
 nis. Catholicus Secretarius, secreta non vul-
 gat. Catholicus Senus, Domini nec marsu-
 pia exhaurit, ne & capfas. Quod si cupidi-
 tate victus, quidquam vitij in hoc genere
 commiserit; Religiosus sacerdos, audita con-
 fessione, facit omnino ut ablata omnia
 ad antiquum dominum revocantur. Catho-
 lica uxor, thori fidem non violat. Catholica
 uirgo, pudorem non prodit. Catholicarum
 Reginarum pedisequæ, non faciunt ex aula
 Regia infame lupanar: ita ut quaternæ
 quod serant veterum, simul abigi & explo-
 di debeant. Merito igitur, prudentium do-
 mus frequentantur Catholicis, eorumque
 a Catholicis geruntur. Merito
 impetrant, ut singuli dent nomina

184
-a regam
-d3 amb
-aictod
-aict3 ayo

famulorum: necesse nimirum est vo om
omnes fidelium talium seruatorum operam
experiantur, nulloque nisi imprudens il
lis carere velit: aliquis in omni famulatu
Catholicus reperiatur.

Cancella
rius pru
dens secu
dum hoc
seculu, y
tebatur
opera Ca
tholico
rum.

Vnam inspicere de mortui. Cancellarij fa
miliam. Vide quot post eius obitum in il
la Catholicos comprehendorint? in quo
ipse prudentiam suam, magis fortasse qua
in villo alio consilio suo, aut deliberatione
declarauit. Intelligebat vir non vulgari
sapientia praeclitus, Catholicorum in agē
dis negotijs nec de fiderari fidem, nec re
quiri solertiam: ita vt tuto possis suade
re Reginae rem esse omni ex parte vtilem,
si quod ante dicebam, ad publica munia
Catholicos admoueat. Sic enim bis laude
digna erit, & quod multum de crudelita
te remittat, & quod amplifcet commoda
Reipublicae. Cuius gloriae nō minima pars
ad te pertinebit, si tantum dicendo & mo
nendo assequi valeas, vt illā in hanc men
tem impellas. Tunc verā prudentiae famā
sibi colliget Regina, cum haec faciet. *Satis
iam voluptatibus indulgit: iam, si non de aet
na salute, saltem de humana gloria sit solici
cita. Quamquam tempus iam, esset, vt om
nibus alijs abiectis cogitationibus, hanc
vnam, de futura scilicet vita, susceperet.*
Relinquat, te suatore, Regnum, ita consili
tutum,

Vtile cō
siliū.

tutum, ut pace floreat. Liceat per illam,
honestam otij tranquillitate, bono cuique
frui. Auertat à Republica & ab optimis
Ciuibus, periculum. Et ante desinat seruire
peccatis: quam morte (quæ certe si ver-
gentem iam in occasum senectutem spe-
ctes, imminet, & proxima est) opprimatur
in cauta. *Relinquit libens quod relinquet in-
uita.* Meminerit Cræsi felicissimi olim Re-
gis, qui fortunæ vicem in extremo vitæ
tempore, tanta cum miseria mutatam sen-
tiens: quam vera (dixit) Solonis illa fuit
sententia. *Nemo ante mortem dici potest
beatus.*

De his, inquam, cum Regina loquere
quoties datur occasio, atque illius hisce
adhortationibus animum imple: ut illam
si Deus dederit, reuoces aliquo pacto ad
sanitatem. Quod ut efficere plenius, & so-
lertius possis, erat in animo, vel plura di-
cere, quæ ad communem vtilitatem opti-
ma conqueſieram: vel hæc eadem, quæ di-
xi tractare plenius, & distinctius quædam
quasi per capita recensere. Verum alijs
nolui hunc laborem præripere, & tempo-
ris exclusus angustijs, moleque negotio-
rum oppressus, præstare omnino non po-
tui. Hæc autem respondere literis tuis vi-
sum est, fiduciam habens, te pro tua præ-
dientia, ex his, quæ festinanter ad te scri-
psimus,

Solonis
dictum, in-
signe.

Author
excusæ
festina-
tionem.

psimus, ea collecturum, quæ nostræ patriæ salutaria, maximeque ad præsentem calamitates tollendas, apposita esse possunt.

Præfides
olim sua
prudentia
temperarunt
furorem
Impetatorum.
Socrus. l.
6. c. 18.

Fuge quantum potes indignam homine crudelitatem: mitiga in alijs quoque, incitatum in innocētes furorem: reduc in memoriam N. alijsque, amicis tuis, *Modestum, Edessenum Præfidem*, de quo diximus, qui licet Arianus esset, non omnem tamen humanitatem exuerat: sed furentis in Catholicos, Imperatoris iram, prudenti consilio, ab innocentissimis viris avertit. Reduc in memoriam, quot Præfides acerbitatem Imperatorum, sua humanitate, iniquas leges, summa æquitate tēperaverint. Vt *Cincius Senecus*, qui *Thulstri*, ipse dedit remedium quomodo responderent Christiani, ut dimitti possent, ut *Vespasianus Candidus*, ut *Asper*, ut *Pudens*, & alii, quos (licet Gentiles essent) diversitas tamen Religionis facere non potuit, ut naturæ conjunctionem non agnoscerent.

Tertull.
ad scap.
c. 4.
Tertull.
ad scap.
c. 4.

Hos imitare, summe dignos nobili animo tuo spiritus, tuere innocentiam, propulsa à bonis omnibus, à Regno, à Regina, periculum. Sic enim fiet, ut Deus tibi mentem illuminet, veritatemque (quàm te querere dicis) patefaciat, ut eandem tūc inde alijs quoque annunties. Vale.

ERRATA QVAEDAM

inter legendum emendata: similia,
prudens Lector facile corriget.

Reliquas vero editiones, dabimus
emendatiores.

Pag.	Linea	Error	Correctio.
1	16	Edito	Edicto.
4	3	mala	male
5	8	quod	quid
7	27	precipitoli	principis consilij
9	13	oppolito	appositio
9	21	Romania	Romani
10	15	tolleranda	toleranda
11	1	precibus	precibus
12	10	iurauerit	iurauerint
12	19	millia	millia
13	22	permanetur	permanetur
13	24	presentia	praesentia
14	3	erupto	eruptio
17	2	afflante	afflante
18	4	Smirna	Smyrna
18	5	quibus	qua
19	16	Martyris	Martyris
21	23	iviratem	Civitatem
22	18	oblata	oblato
23	3	palatum	palatium
24	4	reliquos	reliquas
27	6	nostra	nostri
27	19	pristino	pistrino
31	18	Dioclesianus	Diocletianus
33	22	trac. 4. in psal.	trac. in psal. 4.
35	10	noxios	lanxios
35	13	quarta	quarta
37	20	concedent	contender

40	6	concilia	confilia
40	23	peculum	periculum
44	5	editio	editio
45	25	Siluester	Siluester
47	19	scriba	scriba
50	15	Maria	Maria
55	2	felicitate	felicitate
56	6	cognitiones	cogitationes
56	12	principus	principus
57	14	clauem	clauem
60	7	assentiri	assentiri
61	24	prestigiis	prestigiis
69	6	tantum	tamen
70	10	similitudo	similitudo
81	12	premiunt	premiunt
92	1	Sed de	Sed quid dicam de
97	27	credant	fredeant
100	3	partos	partes
104	16	Lanceas	Lanceas
106	21	coactos	coactos
111	18	Personas	Personas
112	1	insensibilis	insensibilis
119	4	atque	atque
122	10	præda	præda
122	18	factus	factus
126	16	putant	putant
130	12	subsequentur	subsequentur
134	16	possit	possit
142	26	pugnatos	pugnatos
151	26	diuitias	diuites
164	3	miseram	miseriam
165	14	innumerabilibus	innumerabiles
268	8	Gregori	Gregorio
170	20	cogamur	cogimur
171	4	Antonio	Antonio
172	19	presidium	Præsidium
177	19	Vicissatur	Vicissatur
177	26	iniquam	iniquam

178	30	conueniens	conaluens
179	35	aut crimen	vt crimen
179	27	functus	fructus
180	9	aspersum	asperum
184	22	impellas	impellat
184	23	hæ	hæc
186	24	summe	sume.

Permissu Superiorum.

